

RÛHAN

(ROMAN)

Ahmed Yüksel Özemre

* * *

ÖNSÖZ

Romanlarda ve hikâyelerde kurgu, genellikle, ya

1) yazarın kendisini ön plâna çıkararak, gözlemlediğini ve yaşamış gibi gösterdiği olayları kendi ağzından anlatmasıyla, ya

2) yazarın tasarımı yaptığı kahramanın ağzıyla, ya

3) kahramanlarının yaşadıklarına şahit olmuş birinin tanıklığıyla ve kahramanların yaşadıklarının kendilerine gizli kalmış yanlarının da bu kişi tarafından açıklanmasıyla, ya da

4) bütün olaylara şahit olan ve bunların arka plânlarını da bilen âdetâ insan üstü bir kişinin kendi kişiliğine atıf yapmadan kişilik-dışı (*impersonel*) anlatımıyla gelişir.

Bu, yazarın hâlet-i rûhiyesine de ışık tutan bir uslûb meselesidir.

Bugüne kadar yazdığım hâtırat kitaplarımı¹ okuyan pekçok dostum beni bir de roman ya da hikâye yazmam konusunda uzun süre teşvik ve ısrar edip durdular. Bu ısrarlar, sonunda, bu denemeye yol açtı.

Bu denemem, özellikle, romanın kahramanı olan genç kızın *inceden inceye tasarlanmış olan psikolojisinin* eksenini etrafında gelişen tümüyle *hayâlî bir kurgudan* ibârettir.

¹ 1) *Üsküdar'da Bir Attâr Dükkânı*, 2) *Üsküdar, Ah Üsküdar!* 3) *Üsküdar'ın Üç Sırlı'sı*, 4) *Geçmiş Zaman Olur Ki*, 5) *Gel De Çık İşin İçinden*, 6) *Portreler, Hâtıralar...*, 7) *Akademik Yıllarım*, 8) *Türkiye'nin Çernobil Çilesi*, 9) *Ah Şu Atom'dan Neler Çektim!*, 10) *Çernobil Komplosu*.

I. RÛHAN

O gün, Fizikokimyâ dersinin lâboratuvarını 17.20'de tamamlayabilmiş ve kursa 15 dakika geç kalarak 17.45'de salona girer girmez kapının hemen sol yanındaki tek boş sandalyeye ilişmiştim. Basın-Yayın Genel Müdürlüğü İstanbul Bürosu Müdürü Fethi Pirinççioğlu karartılmış salonda slaytlar yardımıyla turizmin hem Türkiye ve hem de İstanbul için önemini anlatmaktaydı. Zâten bu "Tercüman-Rehber Kursu" onun fikri olup başında bulunduğu büro ile İstanbul Belediyesi'nin de ortak bir projesiydi.

Mart ile Haziran 1955 arasında üç ay sürecek olan kurs başlayalı bir hafta olmamıştı. Pazartesi'den Cuma'ya kadar hafta içi her gün 17.30-19.30 arasında Çağaloğlu'da Millî Türk Talebe Birliği'nin ikinci katındaki salonda günde iki konferans dinliyorduk. Mayıs ayında da Cumartesi ve Pazar günleri İstanbul'u ve Bursa'yı hocalarımızın rehberliğinde gezip tanımamız için programlar yapılmıştı.

Hocalar arasında Fethi Pirinççioğlu'dan başka Vilâyet Eski Mektupçusu Osman Nuri Ergin, Ayasofya Müzesi Müdürü Feridun Dirimtekin, Sanat Târîhi uzmanı Doç.Dr. Semâvî Eyice gibi zâtlar da vardı. Konferans şeklindeki derslerde Belediye Mevzuâtı, Osmanlı ve İstanbul Târîhi, Bugünkü İstanbul ve Folkloru, Osmanlı Sanatı, Bizans Târîhi, Bizans Sanatı, Turist Psikolojisi gibi konular işlenmekteydi. Salon-da iskemleler düz sıralar hâlinde değil, uçlardaki sandalyelerde oturanların kürsüde ders anlatan hocayı boyunları tutulmadan izlemelerini mümkün kılacak şekilde, olabildiğince, çember yayları gibi tanzim edilmişti.

Herkes harıl harıl not tutuyordu. İşlenen konuların çoğunu kendi şahsî merakım dolayısıyla daha önceden tetkik etmiş olduğumdan ben sâdece dinliyor ve etrâfı kolaçan ediyordum. Kursu katılanlar 60-70 kişi kadardı. Hiçbiri önceden tanıdığım kimseler değildi. Çoğunluğu benim gibi 20-25 yaşlarında delikanlılar ve genç kızlar teşkil ediyordu. Bununla beraber yaşları 40 ve hattâ 50'nin üzerinde olan birkaç kişi daha vardı.

Fethi beyin konuşması bittiğinde kursiyerlerin bir kısmı teneffüs için salonu terketti. İşte o zaman önden ikinci sırada oturmakta olan onu sağ çaprazımdan gördüm. Omuzlarına kadar inen kumral saçları, geniş bir alını, hafif çıkık elmacık kemikleri, mukavves kaşları, hafif çukurda kalan bâdem şeklinde gözleri, biçimli düz bir burnu, kuvvetli ve dirâyetli bir şahsiyete delâlet eden ince dudakları ve fevkalâde mevzûn bir çenesi vardı. Uzaktan gözlerinin rengini seçememiştim. Ama bir çift açık elâ gözün ona çok yakışacağını düşündüm. Fakat, en fazla 20-22 yaşlarında olması gereken bu genç kızın beni birdenbire teshir eden özelliği ne terâveti ve ne de bu kursuz güzelliği idi. Bu genç kız tabîî bir sükûn ve vekar âbidesiydi. Herbir hareketi ölçülü ve sâkindi. Şimdiye kadar böyle bir kimseyle karşılaşmış değildim. Gözlerimi ondan ayıramadım.

İkinci ders benim için sıkıntılı geçti. Aramızdaki sıralar dolmuş olduğundan onu görebilmem zorlaşmıştı. Dersin bitmesini sabırla bekledim. Ders bittiğinde de o yanımdan geçinceye kadar yerimde oyalandım. Doğrusu boyunu posunu, yürüyüşünü, edâsını pek merak ediyordum. Yerinden kalkıp da not tuttuğu metod defterini göğsünün üstüne bastırarak yürümeye başladığı zaman birden hayretten donakaldım. Bu olağanüstü kızın ya kalçasında bir problem vardı ya da sol ayağı daha kısaydı. Yürüyüşünün dikkati çekmemesi için büyük bir gayret sarfettiği ve topallamadan sol ayağının parmaklarının üzerinde yürüdüğü âşikârdı. O kadar usturuplu yürüyordu ki yürüyüşünde aşağıdan yukarı doğru herhangi bir dalgalanma fark edilmiyordu; sâdece sol adımları, sağ adımlarına nisbetle, belli belirsiz biraz daha uzun sürüyordu, o kadar. Fakat o, bütün bunları hiç kâle almıyormuş gibi öylesine tabîî davranıyor ve öylesine bir vekar sergiliyordu ki birdenbire bu kıza yıldırım aşkıyla âşık olduğumu idrâk ettim ve beş yıldır gizli gizli beğenip sevmekte olduğum Robert Kolejlî kız da bir anda gönlümden çıkıverdi. Bu beni ferahlattı; zîrâ çok iyi bir aileye mensûb olan bu kıızı evlendiğimde mes'ud etmem, farklı karakterlerde olmamız hasebiyle, bana imkânsız görünmeye başlamıştı. Bu da bana ızdırab veriyordu. Üzerimden bir anda büyük bir yükün kalkmış olduğunu idrâk ettim.

Zihnim bir sürü soruyla dolmuştu. Bu kız kimdi? İsmi neydi? Ailesi nasıldı? Hangi liseden mezun olmuştu? Hangi üniversitede ve hangi bölümde okumaktaydı? Nerede oturuyordu? Bütün bunlara cevap bulmam zaman alacaktı. Ama en azından onu tâkip ederek nerede oturmakta olduğunu tesbit edebilirdim.

O akşam kurstan sonra onunla aramda otuz metre kadar bir uzaklık bırakarak hayatımda ilk defa olarak bir kıızı izlemeye başladım. İstanbul Kız Lisesi'nin karşı kaldırımından yürüyorduk. Kaldırımın kenarına park etmiş bir kamyonun hizâsına gelince yavaşladığını ve kamyonu belli belirsiz yaklaştığını hissettim ama hemen gene eski temposunu tutturdu. Claude Farrère Caddesi'nin ortalarına geldiğinde gene park etmiş bir kamyonun yanından daha yavaş geçmekte olduğunu fark ettim. Nihâyet üç katlı kârgir bir konağın kapısını çaldı. Ben ise iyice yavaşlayarak kapıdan içeri girmesini bekledim. Sonra hem sokağın ismini ve hem de konağın numarasını kaydettim. Adresi temin etmiş ve, en azından, benim gibi onun da üç katlı güzel bir konakta yaşamakta olduğunu öğrenmiştim. Bu bilgiler o gece benim bir sürü tatlı hayâle gark olmama yetmişti.

Ertesi günü kursa ilk gelen bendim ve gene en arka sırada, kapının solundaki iskemleye oturdum. Salon yavaş yavaş dolmaya başladı. Gelenler hep ön sıraları tercih ediyorlardı. O ise hâlâ görünürlerde yoktu. Dersin başlamasına birkaç dakika kalmıştı ki içeri girdi. Bir kuğu zerâfeti ve vekarıyla yanımdan geçerek iki sıra önümde sağ çaprazımda kalan bir sandalyeye oturdu. Vehmim, onun bana yakın oturabilmek için kursa bililtizam geç gelmiş olabileceğini fısıldarken aklım "Hadi sen de kendini beğenmiş herif! Kızın senin varlığından haberi bile yok. Pisipisine kendini gaza getirme!" diye sağduyuma seslenmekteydi. Bununla birlikte bu yakınlık bana bir huzur bahşetmişti. Dikkat ettim: hep belden kemerli ve uzunca bir rob giyiyor ve oturduğu zamanlarda da sol ayağını hep sağ ayağının üzerine atıyordu. Yürürken de otururken de sırtını daima dik tutmaya özen gösteriyor ve bu tavır ona hanımefendice bir haşmet ve vekar bahşediyordu.

Onun bu fizikî yakınlığından dolayı, Feridun Dirimtekin'in Yustinyanus'un Aya-sofya'yı nasıl inşa ettirmiş olduğuna dair vermekte olduğu allâmece ders bir kula-ğımından girip öbüründen çıkmaktaydı. Herkes harıl harıl not tutarken ben gözlerimi bir türlü ondan ayıramıyordum. Tam bu sırada ânî bir hareketle başını bana çevirdi. Bu, âşikâr ki, hiç de tesâdüfî olmayan, aksine hedefi gâyet iyi belirlenmiş bir hare-ketti. Bir anda göz göze geldik. Suçüstü yakalanmış olmanın azâbı ve utancıyla kıp-kırmızı kesildiğimi fark ettim ve gözlerimi hicab ve pişmanlık duyarak öne eğdim; ve o gün ona bir daha bakamadım. İki dersin arasında o yanımdan geçerek teneffüse çıkarken, ben de çantamdan çıkardığım Linus Pauling'in *The Nature of the Chemi-cal Bond, and the Structure of Molecules and Crystals* (Kimyasal Bağın Mâhiyeti ve Moleküller ile Kristallerin Yapısı) kitabını okumaya koyuldum. Son dersin sonun-da da salonu ilk terk eden ben oldum. O gece berbat ve uykusuz bir gece geçirdim. Hareketimin kızda bir suizan uyandırmış ve onu rencîde etmiş olabileceği ihtimâli beni perîşan etmişti.

Bir hafta sonra bir gün ders başlamadan salonun önünde Fethi beye yanaşarak: "Efendim; bu kursta kimse birbirini tanımıyor. Bu hususta acabâ ne yapılabilir?" de-dim. Fethi bey: "Onu biz de düşündük. İlk bir tedbir olarak bugün herkesin isim, so-yadı, mezun olduğu lise, bulunduğu ya da mezun olduğu üniversiteyi gösteren bir liste dağıtacağız. Daha sonra da Harbiye'deki Radyo Evi'nde bir tanışma kokteyli tertib etmeyi düşünüyoruz" dedi. Tam bu sırada yanımdan o ve bir kız arkadaşı ko-nuşarak salona yönelmişlerdi ki kız arkadaşının ona Rûhan diye hitab ettiğini duy-dum. Artık ismini biliyordum. Bu durum ve isminin güzelliği bana bir inşirah bahşet-ti. İçimden ismini zikr ede ede salona girip kapının solundaki mûtad yerime oturdum.

Salonda o kadar boş yer olmasına rağmen, o da kız arkadaşını soluna alarak gene iki sıra önümde, sağ çaprazımdaki bir sandalyeye oturmuştu. Arkadaşıyla konuşur-ken başını sola çevirmek durumunda olması "bunun da bile isteye yapılmış bir seçim olduğu" vehmimi gene kabarttı. Hem o beni rahat kontrol edebilecek ve hem de bana o güzel profilini gösterebilecekti. "Ah keşke bu tam düşündüğüm gibi olsa!" diye i-çimden geçirdim.

Bu sırada Fethi beyin sözünü ettiği listeyi dağıttılar. Gözümün ucuyla Rûhan'a baktım. Listeyi, muhtevâsını merak etmeksizin ve bir göz atmaya dahî tenezzül et-medem, müstağnî bir tavırla katlayarak metod defterinin arasına koydu. Ben ise me-raktan çatlayacaktım. Listeyi alalacele taradım ve Rûhan Eren'in Notre Dame de Sion Kız Lisesi'nden mezun olmuş, hâlen de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Arkeoloji Bölümü öğrencisi olduğunu gördüm. Onun da, benim gibi, üniversitedeki ilk yılıydı.

Bu durum, bu minvâl üzere, Nisan ayının sonuna kadar iki ay devam etti. Bu süre esnâsında Rûhan da ben de salondaki yerlerimizi hep muhâfaza ettik. Bâzen o benim kendisine kaçamak bakışımı yakalıyor ve ben suçüstü yakalananların hâlet-i rûhi-yesiyle birdenbire kızaran yüzümü önüme eğiyordum. Bâzen de ben onun bana ka-çamak bakışımı yakalıyordum. O da gözlerini mahcub ve affif bir tavırla ama kendi kendine hafifçe tebessüm ederek önüne indiriyordu.

Mayıs ayının başında kursun uygulamalı gezi ve ziyâretleri nihâyet başladı. Cumartesi ve Pazar günleri İstanbul Belediye'sinden temin edilmiş Chausson marka fransız yapımı iki yeni otobüs bizleri Radyo Evi'nin önünden saat 09.30 da alacak ve o günkü gezinin sonunda gene aynı yere bırakacaktı. Bu otobüsleri ilk gördüğümde kapı basamaklarının yerden mûtâdın üstündeki yüksekliği Rûhan'ın bu basamakları nasıl çıkabileceği konusunda beni endîşelendirdi.

İlk gün Eski Eserler Müzesi ile Arkeoloji Müzesi'ni ziyâret etmek üzere otobüslerle binerken arkamdan gelen çok hafif ve çok lâtif bir parfüm kokusu burnumu gıdıkladı. Bizi sıraya sokan ve tam önümde sağımda duran Doç. Semâvî beyin güneş gözlüklerinden yansıyan görüntü ise bana Rûhan'ın tam arkamda olduğunu gösterdi. Kalbim gümbür gümbür atmaya başladı. Bu bir tesâdüf olamazdı. Acabâ otobüste yanyana oturabilmek için mi arkamda bililtizam durmaktaydı? Bu hâlet-i rûhiye içinde sıra bana gelip de ön kapının iki basamağını çıkar çıkmaz arkama dönüp elimi ona uzatarak gâyet tabîî bir tavırla ve sanki uzun müddettir ahbab imişiz gibi: "Rûhan Hanım müsaade eder misiniz?" dedim. Muhtemelen benden beklememiş olduğu bu cesâretim karşısında başımı kaldırarak bana âşikâr bir hayretle baktı; sonra yüzünü ona çok yakışan, hafif çıkık elmacık kemiklerini daha da belirginleştiren bir gülümseme kapladı; elini uzattı. Onu itinâ ile yukarı çektim ve ilk defa yakından gözlerinin, tıpkı ümid ettiğim gibi, elâ ama koyu elâ olduğunu teşhis ettim. Kendisine nâzik bir reveransla yol verdim. Yüzüme anlamlı bir biçimde fakat belli belirsiz bir ısrarla baktı. O da yüzümü ilk defa bu kadar yakından görüyordu. Sonra kendinden emîn bir tavırla fakat tevâzu ile "Teşekkür ederim, Ayhan bey" dedi. İlk defa duymakta olduğum sesini tatlı ve yumuşak bir "mezzo soprano" sesi olarak algıladım. Bu, onun ciddîyetine ve asîl görünüşüne çok iyi uyduğunu düşündüğüm bir ses tonuydu. Rûhan önümden geçip solda üçüncü sırada oturmakta olan başka bir kursiyer hanımın yanına oturdu.

Ama ben tam mânâsıyla allak bullak olmuşum. İsmimi nereden biliyordu? O âna kadar kursta ismimi bilen olmadığı gibi ismim kursiyerler arasında bir kerecik bile olsun zikredilmiş değildi. Yakamda Saint Joseph Lisesi'nin rozetini de taşıyıyordum ki dağıtılan listeden ismimi, buna dayanarak, bir şekilde çıkarmış olsun. Bunun ötesinde de kendisinin benim de yanına oturabileceğim boş bir kanapeye değil de yanına oturmama engel olmak istiyormuş gibi bir başkasının yanına oturmuş olması da beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Yoksa o zâten benim yanıma oturmayı plânlıyordu da benim davranışım onun cesâretini kırmış ve benim kendisine karşı koruyucu kollayıcı tavrımı kendisi için yeterli bularak şansını daha fazla zorlamamak mı istemişti? Bu sorular beynimi kemirdi durdu. Bir müddet sonra serinkanlılığımı toparlayıp bir durum değerlendirmesi yaptığımda Rûhan'ın bana hiç de ilgisiz olmadığına inanmaya başladım. Anladığım kadarıyla onun bu davranışlarından büyük bir iffet endîşesi yansımaktaydı; ama bunun yanında, sanki biraz da bir naz-niyâz tavrı söz konusuydu gibime geldi.

Ertesi günü ayrı otobüslere düştük. O günkü programımızda Osman Nuri Ergin bey ile Semâvî beyin rehberliğinde iki ayrı grup hâlinde Topkapı Sarayı'nı gezecektik. Bizim grup Bağdat ve Revân Kasırları'nı ziyâretten çıkıyordu ki burayı ziyârete gelen diğer grupla karşılaştık. Bu bir karambola sebep oldu ve bu karambolde Rûhan

ile yüz yüze değil âdetâ göğüs göğüse geldik. Ben olabildiğince tabî ve zarif bir hareketle selâmlayarak kendisine yol verdim; o da tatlı bir tebessümle başıyla selâmıma cevap verdi.

Bir sonraki hafta cumartesi günü Doç. Semâvî beyin rehberliğinde Tekfur Sarayı (*Porfirojenet Sarayı*) ile Kâriye Câmii'ni (*eski Hora Kilisesi'ni*) gezmeye gittikti. Semâvî bey eski kilisenin narteksinde herkesi toplayıp da tavadaki mozaikleri uzun uzadıya izah ederken grubun en arkasında ve benim de arkamda sağımda kalmış olan Rûhan'ın gruptan koparak eski kilisenin güney kanadını oluşturan ince uzun "parekklesion" bölümüne geçmekte olduğunu farkettim. Bu bölüm, özellikle, Hz İ-sâ'nın "anabasis"ini (*Cehennem'e inişini*) resmeden freskiyle meşhurdur. Ben de kimseye hissettirmeden onu tâkib ettim. Bir ara sanki onun da benim kendisini tâkib etmemi istediği hissine kapıldım. Ben narteksi parekklesion'a bağlayan kapının kenarında durdum. O, dipteki büyük freskin önüne kadar gitti. Parekklesion'da ikimizden başka kimse yoktu. Bir ara yanına kadar gidip fresk hakkında ukâlâlık ederek bir konuşma fırsatı ihdâs edeyim dedimse de mahcûbiyetim cesâretime gene engel oldu. Bir müddet sonra Rûhan geri döndü; beni gördü. Sanki benim kendisini tâkib etmiş olduğumdan emin gibiydi, ya da bana öyle geldi. Yanıma yaklaştığında bu sefer o bana gülümseyip başıyla selâm verip tekrar nartekse geçti. Ben selâmına mukâbele ettim ama onunla konuşma fırsatını kaçırdım diye de içim içimi kemirip durdu.

Ertesi günü ise Feridun beyin rehberliğinde, müdürü olduğu Ayasofya Müzesi'ni gezdikdi. Rûhan, Sultanahmet'te ikâmet ettiği için, sabah saat 09.30'da Radyo Evi'nin önünden kalkan otobüse gelmeyip diğer kursiyerlere Ayasofya'nın kapısında mülâki olmuştu. Müzeyi ziyâret uzun sürmüş, Feridun beyin izahatı bittikten sonra kursiyerlere yarım saatlik bir mola tanınmış ve herkes bir yere dağılmıştı. Bu arada ben de birinci katta, narteksin üzerinde galerideki imparator locasından bu muazzam binânın mimârî ayrıntılarını ve özellikle de hattat Mustafa İzzet Efendi'nin eseri olan Allâh, Muhammed, Hülefâ-i Râşidîn ve de Hz Hasan ile Hz Hüseyin'in isimlerini celî sülüs hatla yazmış olduğu yuvarlak çerçeveli devâsâ levhaların bulunduğu yerden görülebilenlerini hayranlıkla seyrederek vakit geçiriyordum.

Tam bu sırada aynı katın güney galerisinde, yaklaşık 35-40 metre kadar uzağımda, Venedik Doju Enrico Dandolo'nun mezarının hizâsında kat korkuluğuna dayanmış olan Rûhan'ın dikkatli ve ısrarlı bir şekilde bana baktığını teşhis ettim. O kadar ısrarlı bakıyordu ki dayanamayıp başımla kendisini selâmladım. O da bu selâmımdan memnûn olduğunu hissettirecek bir tarzda zârif bir gülümsemeyle selâmıma başıyla mukâbele etti. Bu beni olağanüstü sevindirdi. Evet, bu kız bana karşı aslâ bîgâne değildi; dünkü ve bugünkü davranışları onun da benimle konuşmak arzusunda olduğuna işâret etmekteydi.

Bir hafta sonraki cumartesi günü gezimiz erken bitti; ve biz saat 16.00 sularında Radyo Evi'nin önünden dağıldık. Hava, Mayıs ayı için bir hayli sıcaktı. Rûhan Tak-sim istikâmetine doğru yürümeğe başladı. Aramızda elli metre kadar bir uzaklık vardı. Ona yetişip bu sefer dobra dobra konuşmaya can atıyordum ama daha önceleri başka bir hanım kız için bu kabil bir teşebbüsüm olmamış olduğundan maalesef buna hâlâ cesâretim yoktu. Büyük bir bocalama devresi geçirdim. Sonunda bütün cesâretimi toplayıp şansımı denemeye karar verdim. Hızlı adımlarla arayı kapatıp sağdan

yanına sokularak yapmacıksız bir sesle: "Rûhan hanım size refâkat etmeme müsaade eder misiniz?" dedim. Sağ omzunun üzerinden yukarıya yüzüme bakarak memnûniyetini ifâde eden bir tebessümle: "Memnûn olurum Ayhan" dedi ve hemen ciddîyetle: "Senden bir şey ricâ edebilir miyim?" diye sordu. "Estağfirullâh! Beni mütehassis edersiniz" diye cevap verdim ama yerde miydim, gökte miydim, yaşadığım gerçek miydi yoksa bir rûyâ mı artık bunları tefrik edemez bir hâlet-i rûhiye içindeydim. "Nâzik, hassas ve edebli biri olduğunu biliyorum. Ama lûtfen gereksiz teşrîfatı aramıza sokmayalım. Birbirimize ismimizle ve sen diye hitâb edelim. Olur mu? Böylesi çok daha iyi, ve beni de rahatlatır" dedi. Yüzüme yansıyan şaşkınlığımı gene sağ omzunun üzerinden âşikâr bir memnûniyetle temâşâ etti. Benim ise nutkum tutulmuştu. ağzımdan, irâdem dışında "Ne kadar istisnâî bir hanımefendisin" cümlesi çıktı. Rûhan, gene fevkalâde ciddî ve vakur bir edâ ile: "Ayhan; istisnâî bir hanımefendiye ancak istisnâî bir beyefendinin dostluğu yakışır" dedi. Bu, bütün beklentilerimin fevkinde ve bütün ciddîliğine rağmen âdetâ başlıbaşına bir îtimâdın ve teslimiyetin ilânı gibi bir cevaptı. Ya da bunu ben böyle anladım. Ama hiç beklemediğim bu sâdelik ve bu samimiyet karşısında şok olmuştum.

Bu hâlet-i rûhiye içinde bir müddet hiç konuşmadan yanyana yürüdük Taksim Meydanı'na gelmiştik. O, herhâlde, buradan bir otobüse binip Sultanahmet'e gidecekti. Buna nasıl engel olur da bu dakikaları uzatabilirim diye panik içindeydim. Birden cesâretlenerek: "Alman Konsolosluğu'nun alt tarafında Cennet Bahçesi diye bir gazino vardır. Orada bir müddet oturup serinlemeyi mi yoksa Saray Muhallebicisi'ne gitmeyi mi tercih edersin?" diye sordum. Birden durdu. Bana dönüp yüzüme âdetâ doya doya bakarak, lâtif bir tebessümle: "Adımlarını biraz daha kısa atar ve yürümemde de bana destek olursan biraz uzak olmasına rağmen açık havada oturmayı tercih ederim" dedi. "Memnûniyetle" diye cevap vererek soluna geçip sağ kolumu uzattım. Yapmacıksız bir biçimde koluma girdi. Saadetten uçuyordum ama yolumuza tanıdık biri çıkıp da bizi bu vaziyette görecek diye de bayağı endişeliydim. "Biliyor musun? Hayatımda ilk defa bir delikanlının koluna giriyorum" dedi. Ben de: "Bil ki ilk defa bir hanım benim koluma giriyor" diye cevap verdim.

Gazinoda gölgelik bir yere yerleştiğimizde: "Otobüse binmeme yardım ettiğin çünkü cesâretini de, bugünkünü de çok takdîr ettim. Ama beni bizim konağa kadar tâkip ettiğin akşam da, Kâriye Câmii'nde de neden o kadar ürkektin?" diye sordu. Ağzımdan irâdem dışında Fransızca olarak: "Mais, bon Dieu! Comme tu es perspicace! (*Aman Allâh'ım! Ne kadar da basîretlisin!*) Seni sizin konağa kadar tâkip ettiğimi nasıl keşfettin?" deyiverdim. O da aynı şekilde Fransızca olarak: "C'est pas une question de perspicacité, Monsieur; c'est seulement une simple question d'observation" (*Bu bir basîret meselesi değil Beyefendi; yalnızca basit bir gözlem meselesi*) diye cevap verdi. Telâffuzu ve aksanı aynen bir fransızınki gibiydi; çok hoşuma gitmişti. Sonra ilâve etti: "Bilmem hatırlar mısın? O gün, İstanbul Kız Lisesi'nin hizâsına geldiğimde orada kaldırımın kenarına park etmiş bir kamyon vardı. Onun yan aynasından arkamdan senin geldiğini görür gibi oldumdu. Aynaya yaklaşıp daha dikkatli bakınca da seni iyice teşhis ettim. Ama senin gidiş istikâmetinle benimkisi pekâlâ bir müddet çakışabilirdi de. Acabâ arkamdan gelmeğe devâm edecek misin diye mahsûs girdiğim Claude Farrère Caddesi'nde park etmiş olan bir başka

kamyonun yan aynası gene peşimden geldiğini gösterince artık emîn oldum: sen bal gibi beni tâkip ediyordun. Nitekim ben konağa girdiğimde anahtar deliğinden senin kapının önünden biraz duraklayarak geçtiğini gördüm".

- Hayatımda ilk defa bir hanım kızı tâkib etmeğe kalkıştımdı ama daha ilk vak'asında suçüstü yakalanmış acemi çaylak durumuna düşürdün beni Rûhan. Çok mahcûbum.
- Hadi canım! Bunda üzülecek ne var? Aslında, ben senin bu ilginden çok memnûn oldumdu.
- Pekiyi, Allâh aşkına, benim ismimi nasıl öğrendin? Kursta kimse beni tanı-mıyordu ki. İsmim de kimse tarafından zikredilmediydi.
- Bak, bu çok enteresan bir tevâfuk oldu. Uzak akrabâımızdan Atillâ Alpkan bir gün bize geldi.
- Ama bu benim Saint Joseph'de Fen sınıfından çok sevip takdîr ettiğim sıra ar-kadaşım.
- Evet, aynen öyle. Atillâ, yanında sizin mezûniyet albümünüzü de getirmişti. Onu karıştırırken karşıma senin resmin çıktı. İtirâf etmeliyim ki heyecanlan-dım. Ama bu albümde senin hakkında zorâkî bir mizah dürtüsüyle yazılmış olan o sulusepken yazı ise beni rahatsız etti. Bunu muhtemelen seni kıskanan biri yazmıştı. Seni Tercüman-Rehber Kursu'ndan tanıdığımı kendisine ifâde edince de Atillâ, kendiliğinden, yaklaşık bir saat boyunca senden bana sitâyîş-le, hayranlıkla ve gıpta ile bahsetti. Hemen hemen bütün hasletlerini öğren-dim. Senin nasıl bir edeb sâhibi, kâbil-i itimad, sözüne sâdik, ketûm, yardım-sever, mücâdeleci, dindar ve bir sürü rekor sâhibi bir "athlète complet" oldu-ğunu, atletizmde kırdığın rekorları; 8. sınıftanberi teorik kimyâcı olmaya az-metmiş olduğunu, matematikte ve fizikte Mathématiques Supérieures ve Mathématiques Spéciales müfredâtını daha lisedeyken bitirmiş olduğunu, ar-kadaşlarının sana Linus Pauling lâkabını takmış olduklarını, hocalarınla nasıl çekiştiğini fakat bütün hocalarının seni nasıl takdîr ettiklerini, teatral kâbiliye-tini ve üç oktavlık bir tenor sesine sâhip olduğunu Atillâ bana bir bir anlattı. Görüyorsun; senin hakkında dostluğuna îtimad edecek kadar komple bilgim var. Pekiyi, sen benim hakkında ne biliyorsun?
- İsmim, adresin ve Notre Dame de Sion'dan mezun olmuş olduğundan başka hiçbir şey bilmiyorum.
- Hiç merak da mı etmedin?
- Etmez olur muyum? Tabî ki çok merak ettimdi. Ama şimdi artık hiç merak etmiyorum.
- Hayrdır İnşâallah! O neye öyle?
- Allâh'ın çok istisnâî bir lûtfu ile bugün birdenbire teessüs eden dostluğumuz bana yetti. Artık merak sâhibi değilim. Seni tanıdım Rûhan. Bu bana nâmüte-nâhî bir huzur verdi; beni zenginleştirdi. Bu bana yeter.

Rûhan'ın gözlerinin birden buğulandığını fark ettim. "Yaşına göre çok farklı, çok zarif bir insansın. İnşaaallah kadrini kıymetini bilirler. Eğer kadrini kıymetini bilirlerse bundan ben de çok mutlu olacağım" dedi. "Ben de seni yaşına göre çok olgun, irâde sâhibi, hassas ve vakur bulduğumu ve bundan da çok memnûn olduğumu söylemeliyim" diye cevap verdim. Bana uzun uzun baktı. Bunu duymuş olmaktan duyduğu memnûniyeti ise elini elimin üzerine koyarak izhâr etti.

Sonra Tercüman-Rehber Kursu'ndan, üniversiteden, mezun olduğumuz okullardan, meraklarımızdan, okuduğumuz kitaplardan, şundan bundan bir hayli sohbet ettik. Rûhan insanın ağzından lâf almak için ince stratejiler düşünen kurnaz ve fettan biri değildi. Her şeyi doğrudan doğruya nezâketle sorabilen ve sorulana da samimiyetle cevap veren açık, gıllığıssız, insanı rahatlatan çok müstesnâ bir kızdı. Sanırım o da benim hakkımda benzer bir düşünceye sâhipti ki bana: "Ayhan; senin açık ve samimî olmanı çok beğendim. Hep böyle biriyle arkadaşlık, dostluk etmek isterdim. Allâh dualarımı kabûl etti" dedi. "Buna ne diyebilirim ki Rûhan? Bana sâdece Cenâb-ı Hakk'a hamd etmek kalıyor" diye cevap verdim. Vaktin nasıl geçmiş olduğunun farkına varmamışız. Saat 19.00'a doğru Rûhan: "Vakit bir hayli ilerledi, Ayhan. Senden ricâ etsem, bizim sokağın başına kadar bana refâkat eder misin? Bugünün huzurunu yol boyunca bir müddet daha uzatalım" dedi. Demek ki Rûhan beni takdîr edip değer vermesinin yanında kendisine refâkat etmemi de arzulamaktaydı. Şimdiye kadar hiç böyle bir durumla karşılaşmamıştım. İnsan böyle bir kıza âşık olmaz da ne yapardı? Büyük bir huzur içindeydim.

Gene kolkola geldiğimiz Taksim'de otobüse bindik. Yanyana oturduk. Sultanahmet'e kadar hemen hemen hiç konuşmadık. Ben ondan yayılan o hafif fakat lâtif parfümünün kokusunu ona hissettirmeden doya doya içime çekiyordum. Arada bir de muhabbetle birbirimize bakıyorduk ama onun gözlerinde düşünceli bir hâl sezer gibi oldum. Bunu sorduğumda, yaşına göre büyük bir olgunlukla, "Bu kadar mutluluğun kısa sürede hazminin zor olduğunu anlamam gerektiğini" söyledi. Fakat nedense bu beni iknâ etmedi. Bir hissikablelvuku bana onu zaman zaman rahatsız eden bir şey olduğunu telkin etmekteydi. Kendisine azıcık târizkâr bir tarzda: "İyi bir bahâne" dedim. Cevap olarak ve şüphemi izâle etmek istercesine sol elimi tutup baş parmağıyla hafifçe sıktı ve bana muhabbetle ama biraz da melânkolik bir gülümsemeye baktı. Sultanahmet'e geldiğimizde ise onu konaklarının kapısına kadar geçirmeme müsaade etmedi. Sokaklarının başında, pazartesi günü kursta buluşmak üzere vedâ ettik.

Pazartesiye zor ettim. O gün kursa geldiğimde Rûhan'ı mûtad yerimin solundaki sandalyede buldum. Çantasını ve metod defterini benim her zaman oturduğum sandalyenin üzerine koyarak bana yer tutmuştu. El sıkıştık. "Nasılsın? Seni özledim" dedim. O da aynı sâdelikle: "İyiyim. Ben de seni özledim" dedi. Bu kızın vekârının yanında yapmacıksız sâdeliğine ve samimiyetine meftûn olmamak mümkün değildi. O akşam kurstan sonra Nuruosmâniye Caddesi'nde ve ara sokaklarda, gene kolkola, dolaşıp konuşarak yolu uzattık. Sokağının başında vedâlaştık. Ertesi günü ailevî bir iş için kursa gelemeyeceğini söyledi. "O zaman ben de kursa gitmem. Sensiz kursun benim için hiç tadı olmayacak" dedim. "O zaman kursun bu hafta çarşamba gününe konmuş olan gezisi için sabah saat 09.00'da Radyo Evi'nin önünde buluşuruz" dedi.

Çarşamba günkü gezide otobüste, tabî ki, yanyana oturduk. O günkü rehber hocalarımız Feridun Dirimtekin ile Osman Nûri Ergin beylerdi. O gün Samatya'da İstanbul'daki en eski kilise ve manastır kalıntısı olan Saint Jean de Studion Kilisesi ile Yedikule Hisarı'nı gezecektik. V. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış ve Vaftizci Yahyâ'ya adanmış olan, 1486 yılında da câmiye çevrilip İmrahor Câmii diye anılan bu yapının yalnızca üç duvarı zamana biraz direnebilmişti. Fakat yuvarlak, renkli çakıl taşlarıyla işlenmiş olan mozayik zemini bir hârikaydı. Feridun beyin verdiği izâhat ise Rûhan'a yavan gelmişti. Beni bir kenara çekerek ve biraz da Feridun beyin tenkidini yaparcasına bana bu mozaiklerin ve bununki gibi mozaik tabanlı roman ve bizantin uslûbundaki kiliselerin târih ve sanat açısından değerlerini ayrıntılarıyla anlatmaya başladı. Konuya bu kadar dirâyetle hâkim olmasına hayret ettim. Konuya öylesine dalmıştık ki herkesin arkasında kalmış ve bu yüzden de kalkmak üzere olan otobüsü kaçırarak raddeye gelmiş olduğumuzu geç farketmiştik.

Zar zor yetiştiğimiz otobüsün en arka sırasındaki boş kanapeye oturabildiğimizde ben: "Allâh aşkına! Bu kadar bilgiyi nereden biliyorsun?" diye sordum. "Sanat târihi çocukluğumdanberi benim hobim. Ben Arkeoloji'nin de yalnızca sanat eserleri yanılla ilgileniyorum. Herhâlde beni, ayağımın bu hâliyle, dağ taş aşarken ya da Mısır piramitlerinin yanında veyâhut da Hacılar'da yüzü koyun toprağa yapışmış, toza toprağa bulanmış bir biçimde kazı yaparken tasavvur edemezsin" dedi. "Zâten ailemde pekçok sanatçı var. Bana bu zevki ve merakı aşıl原因an halam çok kudretli bir ressamdır. Plâstik sanatlar konusunda bana çok şey öğretti. Onunla Fransa'da gezmediğim müze kalmadıydı. Babam mîmardır; annem ise çok iyi bir piyanist" diye ilâve etti.

Şimdiye kadar benim ailem hakkında hiçbir soru sormamıştı. Ben de onun ailesi hakkında hiçbir soru sormamıştım. Bugün kendi isteğiyle ailesinden ilk defa bahsediyordu. Bunu hayrlı bir emâre olarak telâkki ettim.

Yedikule hisarına varıldığında Osman Nûri bey hisarın kulelerini, Altın Kapı'yı ve zindanları ziyâretten önce herkesi ortadaki Fâtih Câmii'nin yegâne kalıntısı olan yıkık minârenin yanında toplayıp aydınlatıcı uzun bir konuşma yaptı. Sonra da Yedikule'nin kuzey-doğudaki kulesinden İstanbul'un manzarasını kursiyerlere seyrettirmek üzere Feridun bey ve diğerleri ile birlikte merdivenlere yöneldi. Sol yanı çıktıkça uçurumlaşan, daracık, yüz küsur basamak merdiveni Rûhan'ın bu ayağıyla çıkması da inmesi de mümkün değildi. İkimiz avludaki yıkık minârenin yanında kaldık. Rûhan'a: "Millet şimdi ikimizin aşağıda başbaşa kaldığımızı görünce kim bilir ne dedikodular yapacaktır?" dedim. "Bana vız gelir. Yoksa sen çekiniyor musun?" diye biraz da hayretle sordu. "Aslâ çekinmiyorum; ama bir şey sana herhâlde vız gelmiyor ki seni evine uğurlarken ben hep sizin sokağın başında vedâlaşmak zorunda bırakılıyorum" dedim. Gözleri gene buğulandı; fakat azıcık da yapmacık ciddî bir edâ ile: "Monsieur, chacun a ses petits mystères. Il faut être patient et les respecter (*Beyefendi, herkesin kendine mahsûs küçük sırları vardır. Sabırlı olmak ve bu sırlara saygı göstermek gerekir*). Ayrıca târizde bulunmak sana hiç yakışmıyor" dedi.

Ben elimde olmadan içimi çektim: "Haklısın, Bir Tânem" dedim. Rûhan o sükûnet ve vekarından beklemediğim bir telâşla: "Sen ne dedin? Ne dedin?" diye ısrarla üzerime geldi. Bu tepkisine şaşırılmıştım; gücendirdiğimi sanarak tereddütle: "*Haklısın* dedim" diye cevap verdim. "Hayır. Sen bundan başka bir şey daha söyledin. O

neydi?" diye sordu. Ben gene çekine çekine ama tâne tâne: "*Haklısın Bir Tânem* dedim, o kadar. Yoksa seni rencîde mi ettim?" diye cevap verdim. Buğulu elâ gözlerini gene gözlerime dikti, yavaşça: "Sen beni nasıl rencîde edebilirsin ki? İçin için bana nasıl hitâb etmeni istiyor idiysem sen de işte şimdi tam onu söyledin. Ayhan'ım, bil ki sen de benim Bir Tânem'sin" dedi ve ellerimi tuttu. Gözleri artık buğulanmanın da ötesindeydi. İki şeffaf damla kirpiklerini terk ediyordu. "Rûhan, Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamd etsek azdır. Bu yaşta ve bu kadar kısa bir zamanda aramızda teessüs etmiş olan bu gıllığışsız muhabbet herkese nasîb olmaz" dedim. "Elbette, elbette Cenâb-ı Hakk'a hamd olsun, Bir Tânem! Ama Kader'in bizim için neler yazmış olduğunu da bilemeyiz. Bu da beni korkutmaya başladı" dedi. "Niçin evhâmlanıyorsunuz? Allâh aşkına böyle şeyler düşünme! Allâh'ın lûtfettiği şu ânın lezzetini idrâk edelim! O bize yeter. Bak sana bir teklifim var: var mısın, şu dersi kıralım?" dedim. Bu sefer yüzünü aydınlatan bir tebessümle: "Mubârek çocuk; hâlâ niye duruyoruz ki?" dedi ve muhabbetini özellikle hissettirerek koluma girdi. Yedikule'nin önünden bir taksi çevirdim ve bizi Emirgân'a götürmesini söyledim.

Takside hep elele tutuştuk. Yüzünü aydınlatan o tatlı tebessümü ile bana: "Emirgân'a kadar taksiyle gitmek de nereden çıktı, Allâh aşkına! Sen Kârûn kadar zengin misin ki?" dedi. "Saint Joseph Lisesi'nden iki çocuğa haftada 8 saat Matematik ve Fizik dersleri veriyorum. Bu da bana Fransa'dan ve Almanya'dan getirttiğim matematik ve kimya kitaplarının yanında bâzı ekstra lüks harcamalar yapmak imkânını da bahşediyor işte. Üstelik Emirgân'a kadar 2-3 otobüse aktarma yaparak seni yormak da, vakit kaybetmek de istemem" dedim. Cevap olarak yüzüme muhabbet ve âdetâ minnetle baktı ve kavradığı sağ elimin üzerine sol baş parmağıyla hafifçe bastırdı.

Emirgân'da fırsat buldukça gittiğim Mehtap Kahvehânesi'nin biraz kuytuca bir masasına yerleştik. Buranın semaverle servis yapılan çayı güzeldi ama Rûhan yalnızca bir sâde kahve istedi. Ben de aynısını söyledim. Aynı kahve zevkine sâhip olmamız ikimizi de memnûn etmişti. "Kahveni hep sâde mi içersin?" dedi. "Evet" deyince de "Ben de öyle" diyerek memnûniyetini izhâr etti. Kahveler geldiğinde çantasından zarif bir hareketle bir paket filtreli fransız *Gitane* sigarasıyla bir çakmak çıkardı. Ben hayretle: "Sen sigara içiyor muydun ki?" diye sordum. Tasdîk makâmında başımı salladı: "Okulda pekçok arkadaşım gizli gizli sigara içerlerdi. Yakalandıklarında da cezâyı yerlerdi. Ben lisenin son sınıfında bitirme imtihanlarına hazırlanırken buna heves ettim. Ama yalnızca arada sırada kendi başıma ve kimse görmeksizin odamda bir sigara içerim. Bunu şimdiye kadar herkesden de gizledim. Ama dumanını aslâ içime çekmem. Benimkisi dudak tiryâkiliği, işte. Ya sen?" diye sordu. "Ne garip bir tevâfuk! Ben de arada sırada kendi başıma, kimse görmeksizin bir sigara içerim. Ama dumanını aslâ içime çekmem" diye cevap verdim. Bunun üzerine fevkalâde zârif bir şekilde bir sigara yakıp iki nefes çektikten sonra sigarayı bana uzattı: "Ayhan'ım sen de benim gibi mahfî bir insansın. Ama hatırım için benimle birlikte bir sigara içer miydin?" dedi. Kahve ve sigaralarımızı içerken yalnızca gözlerimiz konuştu. Ben sigara içmenin bir genç kıza bu kadar yakışacağını hiç ama hiç tahayyül edememiştim.

"Konakta annem de babam da sigara içerler. Başkalarının içtiği sigaranın kokusu bana pek kerih gelir. Evde bâzen pek sıkılır, onlar sigaralarını içerken kapıları pence-

releri fora ederim. Annem de bana *İnşâallâh sigara içen bir kariya düşersin!* diye bedduamsı bir şekilde takılır. Ama hayrettir senin içtiğin sigaranın dumanı bana ne-dense pek mûnis geldi" dedim. Sigara dumanının hafifçe kısıtıldığı gözleriyle bana uzun uzun baktı ve sonra zarif bir hareketle sigarasını söndürürken: "Muhabbetindedir Bir Tânem, muhabbetinden. İlk defa birisiyle ve hem de sevip takdîr ettiğim birisiyle bir sigara içtim. Bunun benim için önemini bilemezsin. Allâh senden râzı olsun Ayhan'ım! Çok mutluyum" dedi. "Sâyende ben de öyleyim Rûhan'ım. Allâh senden de râzı olsun!" dedim. Bunun akabinde aramızda şöyle bir konuşma geçti.

- İster istemez merak ediyorum; benimle karşılaşmazdan önce gönlüne mûnis gelen hiçbir genç kız olmadı mı?
- Olmaz olur mu hiç. Saint Joseph'de benden dört sınıf önümde bir arkadaşımın Robert Kolej'de okumakta olan kızkardeşi tam beş yıldır hayallerimi süslemekteydi. Aynı mahallenin çocuklarıyız. Yazları Salacak plâjında her gün karşılaştık. Annesi de beni çok sever, çok takdîr ederdi.
- Seni takdîr edemeyen zâten ya aklından zoru olan biridir ya da nasîbsizin tekidir. Pekiyi sonra ne oldu?
- Hattâ bir sene de kendisine özel ders verdimdi. Zârif, kibar, hanımefendi bir kızdı. Ancak zamanla mizac farklılıklarımız ortaya çıktı. Bunlara bakarak ileride evlendiğimiz takdirde bu kızın benimle aslâ mes'ud olamayacağını anladım. O da zâten kendi mizacına daha uygun kimselerle ilgilenmeye başlamıştı. Sonunda bu kıza karşı taşımakta olduğum duygular benim için kaldırılması zor bir yük, bir azab oldu. Son iki yılım hep kuşkular ve ızdırablar içinde geçti. Tâ ki, kursta ilk defa, fransızların "L'Âme Sœur" dedikleri küfüvüm, dengim, bana yakışan kimse olduğunu birdenbire bir ilhâm ile idrâk edip de o zamana kadar tatmamış olduğum "yıldırım aşkı"yla âşık olduğum seninle karşılaşınca kadar. O kız da, vermekte olduğu ızdırab da, ilkâ ettiği kuşkular da bir anda, evet bir anda zihnimden silindi gitti. Meğer "Çivi çiviye söker" sözünde bir hakîkat payı varmış.
- Yâni şimdi sen bana ilk bakışta mı âşık oldun?
- Evet.
- Pekiyi ama aksayan ayağımı görünce hiç mi tereddüd geçirmedin?
- Meğer yıldırım aşkı, sevilenin her şeyini bütünüyle kucaklayan, bütünüyle kabûl eden, teferruatları izâle eden ve her şeye olumlu yönden bakan bir aşkı-mış. Kaldı ki aksadığımı zannettiğin ayağın senin kuvvetli şahsiyetinin o kadar önemli bir parçası ki. Ve bu senin o asîl ve zârif görünüşüne, o mağrûr bir kuğu gibi sekmeden süzülme bilsen ne kadar büyük bir katkıda bulunuyor.
- Ah benim Bir Tânem! Ne kadar da herkesden farklı bir görüşe sâhipsin! Bu bana ne büyük bir huzur veriyor, bir bilsen!
- Allâh senden râzı olsun Rûhan'ım! İnşâallâh sen de bana hayatımda şimdiye kadar hiç tatmamış olduğum bir huzuru bahşetmekte olduğunu müdrîksindir.
- İnşâallâh öyledir, Ayhan'ım!

- Ne yâni? Bu konuda kuşkuların mı var?
- Hayır. Bunlar kuşku değil. Sâdece, bu hârikulâde sihrin bizim elimizde olmayan sebebler dolayısıyla bozulabilmesi ihtimâline dair endişeler.
- Nedir, Allâh aşkına, bu endişelerin? Vazgeç bu evhâmdan, ya da söyle de birlikte paylaşalım!
- Senden ricâ ederim; üstüme düşme. Zamana bırak.
- Sen nasıl istersen Bir Tânem. O zaman sen bana söyle! Senin gönlüne mûnis gelen hiçbir delikanlı olmadı mı?
- Evet oldu. Arkadaşın Atillâ ana tarafından uzak akrabamız olmak hasebiyle konağa sık sık gelir. İyi de anlarız. Birlikte Stendhal'in, Balzac'ın, Emile Zola'nın, Prosper Mérimée'nin ve Marcel Proust'nun pekçok romanını; Victor Hugo'nun, Alfred de Lamartine'in ve Alfred de Vigny'nin şiirlerini Fransızca asıllarından okur ve sonra da bunların münâkaşasını yapardık. Uzun süren bir tanışıklık ister istemez bir yakınlık da doğuruyor. O benimle ciddî bir şekilde evlenmeyi düşündüğünü ihsâs ettirdiydi. Atillâ îtimâda lâıyk, kültürlü, edebli, görgülü, kendisiyle evlenilebilir bir çocuk. Fakat iş bununla bitmiyor.
- Pekiyi sen bu teklife karşı ona angaje oldun mu?
- Hayır, olmadım. Olmuş olsam bile iş bu kadar kolay değildi.
- İyi ama buna engel olan ne?
- Engel, maalesef, annem. Bu konuyu sana açmamak için çok direndim ama nasîb bu günmüş. Annem bana hâmile kalıncaya kadar istikbal vaad eden bir piyanistmiş. Zor ve ızdırablı hâmileliğinde piyanodan uzak kaldığı gibi benim sezaryenle doğumumdan sonra da geçirmiş olduğu uzun nekahat devresinde piyanodan iyice uzaklaşmış. Bir de ayağımın biri kısa olarak doğuşum onu âdetâ çıldırtmış. Bütün bunlardan hep beni ve babamı suçlu tutmuş. Hâlâ da aynı minvâl üzere sürekli ısyân hâlinedir. Hırsından bana süt vermeyi bile reddetmiş. Ben hep fransız mamalarıyla büyümüşüm. Bana bakan ve her şeyimle ilgilenen de hep halam olmuştur. Eğer halamın ve babamın ısrârı olmasaymış beni Notre Dame de Sion'da dahî okutmayacakmış. Ayağım için Fransa'da cerrahlar bunun bir dizi ameliyatla pekâlâ düzeltilebileceğini, fakat ne yanından bakılırsa bakılsın bu ameliyatların riskli bir yanı olduğunu beyân edince bu sefer de vâlide hanım "Ben biricik kızımı tehlikeye atamam" diye feryat figan ederek buna engel oldu. Ben maalesef annemden bir kerecik olsun bir muhabbet sözü duymadım. Hâlâ beni sürekli tenkid eden ve ezmek isteyen bir mi'zâcı vardır.

Bu itiraf beni allak bullak etti. Ne deyeceğimi şaşırıdım. Rûhan'ın 20 yıldır çekmekte olduğu ızdırâbın azameti beni perîşan etti. Nutkum tutuldu. Rûhan bir sigara yakıp bir nefes çektikten sonra elime tutuşturdu. Sonra kendisi de bir sigara yaktı. Sigaralar bitinceye kadar hiç konuşamadık. Engelin azametini, kızın kuşku ve endişelerinin gerçek sebebini anlamıştım. Kafama balyoz yemiş gibiydim. Onun ise göz yaşları yanaklarından ip gibi süzülmeekteydi.

Birden infial ederek: "Şimdi kuşku ve endişelerinin temelini anlıyorum ama sen de ben de reşîd insanlarız. Neden çekineceğiz ki?" dedim. "Ah Bir Tânem! Bugünlük bu kadar üzüntü yeter. Hele bunu bir hazmet bakalım" dedi. Hayret ve dehşetle: "Dahası da mı var?" diye sordum.

- Zaman, temkin ve teenni zamanı Ayhan'ım. Bu durumu ne ben ve ne de sen değiştirebiliriz.
- Rûhan, seni daha fazla üzmem ama bu, tam bir psikiyatrik vaka; had safhada bir paranoya.
- Ayhan'ım, aksini kim söylüyor ki! Halam, babam, babamın hekim arkadaşları annemin durumunun psikiyatrik hem de ağır bir psikiyatrik vaka olduğunda ve kendisinde "paranoid sendrom" bulunduğu hemfikirler; ama o kendisinin hasta olduğunu kabûl etmiyor ki herhangi bir tedâvîyi kabûl edebilsin.
- Rûhan'ım üzüntümün azametini takdîr edemezsin.
- Seni üzmem istemezdim, Bir Tânem. Ama günün birinde nasılsa söylemek zorunda kalacaktım. Kısmet bugünmüş. Hadi artık bunları bırakalım da eski hâlimize dönelim.
- Beni sizin konağın sokağına sokmamak husûsundaki ısrarın da bu yüzden miydi?
- Evet, annemin seni görmesinden çekiniyordum.
- Seni rencide etmek ya da müşkil bir duruma sokmak istemem Bir Tânem, ama bir şeyi sormadan da edemeyeceğim. Atillâ hakkında senin bugünkü düşüncen nedir?
- Atillâ akrabâm ve takdîr ettiğim, kendisinin hayrı için dua ettiğim bir insan, iyi bir arkadaş. Fakat seninle kıyas dahî edemem. Sana duymakta olduğum hislerin bir arkadaşlığın çok ötesinde bir kıymet ifâde etmekte olduğunu şimdiye kadar anlamış olman gerekirdi.
- Biliyorum Bir Tânem, biliyorum da bunları binlerce defa ağzından duysam gene de duymaya karşı iştiyâkım tükenmez. Allâh senden râzı olsun!

Sükûnetle içtiğimiz ikinci bir kahveden sonra Emirgân'dan Baltalimanı'na doğru kolkola yürümeğe başladık. Boğaziçi'ndeki iyod kokusu ikimize de iyi geldi. Asabi-yetimiz azaldı. Balık tutanları seyrederek Şerifler Yalısı'nı bir hayli geçmiştik ki Rûhan: "Ben yoruldum Ayhan'ım" deyince bir taksi çevirdik. Gene elele tutuştuk; ama bu sefer Rûhan ilk defa olarak başını sağ omzuma dayadı. Yol boyunca hiç konuşmadık. Ben onun hafif ve lâtif parfümüyle gene sarhoştum. Biribirimize ilgimizi göstermek üzere, arada bir, birimiz öbürünün eline baş parmağımızla hafifçe bastırıyor ve bu, biribirimize bakıp bir gülümseme ile muhabbetimizi izhâr etmemizi sağlıyordu. Ertesi günü kursta buluşmak üzere, ondan gene sokağının başında ayrıldım. Mutluydum, çok mutluydum ama bir o kadar da endişeliydim. Rûhan'ın annesi muhabbetimizden haberdâr olduğu an acabâ bize nasıl bir tepki gösterecek ve ne gibi engeller çıkartacaktı?

Kursta artık herkes bizim yanyana oturmamıza, kurstan çıktktan sonra da kolkola girip hergün bir başka istikâmete yönelmemize alışmıştı. Muhakkak ki dedi-kodumuz yapılıyordu ama bunları merak etmeyecek kadar mutluyduk. Mayıs'ın sonuna doğru bir Bursa gezisi tertib edildi. Rûhan ile, bizi Yalova'ya götürecektir vapur'da buluşmak üzere sözleştik. O günün sabahı büyük bir seviçle vapura geldim. Etrâfı kolaçan ettim. Rûhan yoktu. Vapurun palamarı çözülmüceye kadar da gelmedi. Belki gözümünden kaçmıştır diye vapurun her yerini içimde büyük bir sıkıntıyla bir kere daha, bir kere daha dolaştım. Yoktu. Üzüntü ve endişeden bitkin bir şekilde bir yere iliştim. Kursiyerlerden yaşlı bir zât gelip yanıma oturdu. "Bugün hanımefendi kızımız bu geziye katılmadı mı?" diye sordu. Ben "Geleceğini söylemişti ama gâlibâ vapuru kaçırdı" dedim. "Üzölmeyin! Yalova'ya çıkar çıkmaz evine telefon edip hatırını sorarsınız" dedi. Rûhan'ın konaklarının telefon numarasını biliyordum ama karşıma annesinin çıkabilmesi ihtimâli buna teşebbüs etmeme engel oluyordu. O Bursa gezisi benim için tam bir kâbus oldu. Aklım fikrim Rûhan'daydı. Dönüşte Yalova iskelesinde bizi bir de kötü bir sürpriz bekliyordu. Bizim binmemiz gereken son vapurun seferi iptâl edilmişti. Sabahın 03.30'una kadar süren ısrarlı müzâkereler, tehditler, kavgalar sonunda bizim için saat 04.00'de nihâyet Pendik istikâmetinde bir vapur kaldırdılar. Üsküdar'a eve saat 07.30'da vâsıl olduğumda kırgın, endişeli ve bitkindim.

Bütün Pazar'ım da aynı sebeplerden ötürü rezil bir şekilde geçti. Pazartesi 17.30'a kadar dayanamadım. 17.10'da kurs salonuna girdiğimde Rûhan oradaydı ve daha ilk bakışta büyük bir gerginlik içinde olduğunu anladım. Beni görür görmez ayağa kalktı; kendisine bir şey söyleme fırsatını vermeden: "Ayhan bir yere gidip oturalım. Seninle konuşmaya ihtiyâcım var" dedi. "Yâhu ne oldu da vapura gelmedin? Seni çok merak ettim. Gezi de burnumdan geldi" dedim. "Affet beni Bir Tânem. Bana biraz mehil tanı! Bir yere gidip oturalım da konuşalım" dedi. Hemen bir taksiye atlayarak Sarayburnu'ndaki gazinoya gittik. Takside gene başını sağ omzuma dayadı. Elimi sıkı sıkı tutarken gözlerinden sessizce yaşlar akmaya başladı. Onun bu sıkıntısının geçmesini sabırla ve muhabbetle bekledim. Gazinonun önünde taksiden indiğimizde gözlerini silmiş, gene dimdik, gene asîl ve gene kendisine hiçbir şeyin tesir etmeyeceği intibamı bırakan bir büyük hanımefendi edâsıyla koluma girdi.

Gazinoda kuytu sayılabilecek bir masaya oturup sâde kahvelerimizi ismarladık. Bu sefer ben Karaköy'de karaborsadan dünyânın parasına satın almış olduğum filtreli uzun amerikan sigarası paketini ve çakmağımı çıkardım. Birer sigara yaktık. Rûhan kahvemiz ve sigaralarımız bitinceye kadar hiç konuşmadı. Ben de sabırlı davranıp ısrâr etmedim. Sonra: "Dinle Ayhan'ım!" dedi, ve devâm etti: "Annemin hâlet-i rûhiyesinden sana bahsetmiştim. Buna karşılık babam da halam da evliyâ gibi insanlardır. Annemin tedâvî kabûl etmez ciddî bir psikiyatrik hasta, bir paranoyak olduğunu bildikleri için ve kendisine de aslâ söz geçiremediklerinden ona karşı boyunları maalesef hep büküktür. Aslında çok zeki bir kadın olan annem en akıl-mantık dışı irâdesini bizlere kabûl ettirmek için zaman zaman falcılara ve cinci hocalara danışır ya da danışmakta olduğunu beyân eder ve bunların söylediklerini iddia ettiği tedbirleri de evde uygulamaya kalkar. Ayrıca kendisi de kahve falına bakar. Ama bütün bu falların ve cinci hocaların konusu nedense hemen hemen hep ben olurum. Bu onun

bana hayatı zehir etmesi ve gerek benim gerekse babamın ve halamın üstünde bir dehşet hegemonyası kurması için bir bahânedir. Biz üçümüz de bunlara inanmayız ama ne çâre ki etkileniriz. Ben serpilip de genç kız olmaya başladığım zaman benim için bir cinci hocaya fal baktırmış; ya da konuyu böyle bir senaryo ile süslemek işine geldiği için böyle söyleyiydi. Cinci hoca da sözde: "*Eğer bu kız evlenirse genç yaşında ölecek*" diye bir kehânette bulunmuşmuş. Benim ömrüm boyunca bekâr kalmam ve sevdiğim kimseyle evlenemem için ne hınzırca bir tedbir, görüyor musun?"

"Geçtiğimiz hafta ben cumartesi günü bütün kursiyerlerin Bursa'ya gideceğini söyleyip de babamdan izin alınca cuma akşamı annem fala baktı ve falda vapurun batacağını gördüğü için koruduğunu iddia ettiği sevgili kızının Bursa'ya gitmesine engel oldu. Ben bu sabah Fethi beyin bürosuna telefon edip de Bursa seyâhatinin bütün kursiyerler için kazâsız ve başarılı geçmiş olduğunu öğrendim. Bu durumu ve kehânetinin uyduruk ve mesnedsiz olduğunu da böylece ortaya çıkmış olduğunu babamın ve halamın önünde annemin yüzüne vurdum. Hiç tınmadı: "*Eğer sen Bursa'ya gitmiş olsaydın falın söylediği gibi vapurunuz batacak ve hepiniz boğulacaktınız. Vapur sen gitmediğin için batmadı. Bütün arkadaşlarının bundan dolayı bana da sana da bir şükân borcu var*" deyip işin içinden sıyrıldı. Şu sapık mantığa bir bak hele! Ve beni cumartesi günü bütün bir gün konakta hapsedti. Bir yere gitmeme izin vermedi. Sizin konakta telefon olmadığı için sana da haber veremedim. Çok üzgünüm Bir Tânem. Şimdi benim çilemin azametini anladın mı?"

Kafama bir balyoz değil sanki bir şahmerdan inmişti. Üzüntü ve ümitsizlikten benim de gözlerimden yaşlar fışkırmaya başladı. O zamana kadar kimsenin acısı ve ümitsizliği nefsimde bu kadar trajik bir biçimde yansımamıştı. Rûhan da, yanaklarımdan yaşlar süzülürken, "Ağlama lûtfen Bir Tânem! Bu sana hiç yakışmıyor" dedi. Ben âdetâ haykırarak: "Söyle misin Bir Tânem? Bu durumda biz hiç evlenemeyecek miyiz?" dedim. Rûhan önce âşikâr bir şaşkınlık devresi geçirdi, sonra toparlanıp gözyaşlarını sildi. Birdenbire gene o sükûn ve vekar âbidesi tavrını takındı ve bana yapmacık bir soğuklukla: "Pardon Monsieur, dois-je interpréter votre colère révolté comme une demande officielle en mariage? (*Affedersiniz beyefendi bu isyânkâr infialinizi bana yapılmış resmî bir evlenme teklifi olarak mı yorumlamam lâzım?*)" dedi. Buna benim tepkim daha da şiddetli oldu: "Ne zannediyorsun mubârek kız? Tabii ki seninle evlenmek istiyorum. Seninle evlenemezsem bütün ömrümün ne azab içinde geçeceğini tahayyül edebilir misin sen?" dedim. Bana biraz muzipçe baktı ve hemen taşı gediğine koydu: "Îlâhi Ayhan'ım sen söylemiyor muydun *Çivi çiviye söker* diye. Mutlakâ uygun bir çivi bulunur" dedi. Ben gitgide artan bir sinirlilik içinde: "Haklısın Bir Tânem; ama büyük çivi küçük çiviye söker. Ben Dünyâ'da senin gibi bir temel çivisini sökecek bir başka çivi bulamam. Her kız senin yanında ancak rap-tiye gibi kalır" dedim.

Bu kısa tiradımın tavrı ve muhtevâsı Rûhan'ın çok hoşuna gitti; kahkahalarla güldü. İlk defa onun bu şekilde gülmesine şahit oluyordum. İçimden: "Înşâallah evlendiğimizde ben seni daha nice neşelendirip güldüreceğim" diye geçirdim. Sükûnete kavuşunca iki elimi de ellerinin içine alarak son derece müşfik bir tarzda: "Ayhan'ım, canım, Bir Tânem; infialin de, öfken de kendine has evlenme teklifin de hârikulâde

orijinal. Bilemezsin ne kadar mutlu oldum. Ama şimdi lûtfen benimle evlenmek isteğini her genç kızın duymayı hayâl ettiği şekilde "en dâde forme" (*mûtad şekline uygun olarak*) bir kere daha açık ve net bir biçimde tekrarlar mısın?" diye ricâ etti.

Bu yumuşaklık aklımı başıma getirdi. Bu sefer ben onun ellerini ellerimin içine hapsederek: "İki gözümün nûru, Bir Tânem, canım Rûhan'ım, Allâh'ın bana lûtfu olan dostum, sırdaşım, dengim, sevgilim, medâr-ı iftihârım. Seni samîmiyetle ne derece takdîr edip sevdiğim sana artık bir sır değil. Senden uzak bir hayata ise ancak Hz Eyûb-vârî bir sabırla tahammül edilebilir. Bundan ise Cenâb-ı Hakk'a sığınıyorum. Bir Tânem, benimle evlenir misin?" dedim. Rûhan buna cevap olarak: "Canım Ayhan'ım, Bir Tânem. Dünyâ'da senin çivini sökecek bir başka kimse yok. Tabî ki seninle ve ancak seninle evlenirim. Eğer seninle evlenemeyecek olursam da ömrümün sonuna kadar bekâr kalırım" dedi ve hemen arkasından: "Bu kararı mühürlemek üzere senin beni, benim de seni öpmem gerek ama edebimiz herkesin içinde bunu yapmaya müsait değil. Lûtfen seni en müşfik ve en muhabbetli öpücüğümle öptüğümü kabûl eder misin?" diye ilâve etti. "Ne kadar gönül alıcı, zarif ve affif bir hanımefendisin Bir Tânem. Sen de lûtfen benim de seni en müşfik ve en muhabbetli öpücüğümle öptüğümü kabûl et! Bu öpücükleri ilk fırsatta edâ etmek üzere borç defterine kaydedelim" dedim, o da "İnşâallâh, Ayhan'ım" dedi.

Vakit ilerlemiş, Güneş ufka yaklaşmıştı. Bir taksi çevirerek Rûhan'ı ritüelimize uygun bir tarzda gene sokağının başına bıraktım.

Birkaç gün sonra kurs bitti ve hemen akabinde de Radyo Evi'nde bir imtihan heyeti huzurunda imtihana alındık. Önce sözlü bir yabancı lisan imtihanı yapıldı. Akabinde de gene sözlü bir genel bilgi ve yetenek imtihanına alındık. Ertesi günü sonuçlar ilân edildiğinde kursu başarıyla bitirmiş olduğumuzu öğrendik.

Bunu kutlamak üzere Rûhan ile gene Cennet Bahçesi'ne gitmeye karar verdik. Tam Gümüşsuyu Caddesi'nin başına gelmiştik ki karşımıza yengem Şükran hanımın ağabeyi Dünder ağabey çıktı. Rûhan'ın kulağına "İşte şimdi ayvayı yedim Bir Tânem" dedim. Dünder ağabey beni görünce muhabbetle boynuma sarıldı, hatırımı sordu. Ben onu Ruhân'a ve Rûhan'ı da ona takdîm etmek zorunda kaldım. Dünder ağabey beni genç bir kızla kolkola görünce epeyi şaşırmıştı ama vaziyeti iyi idâre etti. Fakat bu havâdisin ilk fırsatta yengeme ve ağabeyime ulaşacağından emîndim.

Dünder ağabey yanımızdan ayrıldıktan sonra Rûhan, göstermiş olduğum telâş karşısında, biraz târizkâr bir biçimde: "Neden bu kadar çekiniyorsun Ayhan?" dedi. Ben: "Bir Tânem; bunu anlamalısın! Ben bir sürü genç kızla kolkola gezip tozmadım ki. Sen ilksin. İnşâallâh da son olursun! Onun için doğal bir çekingenliğim ve endişem var. Ama Hz Peygamber'in dediği gibi *Vuku bulanda hayır vardır*. Bu karşılaşma da artık cesâretle seni müstakbel eşim olarak ilân etmemin zamanı geldiği husûsunda şu anda bir karar almamda müeesir oldu. Rûhan'cığım seni müsait bir zamanda aileme takdîm edebilir miyim?" dedim.

Ruhân birden ciddîleşti: "Ayhan'ım, iki gözümün nûru; *acele işe Şeytan karıştır*. Unutma ki senin de benim de yaşım 20; ve henüz ekonomik hürriyete de pek sâhip sayılmayız. Dünyânın en iyi niyetli ve en yumuşak ebeveynleri dahî bizlerin bu yaşımızda evlenmemize karşı çıkardı. Bana ciddî olarak evlenme teklif ettin ve ben de

aynı ciddîyetle bunu kabûl ettim. Ama bu evliliğin, bugünden yarına gerçekleşebilecek bir durum olmadığını da berrâk bir şekilde idrâk etmeliyiz. Hattâ ne yalan söyleyeyim bunun gerçekleşebilme şansı dahî çok az. İkimizin de hem metin ve hem de sabırlı olmamız lâzım. Önümüzde kat edilecek uzun ve zahmetli bir yol var. Onun için aramızdaki ahdi ilân edeceğimiz yerde bizlere izin verecek olan anne ve babalarımızın nezdinde bu işin yavaş yavaş olgunlaşmasına katkıda bulunalım. Bak, sana bir şey söyleyeyim mi? Bu prosedür ne kadar uzun sürerse bizim aşkımız için o kadar iyi olur. Allâh bizleri korusun! Eğer endîşe ettiğim gibi hiç evlenemeyecek olursak, en azından, birlikte geçen dostluğumuzun bizlerde daha büyük, daha anlamlı bir hâtırası kalsın isterim" dedi. "Sevgilim, Bir Tânem; teşekkür ederim. Hakkın var. Temkin ve teenni ile hareket etmemiz şart. Sen nasıl istersen öyle olsun" dedim.

Rûhan: "Hadi Bir Tânem; üzme kendini! Değil mi ki birlikte bizi mes'ud eden bir karara vardık, artık daha kuvvetliyiz. Elimizden geleni yapacağız, mücâdeleyse birlikte mücâdele edeceğiz. Ama unutma sonunda senin benim arzularımız değil Cenâb-ı Hakk'ın ezelde bizim hakkımızdaki hükmü hükümrân olacak. Ona da ısyân etmek hakkımız yok. Ama beni ailene, hangi sıfat altında olursa olsun, takdîm etmeni doğrusu çok arzu ederim. Bırak onlar da bizim hakkımızda ne düşünürlerse düşünsünler. Bu husûsta herhangi bir endîşen var mı?" dedi. "Hayır hiçbir endîşem yok. Aksine, bizinkiler seni çok sevecek, çok takdîr edecek, çok benimseyeceklerdir" dedim.

O gün gazinoda dört saat kadar oturup çeşitli mevzulardan konuştuk. Üçer kahve ve üçer de sigara içtik. Ben üçüncü sigaramızı söndürdükten sonra: "Rûhan bugün üç sigara içmişiz. Yavaş yavaş tiryâkîliğe doğru yol almakta değil miyiz?" dedim. Bana son derece müşfik bir edâ ile baktı: "Ayhan'ım ben sigara tiryâkisi değilim, olacak da değilim ama artık senin tiryâkin oldum. Bu seninle paylaşmaktan haz aldığım bir ritüel. Seni üzmem ama eğer evlenemezsek hiç değilse her sigaram seni bana hatırlatacak" dedi. Ben de: "Ağzından yel alsın!" dedim.

28 Mayıs 1955 Cumartesi akşamı Radyo Evi'nde diploma töreni ve kokteyle dâvetliydik. Rûhan'ı sokağının başından aldım. Kendisine çok yakışan uzun kollu, beli kuşaklı, gece mâvisi, uzunca bir rob giymiş ve ilk defa belli belirsiz bir makyaj yapmış, gözlerini de hafif bir sürmeyle belirginleştirmişti. Bu makyaj onun güzelliğini ve hatlarının asîl tavrını daha da belirginleştirmişti. Bindiğimiz takside gene başını sağ omuzuma dayadı, elimi tuttu, kulağıma gâyet tabîî bir tarzda: "Ayhan'ım; beni sevdiğini ve özlediğini söyler misin?" diye fısıldadı. Ben de onun kulağına aynı tabîîlikle: "Rûhan'ım seni çok seviyorum ve her gün daha da çok özlüyorum" dedim. Yüzüme tebessümle ama âdetâ minnetle baktı ve "Mersi" dedi; başını omuzuma daha kavî bir şekilde dayayarak elimi muhabbetle iki eli arasına hapsetti.

Radyo Evi'nde kokteyl yeni başlamıştı. İlham Gençer piyanoda güzel parçalar çalıyordu. Rûhan kolumda, önce etrafı şöyle bir kolaçan ettik. Büfelerde biraz çimlendik. Dikkat ettim; Rûhan da alkollü içkilere îtibâr etmiyordu. Bu hoşuma gitti. Sonra diğer kursiyerler gibi yavaş yavaş piyanonun etrafında toplandık. İlham Gençer iyi bir animatördü. Önce kendi çalıp söylediği parçalardan sonra herkesi birlikte şarkı söylemeye dâvet etti. Millet, biraz da aldığı alkolün etkisiyle olsa gerek, coştukça coştı. Herkes yorulunca İlham bey: "Böyle müstesnâ bir toplulukta muhakkak solo yapabilecek güzel sesli hanımefendiler ve beyefendiler vardır. Bendeniz onlara refâ-

kat etmekten şeref duyacağım" dedi. Herkes suspus oldu ve kimse yerinden kıpırdamadı. İlhâm Gençer: "Haydi efendim; biraz cesâret!" diye ısrâr edince işte tam o sırada kalbimi durduracak bir şey oldu. Rûhan, aslâ kendisinden ve ciddiyetinden beklemediğim bir tarzda ve herkesin duyacağı yüksek bir sesle: "Efendim; Ayhan bey iyi bir tenor fakat fevkalâde mahcûb bir beyefendidir. Onu cesâretlendirirseniz herhâlde bize bir şeyler söyler" diye haykırdı.

Bütün kursiyerler bunun üzerine kendilerini de yükten kurtaran bir günah keçisi bulmanın sevinciyle hep bir ağızdan: "Ayhan! Ayhan!" diye bağırıp el çırpıma başladılar. Rûhan'a târizkâr bir şekilde baktım. Umursamadı bile. Çocuk gibi el çırpıp koroya katılmaktaydı. Sırtımdan kuyruk sokumuma kadar sıcak bir ter bastı ve kıpkırmızı kesildiğimi hissettim. Milletin de iteklemesiyle piyanoya ilerlemek zorunda kaldım. İlhâm Gençer yerinden kalkıp elimi sıktı ve ne okumak istediğimi sordu. Ben *Non ti scordar di me*'de (Unutma beni'de) bana eşlik edip edemeyeceğini sordum. "Memnûniyetle" dedi ve şâhâne bir giriş yaptı. Ben de en tabîî sesimle ve özellikle vibratomu kullanarak bu romantik Napoli şarkısını sesimin bütün parlaklığını öne çıkaran ve beni de tatmîn eden bir finalle tamamladım.

Delicesine bir alkış koştum. Rûhan'ı beni alkışlarken onu o âna kadar kendisinde görmediğim bir saadet ve bir kendinden geçmişlik (*euphorie*) içinde gördüm. Kendini tamâmen unutmuş gibiydi. Ben bir reveransla hâzırûnu selâmlayarak teşekkür bâbında İlhâm Gençer'in elini sıktım ama o elimi bırakmadığı gibi beni kolumdan çekti: "Hanımefendiler ve beyefendiler; Ayhan bey bu gecenin bizler için bir keşfi oldu. Fıkara, paçasını bir şarkıyla kurtardığını sanıyor. Ama biz onu bırakmıyoruz, değil mi?" deyince millet: "Bırakmıyoruz; bırakmıyoruz; bir parça daha isteriz" terânesiyle tempo tutmaya başladı. Ben, mecbûren: "İlhâm bey *La Canzone Proibita*'yı (Yasak Şarkı'yı) söylemem mümkün mü?" dedim. "Neden olmasın. Hele siz bir başlayın ben size refâkat ederim" dedi. Bu, en az 2,5 oktavlık bir ses isteyen ve benim sesimin kısıtlı imkânlarından ötürü pesden başlamamı gerektiren, zor fakat o kadar da dramatik ve yer yer vibratolarla zenginleştirilirse değer kazanan bir şarkıdır. İlk okuduğum şarkı heyecanımı yatıştırmıştı. Bu ikincisini kendimden daha emin ve sesime daha büyük bir hâkimiyetle okumaya başladım. Fakat şarkının ortasına geldiğimde piyanonun refâkat etmeyip beni yalnız bırakmış olduğunu farkettim. Şarkıyı etkili, hem de çok etkili, vibratolu bir finalle bitirdiğimde müthiş bir alkış koştum ve etrâfımda etten bir kütle oluştu. Tebrik edenler, boynuma sarılanlar, yanaklarımdan öpenler gırla gidiyordu. Bu hercümercin sonunda Rûhan geldi. İki eliyle boynuma sarıldı, fısıldayarak: "Canım, canım, Bir Tânem. Muhteşemdin. Bak ben borç defterine yazılanı ödüyorum. Sen de borcunu öde!" diyerek beni yanaklarımdan muhabbetle öptü. Ben de onu yanaklarından aynı şekilde ve yükselen yeni alkışlar arasında muhabbetle öptüm.

Berberce gidip İlhâm beye teşekkür ettik. Rûhan'a: "Ayhan'ım bana kızmadın değil mi? Ama bak ne iyi oldu. Bir kere, nihâyet, senin o çok methedilen sesini dinleyebildim. Hayrân oldum. Biliyor musun? Sen teorik kimyâcı olmayı seçmiş olmakla *Opera* için bir kayıpsın. Ayrıca, fırsattan istifâde, hiç utanmadan birbirimize olan borçlarımızı da, hamd olsun, edâ ettik. Lûtfen bana gücenme!" dedi. Ben de: "Tatlım; cidden zor durumda kaldım ama sana gücenebilir miyim hiç? Üstelik sonuçtan ben

de memnûnum. Ama beni en çok memnûn eden ise o asîl, o ağırbaşlı, o kendinden emin, o vakur ciddîyetinin altından güneş gibi doğan çocuksu neşeni görmek oldu" dedim. Rûhan: "Ah, Bir Tânem! Ben neşeye ne kadar hasretim bir bilsen! Neşeyle, ancak senin sâyende, yeni yeni tanışıyorum" dedi.

Saat 22.00'yi bulmuştu. Rûhan: "Ayhan'ım artık eve gidelim" dedi. "Bir Tânem; İnşâallâh günün birinde bunu bana bizim kendi evimiz için de söylersin" dedim. İçini çekerek "İnşâallâh" dedi. Bir taksiyle gene aynı minvâl üzere ve aynı ritüel çerçevesinde onu sokağının başında bıraktım. Ayrılmadan önce onun da benim de üniversitede ilk olarak imtihana gireceğimiz 1 Haziran 1955 Çarşamba günü saat 13.00'de Edebiyat Fakültesi'nin cümle kapısında buluşmak üzere sözleştik.

Çarşamba günü her ikimiz de sözlü yapılmış olan imtihanlarımızdan *Pekiye* almış olmanın sevinciyle sözleştiğimiz yerde buluştuk ve Fakülte'nin önünden bir otobüse atlayarak Taksim'e oradan da başka bir otobüsle Bebek iskelesinin yanında denize nâzır bir lokantaya gittik. Şansımıza lokanta تنها idi. Yemeklerimizi huzur ve muhabbet içinde konudan konuya atlayarak yedik. Rûhan bana: "Dündar ağabey bizimle karşılaşmamızı sizinkilere nakletmiş mi?" diye sordu.

- Evet nakletmiş. Geçen akşam ağabeyim yemekten sonra yanyana ellerimizi yıkarken kulağıma "Mâşâallâh küçük beyim. Kulağıma bir şeyler çalındı. Haydi hayırlı olsun!" diyerek konuya teğet bir yollama yaptı. Sonra da yengem beni yalnız yakalayarak seni sordu. Dündar ağabey senin asîl tavrından ve vekarından çok etkilenmiş ve sitâyîşle bahsetmiş. Yengem tabîî senin hakkında mütemmim mâlûmat sordu. Ben "Yakında İnşâallâh vicâhen de tanışacaksınız, çok edeb sâhibi, çok istisnâî bir genç hanımefendi; ve umarım yengeciğim sizinle de çok iyi anlaşacak" dedim. Yengem de bizimle yaşattır. O da çok kibar ve çok tahammüllü bir hanımefendidir. Bana "Memnûn oldum Ayhan. Allâh tamâmına erdiresin!" dedi.
- Pekiye; Dündar ağabey ayağım hakkında bir şey söylemiş mi?
- Bunu bilemem Bir Tânem. Söylemişse bile bizimkiler bunu aslâ dile getirmezler.
- Ayhan'ım; sen gene de durumumu onlara çıtlat ki karşılaştığımız zaman bir şok yaşamasınlar!
- Sen merak etme güzelim! Ben gerekeni yapıyorum. Zâten bu konuşmalardan sonra ertesi akşam herkes bir arada iken ben babama hitâben, kursta seninle tanışmış olduğumu, aramızda kurs boyunca bir dostluk ve muhabbetin teessüs etmiş olduğunu ve seni bir gün eve dâvet ederek aileme takdîm etmek istediğimi söyledim. Senin hakkındaki müşâhedelerimin bir kısmını onlara naklettim. Ağabeyim ve yengem, babama ve anneme bir şey söylememişler ki babam da annem de buna çok şaşırıldılar. Fakat babam hemen toparlandı: "Tabîî Ayhan; böyle ciddî ve vekar sâhibi bir küçük hanımefendiyle tanışmak çok isâbetli olur" dedi. Annem ise gözyaşlarını tutamadı. Yerinden kalkıp boynuma sarıldı. "İnşâallâh hepimiz için hayırlı olur Ayhan'ım" dedi. Şunu da

söyleyeyim ki annem benim mahfîliğime bakar: "Yazık! Bu çocuk otuzundan önce evlenmez" diye hep üzülürdü.

- O zaman bu iyi bir havâdis, Bir Tânem. Sizin cephede işler sıkıntısız gelişecek gibi görünüyor. Ben ise senden halama bahsettim. Aramızdaki muhabbetin ikimiz için de ciddî ve hayâtî bir mesele olduğunu, senden evlenme teklifi almış ve buna da müsbet cevap vermiş olduğumu söyledim. Her zamanki gibi babamın ve annemin nezdinde beni desteklemesini ve onları iknâ etmesini rica ettim. Bana: "Sevgili kızım; elbette ki senin saadetini ister ve seçimine de hürmet ederim. Bu husûsta elimden geleni yapacağım ama açıkça söyleyeyim ki bu konuda babanın da benim de anneni iknâ etmemizin mümkün olamayacağından ciddî olarak endîşe ediyorum" dedi. Ben bu evliliği mutlakâ istediğimi ve ömrümün sonuna kadar annemin esiri olmak istemediğimi, bu işin trajik bir biçimde sonuçlanmaması gerektiğini kesin ve kararlı bir biçimde söyledim. Halam beni hiç bu kadar ısrarlı ve kararlı görmemişti. Her türlü yardımını yapacağını vaad etti.
- Eh bien ma Chérie, "Aleas jacta est!" (*O hâlde Sevgilim, "Zarlar atıldı"*)
- Eh oui mon Amour, "Aleas jacta est!" (*Evet Aşkım, "Zarlar atıldı"*)

"Bu durum muvâcehesinde ne düşünüyorsun Bir Tânem?" diye sordum. Ah keşke sormaz olaydım. Rûhan meğerse hislerini o âna kadar büyük bir dirâyetle gizlemiş. Ama benim sorum üzerine sınırları lâçkalaştı ve o zamana kadar kendisinde görmediğim bir kederle hüngür hüngür ağlamaya başladı:

- Ayhan'ım; korkuyorum ve çok endîşeliyim. Bu kadın, yâni annem, bizim evlenmemize engel olmak için intihar tehdidi dâhil her baskıyı, her mel'aneti deneyecektir.
- Aman iki gözümün nûru; ağzından yel alsın! O nasıl şey? Hem denese ne olur ki?
- Ayhan; bunun sırtımıza yükleyeceği suçluluk duygusuyla biz nasıl yaşarız?
- Mâkul olalım Bir Tânem! Annenin hastalığının sebebi ne sensin ve ne de ben. Biz onun hastalığını geçirmekle mükellef doktorlar da değiliz. Neye suçluluk duyacakmışız anlamadım.
- Bütün bu tesbitlerin aslında doğru da, eğer onun hastalığının artmasına şu ya da bu sebebden ötürü biz dolaylı olarak bile müessir olacak olursak bu bize bir mes'uliyet yüklemeyebilir mi?
- Bak, Rûhan! Sen de ben de reşid insanlarız. Ebeveynlerimiz dâhil kimsenin bizim kânûnî hakkımız olan evlenmemize karşı çıkmaya ve bunu engellemeye hakkı olamaz. Bunu engellemeye kalkan da yaptığının ceremesini kendi çeker.
- Ah Bir Tânem. Eğer ortada yalnızca annem ile ben olsam bu pek büyük bir mesele teşkil etmezdi. Ama biz olacak olanlara göğüs gersek dahî annemin babama ve halama vereceği ızdırâba merhem olamayız ki.

- Bak bu doğru Bir Tânem. Ne diyeyim? Allâh annene âcil şifâlar versin, umûrunu da hayra tebdil eylesin ve hepimize de sabır versin!
- Ayhan'ım çok bunaldım çok. Çok da endişeliyim.
- Metin ol Bir Tânem. Eninde sonunda Kader'imizde ne varsa onu yaşayacağız.
- Allâh İnşâallâh hayra tebdil eder, Ayhan'ım.
- İnşâallâh, iki gözüm.

Fakat üzerimize, yaklaşan ve geri çevrilemeyen bir tehlike karşısında bizim yaşamızdaki insanların kolay kolay izâle edemeyecekleri büyük bir kubûziyet çökmüş-tü. Yemeğin üzerine kahvemizi ve sigaramızı bu hâlet-i rûhiye içinde ve hiç konuşmadan içtik. Hesabı ödeyerek Âşiyân'a doğru yöneldik. Deniz kenarında kimseler yoktu. Bir banka oturup dalgın gözlerle denizi seyretmeye başladık. İkimizin de konuşmaya mecâli kalmamıştı. Birden Rûhan sessizliğini bozarak: "Biliyor musun, Bir Tânem? Şu anda başımı omuzuna ve hattâ göğsüne yaslamağa ne kadar ihtiyâcım var! Ne olur bana bunun yerini tutacak olan tatlı bir söz söyle!" dedi. "Allâh'ın lûtfu olan müstakbel eşim, sevgilim. Seni çok seviyorum, çok özlüyorum, sana olan aşkımla da iftihâr ediyorum" dedim. Göz pınarlarında iki damla yaş belirdi: "Teşekkür ederim Bir Tânem. Sen benim için çok kıymetlisin, çok huzur bahşedicisin" dedi.

Bir yarım saat gene hiç konuşmadan oturduktan sonra kalktık. Rûhan: "Bebek'den tramvaya binelim!" dedi. Ben: "Ama o zaman herkesin içinde başımı omuzuma dayayamazsın ki. Onun için en iyisi gene taksiye binelim" dedim. "Ayhan'ım çok para harcıyorsun. Sana kıyamıyorum" dedi. "Ben bunları hep borç olarak veriyorum. Günün birinde bana hepsini geri ödeyeceksin" dedim. Birden şaşırıldı: "Bu borcu sana nasıl ve ne zaman ödeyeceğim ki?" diye hayretle sordu. "İnşâallâh evlendikten sonra akşamları sâde kahvemizin yanında günün tek sigarasını birlikte muhabbetle içerek" dedim. Birden gevşedi. Yüzünü aydınlık bir tebessüm kapladı: "Ayhan'ım; ne bulunmaz bir dostsun! İçimden şuracıkta boynuna sarılıp yanaklarından öpesim geliyor" diye cevap verdi. "A benim, bütün vekarına rağmen, istediği zaman delişmen olmasını da bilen yârim. Allâh senden râzı olsun" dedim. Bu son lâtifeler onun kubûziyetini izâle etmeye yetmişti. Takside gene başımı sağ omzuma dayadı ve gene elele tutuştuk. Gene parfümüyle huzur buldum. Ona sokağının başında vedâ ederken imtihanlarımıza çalışabilmek için bir hafta sonraya randevu verdik. Gene Edebiyat Fakültesi'nin cümle kapısında buluşacaktık. Hafta içinde benim bir, onun ise üç imtihanı vardı.

Buluştuğumuzda bana: "Bak Bir Tânem! Senden bir hafta ayrı kalmak canıma tak etti. Bana, köşke telefon etmekten çekinme! Gündüzleri telefona ya Nurhayat bacı ya da halam çıkar. Geceleri ise ben yetişemezsem halam ya da babam cevap verir. Annem ancak kendisine telefon gelip de ona haber verilirse telefona çıkar " dedi. "Bunu niye daha önce söylemedin ki Bir Tânem? Ben de bir hafta boyunca hep seni ve imtihanlarını düşündüm" diye azıcık târizde bulundum. Ben imtihanımda *İyi* almıştım. Rûhan'ın ise iki *Pekiyi*'si ve bir de *Orta*'sı vardı.

Bir taksiye atlayarak gene Sarayburnu'ndaki gaziinoya gidip kahvelerimizi söyledik. Birbirimizi o kadar özlemişiz ki gözlerimizin içine bakmaktan konuşamıyorduk.

Rûhan gene bir sigara yakıp iki nefes çektikten sonra bana verdi ve kendisinininkini de ben yaktım. Bana: "Ayhan'ım hayrlı bir gelişme var mı?" dedi. "Evet. Bizimkiler bu cumartesi öğleden sonra saat iki buçukta seni bekliyorlar. Ya sizin cenahda bir gelişme oldu mu?" dedim. Gözleri parladı: "İnanmayacaksınız. Halam babama meseleyi açmış. Seni de benim seni ona tanıttığım şekilde anlatmış. Babam çok heyecanlanmış *"Eğer bu delikanlı anlattığın hasletlere gerçekten de sâhipse kızımaya lâyük demektir. Canım kızım, bir tânem Rûhan'ım. Demek evlenecek çağa gelmiş de haberimiz yok. Ah Nezâhat! Kemâle de şuna bir "He" dese"* diyerek de bu işe yeşil ışık yaktığını belli etmiş. Nezâhat halamın, Kemâle de annemin adı. Halam, bu arada, Nurhayat bacı ile de dertleşmiş. O da bizden yana".

O gün gazinoda tam beş saat hasret giderdik. Seviçten uçuyorduk. Önümüzdeki hafta onun bir, benimse iki imtihanım vardı. Kendisini telefonla arayarak şansımı deneyeceğimi vaad ettim. Cumartesi günü saat bir buçukta onu sokağının başından almak üzere sözleştik. Daha uzun süre beraber olabilmemiz için taksiden Ayasofya'nın arkasında III. Ahmet çeşmesinde indik. Kolkola dolaşa dolaşa bir saat de öyle geçirdik. Ona gene sokağının başında vedâ ettim.

O hafta Çarşamba günü *Pekiye* aldığım Analitik Kimyâ imtihanından çıkar çıkmaz Fen Fakültesi postahânesinden Rûhan'a telefon ettim. Telefona doğrudan doğruya o çıkınca da çok sevindim. Hatırını sorup özlemimi dile getirdim. Ertesi gün gireceği imtihan için başarı diledim. Cuma günü gireceğim imtihandan sonra tekrar aynı saatlerde kendisini arayacağımı bildirdim. Telefonu kapattığımda sanki çok mühim bir operasyonu başarıyla sonuçlandırmış birinin huzurunu hissettim.

Cuma günü imtihanım da çok iyi geçti. Rûhan'a telefon ettiğimde bir hanım çıktı. Sesinin zerâfet ve asâletinden halası olduğunu hemen anladım. Kendimi takdîm edip mümkünse Rûhan hanımla konuşmak istediğimi beyân ettim. "Aaa siz misiniz Ayhan bey oğlum. Müsaade edin, Rûhan'a haber vereyim" dedi. Rûhan telefona cevap verdiği zaman onu sevinçli buldum. "Ayhan'ım imtihanın nasıl geçti? Seni çok özledim. Benim imtihanım da iyi geçti. Sizinkileri yeterince bilgilendirdin mi?" diye sordu. "Merak etme Bir Tânem! Yarın için hiç endîşe etme! Ama ben yarına kadar dayanamayacağım. Bir meşgalen yoksa ne olur sokağının başından seni alayım da biraz hasret giderelim" dedim. Büyük bir sevinçle "20 dakika sonra orada olacağım" dedi. Ben ise saadetten uçuyordum.

Taksiye bindiğimizde şoföre bizi Altıncı Daire tarîkiyle Beyoğlu'na, Tünel'in başına götürmesini söyledim. Rûhan: "Beyoğlu'nda ne yapacağız?" diye sordu. "Bir Tânem; Lebon'da mı yoksa Markiz'de mi bir pasta yemek istersin?" diye sordum. "Markiz'e gidelim ama senin bu harcadığın paralara ben çok üzülüyorum. Lûtfen bana müsaade et de bugünkü masrafları ben ödeyeyim" dedi. Yüzümün şeklinden bu teklife müthiş bozulduğumu anlayınca: "İki gözümün nûru, Bir Tânem, Ayhan'ım. Hemen delikanlılık damarın kabarmasın! Hayat müşterek değil mi? Bu zevkin lezzetini benim de tatmama lûtfen müsaade et! Bu masraflara ben de karınca kararınca iştirâk etmek istiyorum. Hadi lûtfen beni kırma, e mi?" dedi ve sağ elimi alıp muhabbetle öptükten sonra göğsüne bastırdı. Allak bullak oldum. Ne diyeceğimi şaşırdım. Gözlerim buğulandı. Göz pınarlarıma hüçüm eden sevinç yaşlarını geri çevirmek için olağanüstü bir gayret sarfettim. Ben de onun elini alıp muhabbetle öptüm. Kalbimin

üstüne bastırdım ve sonra boğuk bir sesle: "Sana nasıl *Hayır* derim, Bir Tânem" dedim. Rûhan çantasından bir 10 lira çıkarıp elime tutuşturdu. Memnûniyetini sergileyen büyük bir tebessümle: "Masrafları sen gör! Hesabı sonra kapatırız" dedi.

Markiz o saatlerde nisbeten تنها idi. Gene kuytu bir masaya oturduk. Birer pasta ve kahve ısmarladık. Tam o sırada bir bey ile bir hanım masamıza yöneldiler. Bey: "Aaa Ayhan; siz burada mıydınız?" dedi. Bu, iki gün önce imtihanında *Peki* almış olduğum Doç.Dr. Haldun Tezer'di. Hemen yerimden doğrulup hocamın ve yanındaki hanımın ellerini sıktım. Haldun bey yanındaki hanıma dönerek: "Bak Münevver! Bu benim en kıymetli öğrencim Ayhan. Çarşamba günü çok çetin bir imtihanı *Peki* dereceyle verdi" dedi. Sonra bana dönerek: "Zevcem Münevver" diye eşini takdîm etti. Ben memnûniyetimi izhâr eden bir iki kelime söylerken Haldun beyin gözü Rûhan'a takıldı: "Aaa, siz mîmar Müemmil beyin kızı Rûhan hanım değil misiniz?" deyince ben şaşkınlıktan ne diyeceğimi şaşırdım. Rûhan yerinden doğruldu, bütün tabîliğiyle: "Haldun bey! Bu ne güzel bir tesâdüf. Nasılsınız Efendim? Siz Münevver hanım, siz nasılsınız" diye karşılık verdi. Bu durum karşısında Haldun bey bana döndü: "İki sene önce Müemmil bey ve ailesiyle Paris'de karşılaşmıştık. Siz birbirinizle nereden tanıyorsunuz?" diye sordu. Rûhan benden evvel davranıp sesine biraz da ciddî bir edâ vererek: "Biz arkadaşız, Efendim" dedi. Haldun bey durumu derhâl kavramıştı: "İki müstesnâ gencin birbirini bulmasından çok memnûn oldum. Lûtfen birbirinizin kadrini kıymetini iyi bilin!" dedi ve Rûhan'a dönerek: "Siz de babanıza, vâlide hanıma ve halanıza lûtfen selâmlarımızı ibrâğ edin!" diye ilâve etti. Rûhan "Babam bundan çok memnûn olacak Efendim" diye cevap verdi. Ben de "Muhterem hocam, bize sizinle aynı masayı paylaşmış olmanın şerefini bahşeder misiniz?" dedim. Haldun bey: "Biz sizden çok önce geldikdi. Şimdi de Fen Fakültesi'nde bir toplantıya yetişmemiz lâzım. Siz keyfinize bakın!" diyerek Münevver hanımla yanımızdan ayrıldı.

"Bir Tânem; *Biz arkadaşız Efendim* derken sesine verdiği ciddî edâ çok hoşuma gitti" dedim. Rûhan: "İki gözümün nûru, bir an seni *Ayhan bey benim sözlümdür* ve hattâ *müstakbel eşimdir* diye takdîm edebilmek için kendi kendimle, bilemezsin, ne kadar mücâdele ettim. Ama Haldun bey çok zârif bir zâttır. Ne demek istediğimi sesimin tonundan da pekâlâ anladı gibime geldi. Ayrılırken söyledikleri de onun bu fehâmetine işâret etmiyor muydu?" diye sordu. "Bana kalırsa da öyle, Bir Tânem" dedim ve sonra "Rûhan'ım; seninle yalnızca Tecüman-Rehber Kursu'nun diploma merrâsimi gecesi geceleyin bir kaçamak yapabildikti. Temmuz'un ilk haftasında Saray Sineması'na Comédie Française'den bir heyet gelip Racine, Molière, Labiche ve Edmond Rostand'ın eserlerinden bâzı sahneleri oynayacaklarmış. Ama temsil saat 20.00'de başlıyor. Herhâlde gece yarısına doğru biter. Bu temsile gidebilir miyiz?" diye sordum. Rûhan: "Ben babam ve halamla Paris'de Comédie Française'de Molière'in *Le Bourgeois Gentilhomme*'unu ve Corneille'in de *Le Cid*'ini seyrettimdi. Bayıldım. Comédie Française oyuncularını muhteşem aktörler. Onlar kadar diksiyonu güzel Fransız görmedim. Doğrusu seninle bu temsile gitmek isterim. Ben babama seninle gideceğimi söyleyeceğim. Bakalım reaksiyonu ne olacak? Ama ümid ediyorum ki izin verecektir. Fakat sen gece yarısından sonra Üsküdar'a nasıl döneceksin?" dedi. "Büyük amcam Lâleli'de oturuyor. O gece herhâlde onlarda kalırım" dedim.

Markiz'de, son olarak, fransız usûlü bir *Café au lait* içip birer de *Gitane* tütürdükten sonra ertesi günü buluşmak üzere onu gene, değişmez ritüelimizi eksiksiz uygulayarak, sokağının başına bıraktım.

Ertesi günü saat 13.20'den itibaren sokağının başında Rûhan'ı beklemeye koyuldum. 13.30'da köşeyi döndüğü zaman hayretten donakaldım. İki parmak kalınlığında çok açık sütlü kahve, pembemsi sütlü kahve ve kahverengi dikey şeritler şeklinde dokunmuş güzel bir kumaştan, kısa takma kollu, zarif kare yakalı, dizlerinin bir karış altına kadar inen güzel bir rob giymişti. Robun korsajı çok muntazam dikilmiş ve düğmeli, etek kısmı ise evaze idi. Belinde kahve rengi, yuvarlak tokalı lezar bir kemer vardı. Boynunu güzel bir düğümle bağladığı belli belirsiz sütlü kahve rengi şifon bir eşarp süslüyordu. Çantası ve topuklu ayakkabıları kemeriyle asorti ve lezardandı. Hafif bir makyaj güzelliğini daha da belirginleştirmişti. Kolye, küpe, broş ya da bilezik takmamıştı. Yalnızca sağ yüzük parmağında beyaz altından ya da plâtinden fevkalâde biçimli bir montüre rabtedilmiş yeşil taşlı bir yüzük taşıyordu. İçimden "Ya Rabbi! Sen lûtf u kereminle bu kızı me'yus ve mükedder etme, onu bana bağışla!" diye dua edip üzerine nazar âyetini okudum. "Bir Tânem; Allâh seni kem gözlerden korusun! Tabîî güzelliğini ne kadar da ustaca meydana çıkarmışsın" dedim. "Kıyâfetime beğenmene sevindim. Babamın senin aileni ziyâret edeceğimden haberi oldu. Bu kıyâfeti, annemin gıyâbında, onun cömertliğine borçluyum; ama seçim yalnızca bana ait" dedi. "Çok zevklisin Bir Tânem. Annenden ne haber?" diye sordum. "Çok şükür, henüz daha bir şeyden haberi yok" dedi.

Kolumda hârikulâde bir kızla sokağımıza girdiğimi gören bizim mahalleli pence-relere üşüşmüştü. Konağın kapısında geldiğimizi haber vermek için zili üç defa çaldıktan sonra anahtarla kapıyı açtığımda bizi annem ve yengem karşıladı. Herhâlde Rûhan'ın 27 basamak merdiveni çıkıp yorulmaması için yukarı kattaki misâfir odasını değil de kapının yanındakini hazırlamışlardı. Rûhan annemin elini öptü. Yengem ile el sıkıştılar. Odada babamın elini öptü ve ağabeyimle de el sıkıştılar. Kendisine gösterilen koltuğa oturarak sol ayağını sağ ayağının üstüne attı. Mûtâdı vechile, bir kıraliçe gibi, büstünü dik tutarak arkasına yaslandı.

Hâl hatır sorma faslından sonra bizimkilere kaçamak bir göz attım. Âşikâr ki çok etkilenmişlerdi. Babamın memnûniyeti gözlerinden okunuyordu. Annemin ağzı kulaklarına varıyordu. Ağabeyimle yengem şaşkınlık içindeydiler. Kimse karşılarında 20 yaşında olmasına rağmen kendinden bu kadar emin ama mütevâzî ve yapmacıksız, ayağındaki rahatsızlığı bu kadar ustalıkla gizleyen, bu kadar asîl tavırlı bir küçük ama aslında büyük hanımefendiyle karşılaşacağını beklememişti. Bir müddet sağdan soldan konuşulduktan sonra yengem ayağa kalktı: "Kahveni nasıl alırsın Rûhan?" diye sordu. Rûhan o hârikulâde tabîîliğiyle: "Sâde lûtfedersen memnûn olurum Şükran" diye cevap verdi. Yaklaşık bir saat kadar konuştuktan sonra Rûhan: "Efendim; Allâh âfiyetle oturmak nasîb etsin! Konağınız bizimkine nisbetle çok daha büyük. Ben konaklara bayılıyorum. Eğer müsaade ederseniz Ayhan bana konağı gezdirebilir mi? Onun çalışma odasının pek medhettiği manzarasını da merak ediyorum" dedi. Babam "Tabîî hanımefendi kızım. Buyurun" dedi.

Müsaade alarak Rûhan'a refâkat ettim. Merdivenleri çıkarken koluna girip yardımcı oldum. Odama girdiğimizde sâdeliğine şaşırdı. Boğaz'a bakan manzarasına

hayrân oldu. Karatahtamdaki formülleri seyretti: "Ne kadar güzel ve ne kadar okunaklı bir yazın varmış!" dedi. Çalışma masamın üzerindeki notlarımı ve kitapları tetkik etti. "Çok farklı bir Dünyâ'n var Bir Tânem. Ailene de hayrân oldum. Ne kadar asîl, ne kadar yapmacıksız ve ne kadar muhabbetli insanlar. Biliyor musun sana gıpta ettim. Sen Allâh'ın çok lûtfedilmiş bir kulusun" dedi. "Ben asıl seninle karşılaştığım için kendimi lûtfedilmiş addetmekteyim" diye cevap verdim.

Tekrar bizimkilerin yanına dönerek bir müddet daha oturup havadan sudan konuştuğuktan sonra müsaade alarak evden ayrıldık. Vedâlaşırken annem ve yengem Rûhan'ı yanaklarından öptüler: "Gene bekliyoruz" dediler. O da tebessüm ederek: "İnşâallâh, Efendim" dedi.

Konağı terkettiğimizde bizimkilerin hemen birinci kattaki şahnişli odaya koşup bizi seyretmeğe koyulmuş olduklarından kendim kadar emîndim. Bunu Rûhan'a söyleyince o gâyet tabîî bir şekilde arkasını dönerek bizimkilere el salladı. Bizimkiler de aynı şekilde cevap verdiler. Rûhan: "Beni nereye götüreceksin Bir Tânem?" dedi. "Seni Moda'daki bir gazinoya götüreceğim" dedim.

Gazinoda: "Ayhan'ım; işin birinci safhası ümid ettiğim gibi çilesiz ve bana huzur veren bir şekilde bitti. Şimdi bakalım bizimkilerin seni karşılaması nasıl olacak?" dedi. "Bana öyle geliyor ki halan, baban ve Nurhayat bacı cephesinden bir hüsn-i kabûl göreceğim. Ama annen bakalım bana nasıl davranacak?" dedim. Sigarasının külünü kül tablasına silkelerken Rûhan: "Ben çok endîşeliyim Bir Tânem, çok endîşeli. Her şeye hazırlıklı olmalısın" dedi.

- Beni korkutuyorsun Bir Tânem. Annen beni yiyecek değil ya.
- Aslında annem görünüşte fevkalâde *comme il faut* bir kadındır. Yol yordam bilir. Seni hepimizin önünde pek müşkil bir duruma sokacağını ümid etmem. Ama asıl sen gittikten sonra muhakkak büyük bir çingar çıkaracaktır. Seni tartacak ve mutlakâ başa çıkılması, savaşılmaması gereken bir düşman olarak algılayacaktır.
- Pekiyi Atillâ'ya karşı tepkisi nasıl oldu?
- Atillâ onun akrabâsıdır. Bu sebeple onu sever ve takdîr eder; ama benim gönülümü ona kaptırmayacağımı da müdrîk olduğundan kendisi için bir tehlike teşkil etmeyeceğini de bilir. Bundan dolayı ona karşı mütehammil fakat katıdır. Bâzen kızar *Bırak şu sünep çocuğu* diyerek onun hakkındaki değer yargısını da fâş eder.
- Neyse; başımıza ne gelecekse gelecektir. Kaderin hükmüne teslim olmaktan başka yapacak bir şeyimiz yok. Şimdi onları bırakalım, Bir Tânem. Sana bugün bize gelmenin hâtırası olarak, kabûl edersen, küçük bir hediye vermek istiyorum.

Rûhan bana hiç beklemediğim bir hayretle bakarak: "Şu işe bak, Ayhan'ım. Ben de sana aynı sebeple bir hediye almıştım. Aynı bir şeyi aynı anda, aynı şekilde düşünmemiz ne kadar güzel! Ama sen önce seninkini göster" dedi. Cebimden ince uzun bir kutu çıkararak ona takdîm ettim. Merakla açtı. İçinden hâreli malakit taşından ya-

pılmış güzel bir kolye çıktı. Bunu Kapalıçarşı'da zevkime uygun olarak buluncaya kadar canım çıkmıştı. Rûhan büyük bir zevk duyduğunu ihsâs ederek boynuna takıp çantasından çıkardığı aynasında bunu seyretti. Kolye, beklediğim gibi ona çok yakışmış, farklı yeşil tonlarıyla robuyla da göze hoş gelen tatlı bir kontrast teşkil etmişti. "Hârika! Yüzüğümle de asorti oldu. Çok teşekkür ederim, Bir Tânem. Bu ne taşı?" dedi. "Bu bir cins bakır karbonatı ihtivâ eden *malakit* ya da *bakır taşı*dır. Sanırım yüzüğün de aynı taştan. Yakından görebilir miyim?" dedim. Sağ elini zarif bir hareketle uzattı. Evet yüzüğünün taşı da malakitti.

Bunun üzerine o, çantasından ufak bir kırmızı kadife kutu çıkartarak bana uzattı. Merakla açtım. İçinde sedef taşlı, altın kaplama montürlü bir çift kol düğmesi vardı. "Çok zevklisin Bir Tânem" dedim. "Sen de öylesin, hayatım" diye cevap verdi. Ben hemen kendi ucuz kol düğmelerimi çıkartarak onunkilerini taktım. Bana: "Biliyor musun? Ben artık sen olmadan hiç sigara içemiyorum. Çünkü lezzet almıyorum" dedi. "Ben de öyle Bir Tânem" dedim. O zamanlarda bizim gibi gençlerin ve hele kızların herkesin içinde sigara içmeleri hoş karşılanmaz, ayıplanırdı. Cemiyet içinde âdetâ "yasak" gibi bir şeydi. Demek bir yasağı birlikte delmek, bu yasağın ayıbını paylaşmak hoşumuza gidiyordu ve bu birlikte yapmaktan zevk aldığımız bir ritüel olmuştu. Bunu kendisine açıkladığımda Rûhan bir müddet düşündü; sonra mutmain olmuş bir edâ ile "Sanırım, haklısın hayatım" dedi.

Haziran'ın sonuna yaklaşmıştık. Onun da benim de birer imtihanımız kalmıştı. Temmuz'dan îtibâren artık tercüman-rehber olarak piyasaya çıkacaktık. Ben Beyoğlu'nda Wagons-Lits Cook acentesi ile bir görüşme yapmıştım. Bu şirket ile çalışacaktım. Rûhan da Gümüşsuyu'ndaki Van der Zee acentesiyle anlaşmıştı. İlk kazanacağımız parayı bir Büyükkada sefâsında "*ezmeye*" karar verdik.

İmtihanlarımız yüzünden bir hafta kadar görüşemedik. Benim kendisine telefon etmem sâyesinde özlem gideriyorduk. Nihâyet ikimizin de son imtihanları çok iyi geçti. Temmuz başında ben üç kişilik bir fransız aileye İstanbul'u iki gün gezdirip 40 lira kazandım. Rûhan da şirketinin özel tur otobüsüyle gezdirdiği 30 kişilik bir turist kafilesinden bir günde 50 lira kazanmıştı. Her gün iş çıksa bunlar hârika kazançlar olurdu.

Bu arada Rûhan benim 17 Temmuz Pazar günü saat 14.00'de konakta beklendiğim haberini verdi. Bu beklediğimiz bir haber olmasına ve zâhiren hayırlı yanları bulunmasına rağmen ikimizi de bir müddet gerdi. Çeşitli stratejiler üzerinde münâkaşa ettik ve sonunda benim o gün en tabîî hâlimle davranmamın en isâbetli strateji olacağına karar verdik.

Her gün, iş çıkar diye sabah saat 09.00'dan akşam 18.00'e kadar acentede bulunmak mecbûriyeti hayatımıza yeni bir düzen getirmişti. Saat 18.00'den sonra Taksim'de Osmanlı Sokağı'nın köşesindeki Ankara Pazarı'nın önünde buluşuyor, Beyoğlu'ndaki lokantalardan birinde hafif bir yemek yedikten sonra ya Atlas, ya Saray ya da Yeni Melek sinemasında bir film seyrediyor; yâhut da bir tiyatroya gidiyorduk. Yemek parasını bâzen onun ödemesine müsaade ediyordum. O da buna çok seviniyordu. Bu arada Saray Sineması'nda Comédie Française'in temsiline de gittikti.

Onun ailesi de benimki de gece yarısına kadar hep turistlerle uğraştığımızı zannediyorlardı. Onu her zaman olduğu gibi taksikle ama artık konağın önüne kadar götürüyordum. Rûhan takside hep başını omuzuma dayıyor ve hep elele tutuşuyorduk. Ailesiyle tanışmamın ne gibi bâdirelere yol açabileceğini düşünmeksizin yalnızca ânin lezzetini yaşamak, mes'ud olmak ve eğer günün birinde elimizde olmayan sebeplerden ötürü, Rûhan'ın korktuğu gibi, ayrılık mukadderse, bize mümkün olduğu kadar çok müşterek hâtıramızın kalmış olmasını istiyorduk.

Nihâyet 17 Temmuz Pazar günü geldi çattı. O sabah Üsküdar'da Azîz Mahmûd Hüdâyî Hazretleri'nin türbesini ziyâret ederek dua ettim. Saat tam ikide Rûhan'ların konağının kapısını çaldığımda, ne yalan söyleyeyim, dizlerim titriyordu. Kapıyı Rûhan açtı. Büyük bir tabîlikle boynuma sarılıp yanaklarımdan öptü ve kulağıma: "Cesâret, Bir Tânem!" dedi. Birlikte bir kat yukarı çıkıp salona girdik.

Bu, bir köşesinde Steinweg & Sohn marka büyük bir kuyruklu piyanonun da yer aldığı, sürmeli yüksek pencereci, en az 60-70 metre karelik geniş ve aydınlık bir salondur. Çıkıntılı geometrik şekillerle süslü masif ceviz tavanının herhâlde 4 metre kadar yüksekliği vardı. Tavandan iki muhteşem kristal avîze sarkmaktaydı. Tabandan 1,20-1,30 metre yüksekliğe kadar masif cevizden lambrilerle kaplı duvarlarında yağlı boya tablolar asılıydı. Bunların arasında otantik olduğunu sandığım bir Ayvazovski ile bir de Şeker Ahmed Paşa dikkatimi çekti. Salonun bütün mobilyası XV. Louis tarzında ve masif cevizdendi. Yerde ise iki adet büyük ebadda İran halısı seriliydi.

Rûhan kendisine verdiğim çukolata paketini masalardan birinin üzerine bıraktı. Ben elimdeki 11 beyaz gülden oluşan çiçek buketimle annesinin önüne kadar ilerledim. Elli yaşlarında, asîl duruşlu, ciddî görünümlü bir hanımdı. Omuzlarını örten ince güzel bir şal onun havasına çok yakışmıştı. Önünde eğilerek elini hürmetle öptüm. "Arz-ı hürmet ederim Efendim. Bu gülleri size takdîm etmeme müsaade eder misiniz?" dedim. Yüzüme hayretle baktı: "Zahmet etmişsiniz evlâdım. Teşekkür ederim" diyerek aldı ve bir göz işâretiyle yanına çağırdığı Nurhayat bacıya verdi. Sonra sırayla Rûhan'ın halasının ve babasının ellerini aynı hürmet tezâhürüyle öptüm ve Kemâle hanımın tam karşısında gösterilen koltuğa oturdum. Müemmil bey benim ve ailemin hatırını sordu. Ailemin selâm ve saygılarını kendisine arz ettim.

Kemâle hanım tam bu sırada, damdan düşer gibi ve kuru bir sesle: "Hayatta gâyeniz nedir sizin, evlâdım?" diye sordu. Bu soru Rûhan'da ânî bir gerilmeye sebep oldu. Yüzü takallüs etti. Ben ise hiç sıkıntıya girmeden: "Muhterem Efendim, iyi bir aileden iyi bir terbiye alan her erkeğin hayattaki ana gâyesi iyi bir aile kurmak ve iyi bir aile babası olmaktır. Benim ana gâyem budur" dedim. Serbest ve sâkin bir şekilde vermiş olduğum bu cevâbım Rûhan'da da, babasında da, halasında da ve hattâ Nurhayat bacıda da âşikâr bir ferahlık ihdâs etti. Rûhan'ın gerilimi azaldı.

Kemâle hanım aynı ton üzerinden: "Teorik kimyâcı olacağınız rivâyet ediliyor. Sizde hiç akıl yok mu evlâdım? Nefesiniz aılıktan kokar. Ailenizi nasıl geçindirirsiniz? İşin tatbikâtıyla iştigâl eden doğru dürüst bir kimyâger olsanız da cebiniz para yüzü görse olmaz mı?" diye daha bâriz ve de mütecâviz bir tarzda üzerime geldi. "Ah Efendim, Allâh ömrünüzü tezyid etsin! Bu tavrınızla annemi ne kadar andırıyorsunuz bir bilseniz. O da aynı şeyleri söylüyor; ama Efendim, aptal bir kimsenin şimdije ka-

dar teorik kimyâcı olduğu görülmüş bir şey değildir. Teorik kimyâcılar hep akıllı kimselerden çıkar. Gerek Saint Joseph Lisesi'ndeki gerekse bu yıl üniversitedeki başarım akıl bakımından pek de fıkara olmadığımı delil olduğu içindir ki bendeniz bu mesleği seçtim. Telmih ettiğiniz gibi teorik kimyâcılığın insanı zengin etmeyeceği husûsunda ise yerden göğe kadar haklısınız. Ama insan ezelde Cenâb-ı Hakk'ın kendisine takdîr ettiği rızıkdan fazlasına zâten sâhip olamaz ki" dedim.

Kemâle hanım bir müddet sâbit bir bakışla bana tesir etmeğe çalıştı; sonra kocasına dönerek: "Tu vois chéri; ce jeune homme a du culot (*Görüyor musun azîzim; bu delikanlı bayağı cesur biri*)" dedi. Rûhan dudaklarını ısırmağa başlamıştı.

Tam bu sırada Müemmil beye lâfa karıştı: "Tabî, Ayhan bey, bu sizin seçiminiz. İnşâallâh başarılı olursunuz. Fakat sizin aynı zamanda çok güzel bir tenor sesine mâlik olduğunuz da söyleniyor. Tenorluğu meslek olarak neden seçmediniz?" diye havayı biraz yumuşatmak istedi. "Efendim; bu konuda tereddüd geçirmediğim değil. Hatâta sırf opera parçalarını söylerken telâffuzum ve diksiyonum iyi olsun diye Casa d'Italia'ya devâm ederek İtalyanca bile öğrendim. Fakat Teorik Kimyâ ağır bastı" dedim. Kemâle hanım, istihfakâr bir tavırla: "Müzik kültürünüz var mı ki evlâdım?" dedi. "Maalesef Efendim; sistematik bir müzik kültürüm yok ama bir *dilettant* olarak müzik merakım ve iyi bir kulağım var. Ben nota, harmoni ve kontrpuvan bilmem. Ama hem arpeje uyma kabiliyetim vardır ve hem de bir şarkının ya da bir ariyanın baştan sona melodisini bir kerede kaparım. Türk mûsikisinde ise parçaları düm-tek usûlüyle okurum. Batı müziğinde de pekçok partiyonun ne olduğunu birkaç mözüründen tanıyabiliyorum" dedim.

Kemâle hanım muzaffer fakat daha da istihfakâr bir edâ ile yerinden kalkıp kuyruklu piyanonun başına geçti. Göz ucuyla Rûhan'a baktım; elleriyle midesini bastırıyordu. Kemâle hanım: "Genç adam söyle bakalım! Bu melodi hangi eserden?" diyerek tuşların üzerinde şöyle bir gezindi. Bir anda "evlât" kategorisinden "genç adam" kategorisine tenzîl-i rütbe etmiştim. Rûhan'a tekrar göz ucuyla baktım; ümitsizlikten bayılacak raddelerdeydi. Sâkin bir tavırla Kemâle hanıma: "Muhterem Efendim; Vivaldi'nin *Dört Mevsim*'inin *İlkbahar*'ından birkaç mözür lûtfettiniz" dedim. Şaşkınlıkla bana baktı: "Bravo! Pekiyi bu nedir?" diyerek birkaç mözür daha çaldı. "Frédéric Chopin'in *Les Sylphides bale süitinden* ikinci bölüm". "Bu?". "Beethoven'in *Claire de Lune*'ü, Efendim". "Ya bu?". "Bu da Claude Debussy'nin *Claire de Lune*'ü, Efendim". "Bu?". "Gene Debussy: *Prélude à l'Après Midi d'Un Faune*". "Ya bu?". "Alexander Borodin'in *Orta Asya Steplerinde*". "Bu nedir?". "Gene Beethoven: *Für Elise*". "Ya bu?". "Çaykovski: *Andante Cantabile*". "Pekiyi bu?". "Modest Moussorsky'nin *Tableaux d'Une Exposition*'undan *Promenade*". "Bu?". "Schumann'ın piyano konçertosu, 2. muvman". "Pekiyi bunu da bilin bakayım!". "Efendim; bu da Franz Liszt'in Weimar dönemine ait *Si Minör Piyano Sonatı*" dedim.

Tam bu sırada Müemmil bey: "Kemâle hanım yeter artık! Belli ki Ayhan bey formé (*eğitim görmüş*) bir müzisyen değil ama müzik kültürü bakımından hiç de eksik bir insan değil" diyerek müdâhale etti. Kemâle hanım: "Son bir parça... Söyleyin bakalım delikanlı! Bu nedir?" dedi. Bu sefer de "genç adam" kategorisi çok görülmüştü. "Efendim bu müziği teşhis edemediğim gibi bu uslûbu da ilk defa duyuyorum" dedim. "Bu Eric Satie'dir. Eric Satie yalnızca piyano için yazmıştır". Ben : "E-

fendim bu melodi bendenizi çok etkiledi. İstirhâm etsem bu parçanın tümünü lûtfeder miydiniz?" dedim.

Kemâle hanım bana dik dik fakat düşünceli bir tarzda baktı. Salonunda sebebini idrâk edemediğim buz gibi bir hava esti. Rûhan bayılma raddelerindeydi. Halası ile babası ise tahlîl edemediğim bir şaşkınlık ve âşikâr bir korku içindeydiler. Nurhayat bacı dudaklarını ısırıyordu. Kemâle hanım şalımı fevkalâde zarif bir hareketle üzerinden attı ve yaklaşık 4 dakika kadar süren nefis bir parça çaldı. Tuşesi mükemmel, duyarlı bir piyanistti. Bittikten sonra bana döndü: "Beğendin mi genç adam?" dedi. Eğilip elini öptüm: "Ellerinizi dert görmesin Efendim; eser çok güzel; ama sizin icrânız çok duygulu, çok profesyonel" dedim. Müemmil beye döndü: "Tu vois chéri? Il a vraiment du culot (*Görüyor musun azîzim? Bu, gerçekten de cesûr biri*)" dedi ve hemen ardından, fevkalâde bitkin ve bezgin bir tavırla: "Müsaadenizle ben çekiliyorum. Yoruldum" diye ilâve etti.

Kemâle hanım salonu terk ettikten sonra Rûhan'ın halası: "Ayhan bey. Çok etkileyiciydiniz. Biliyor musunuz ki Kemâle yıllardır hiçbir eseri sonuna kadar çalmamıştı" dedi. Müemmil bey de alnında biriken terleri silerken, bezgin bir tavırla: "Val-lâhi ben ne diyeceğimi bilemiyorum. Bu hayra mı yoksa şerre mi alâmet?" dedi. Bu arada Nurhayat bacı alelacele gidip herkese soğuk şerbetler getirdi. Rûhan gelip yanına oturdu. Ağlamaklı bir edâ ile yüzüme baktı. "Ne oldu?" dedim. "Bir Tânem; büyük fırtına geliyor. Nasıl ve nereye tutunacağız; bilmiyorum" dedi. Endîşeyle "Mutâbık kaldığımız gibi en tabîî şekilde davranamadım mı?" diye sordum. "Bir tânem her türlü takdîrin fevkindeydim. Tek kusurun yoktu. Ama annemin verdiği sinyaller beni korkutuyor" dedi. Salonunda bir müddet rahatsız edici bir sessizlik hüküm sürdü. Tam Müemmil bey bu sessizliği bozmağa davranıyordu ki Kemâle hanım bir fırtına gibi salona avdet etti ve daha yerine oturmadan: "Delikanlı müzik bilginizden etkilendim. Şimdi o methedilen sesinizi de bir dinleyelim. Bana bir arya söyleyin" diye emretti.

Bir an yan çizeyim diye tereddüt ettim. Fakat anladığım kadarıyla ok yaydan fırlamıştı. "Emredersiniz Efendim. Size Jules Massenet'nin Werther operası, 3. perdesinden Werther'in *lamentation*'unu söylemek istiyorum. Sizin için uygun mu?" diye sordum. Yüzü gerildi. Dudaklarını horlayıcı acı bir tebessüm kapladı: "Bu parçayı seçmenize memnûn oldum, genç adam. Bu benden ziyâde size uygun bir arya olacak" dedi ve işte o zaman ayvayı yediğimi anladım. Bu aryada Werther, teessür içinde, fırtınalar ve kederlerin yakın olduğunu terennüm etmekteydi. Rûhan'a göz ucuyla baktım. Başını öne eğmişti; bitkindi. Aryayı hissederek ve sesime hâkim olarak okuyup bitirdim. "Müzikteki bütün cehâletinize rağmen, hayret, sesiniz etkileyici. Siz beni dinleyin, delikanlı! Bu Teorik Kimyâ sevdâsından vaz geçin! Gidin tenor olun da cebiniz para yüzü görsün! Bu fıkarcılıkla siz aslâ avâmîlikden kurtulamaz ve bir çöpçü kızını dahî alamazsınız. Bon, alors! Vous pouvez vous retirer; je ne vous retiens plus (*Hadi o hâlde çekilebilirsiniz; sizi artık alıkoymuyorum*)" dedi ve fırtına gibi salonu tekrar terketti. Beni resmen tahkir etmiş ve kovmuştu.

Birden tansiyonumun düştüğünü, tavanın tepemde döndüğünü hissettim. Yüzüm herhâlde bembeyaz olmuştu. Müemmil bey yere yuvarlanmama mâni olmak için atıldı koltuk altlarından yakalayarak beni kanapeye oturttu. Kendime geldiğimde

Nurhayat bacıyı burnuma kolonyalı bir peçete dayarken gördüm. Hala ile Rûhan hüngür hüngür ağlıyorlardı. Rûhan'ın babasının boynuna sarılarak: "Babacığım ne olacak benim hâlim?" dediğini hatırlıyorum. Bir müddet sonra nısbî bir sükûnet avdet etti. Ben Müemmil beye: "Efendim hanımefendinin bu infiâline bendenizin bir kusuru mu sebebiyet verdi?" diye sordum. Müemmil bey boynunda içini çeke çeke ağlamağa devâm eden Rûhan'a bakıp nemli gözleriyle: "Ne münâsebet evlâdım. Sizden hiçbir nezâketsizlik ve de kusur neşet edemez. Aksine buna sebep sizin kusursuzluğunuz ve Rûhan'ım için kuvvetli bir aday olmanızdır. Zevcem maalesef çok hasta evlâdım; çok hasta. Onun adına sizden özür dilememin de maalesef hiçbir faydası yok. Ama lûtfen benim de hemşiremin de sizi çok takdîr ettiğimize inanınız" dedi.

Ben müsaade isteyip ayrılmak istediğim zaman Rûhan: "Ayhan'ım, beni bekle! Yüzümü yıkayıp geliyorum. Beraber çıkacağız" dedi. Hala da, Müemmil bey de Nurhayat bacı da perîşan durumdaydılar. Bizi hala ile Nurhayat bacı kapıya kadar teşyi ettiler.

Rûhan'ın gözleri şişmiş ve yüzü de, önceleri kıpkırmızıyken, şimdi kireç gibi olmuştu. "Bir Tânem; bu yüzle yürüyemem. Bir taksiye binelim! Beni uzak bir yere götür!" dedi. Gidebileceğimiz en uzak yer Sarıyer idi. Takside başı sağ omzumda olduğu hâlde Rûhan Akıntıburnu'na kadar hiç durmadan ağladı. Ben de maalesef kendimi tutamıyordum. Bebek'ten geçerken biraz kendine geldi. Doğruldu. Bana baktı; benim de ağladığımı görünce bu sefer göğsüme kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Şoför yaşlı, babacan ve herhâlde gün görmüş bir adamdı. duymazdan geldi ama, herhâlde zamanımızı uzatmak ve toparlanabilmemize fırsat tanımış olmak için olsa gerek, taksiyi daha yavaş sürmeğe başladı. Kireçburnu'ndan geçerken Rûhan kendine geldi. Çantasından çıkardığı kolonya ile yüzünü sildi, burnuna çekti. Bana da verdi. Başını omuzuma dayadı. Sağ elimi ellerinin içine hapsetti. Gözünü uzak bir noktaya dikip Sarıyer'e kadar öylece kaldı.

Sarıyer'de Canlı Balık Lokantası'na girip deniz kenarına tesâdüf eden bir masaya yerleştik. Saat 17.00'ye geliyordu. Bundan ötürü, lokantada yalnızca tek bir masada beş kişilik bir aile vardı. Bir sigara yakıp iki nefes çektikten sonra Rûhan'a verip kendim de bir tâne yaktım.

Dumanlar arasında Rûhan bana baktı:

- Bu işin böyle olacağını bilmeme ve hemen hemen hiçbir ümidim olmamasına rağmen son âna kadar gene de bir mucize bekliyordum. Ama olmadı işte, Bir Tânem. Ne yapacağız şimdi?
- Sevgilim, Bir Tânem; biz elimizden geleni yaptık. Neyse bu vartayı şu ya da bu şekilde atlattık ya, sen ona bak. Bunun ötesinde Cenâb-ı Hakk'ın takdîrini değiştirecek gücümüz yok.
- Orası öyle de Ayhan'ım, sen annemi tanımıyorsun. Esas kasırğa birkaç gün sonra senin gıyâbında patlayacak. O zaman ne yapacağız bilemem.
- Bütün hastalığına rağmen annen çok güçlü bir kadın. Çok *dominant* bir karaktere sâhip. Bundan ötürü sizleri terör altında tutuyor.

- Annem hayatında ilk defa tesiri altında alamadığı, ezemediği; aksine bilgisi, terbiyesi, edebi ve nezâketi altında ezildiği biriyle karşılaştı. Mağlûb oldu. O bunu idrâk etti. Bak, ne yalan söyleyeyim, bundan dolayı çok ama çok memnûnum. Ama bunun acısını babamdan, halamdan, Nurhayat bacıdan ve benden yakın zamanda acı bir biçimde çıkaracak.
- Allâh, encâmımızı hayr etsin, Bir Tânem! Göreceğiz. Ama o zamana kadar lûtfet de sen de ben de bugün başımıza gelenleri unutup kazandığımız ilk paraları ezmeğe, meselâ yarın ya da öbür gün Büyükada'ya gidelim.
- Bu hafta iki turist kâfilem var. Günlerini bilmiyorum. Yarın öğreneyim; konuşuruz. Sen bu hafta ne yapıyorsun.
- Biliyorsun. Ben daha henüz yeni siftah ettim. Pinekleye pinekleye bekliyoruz. Wagon Lits Cook biraz snob bir şirket. Çok müşterisi yok. Çıktı mıydı da müşterisi ya marki ya düşes ya da devlet bakanı oluyor.

Canlı Balık Lokantası'nda yalnızca dondurma yiyip kahve içtik. Saat 19.00'da oradan ayrılıp bir taksiye binerek Hilton Oteli'ne geldik. Rûhan burada ne yapacağımızı sordu. "Karnın acıkmadı mı?" diye sordum. "Acıktı, ama burada mı yiyeceğiz?" dedi. Ben "Evet" diyince de bana dönüp tebessümle: "Adam deli misin sen? Buradan kaçta çıkarız?" dedi. "Bir Tânem, bilmiyorum bu deliliği bir daha yapabilir miyiz acabâ? Şimdi bunları unut da, kendini, delicesine olsa bile sevgimizin akışına bırak" dedim. Lobinin kuytu bir yerinde karşılıklı oturup bir yarım saat kadar elele birbirimizin gözlerine bakmanın lezzetini yaşadıkdan sonra sanki o günkü bâdireye biz mâruz kalmamışız gibi neşeyle ve muhabbetle "Şadırvan Restaurant"da masamıza oturduk. Loş lokantada mum ışığında ve bir piyanistin "en sourdine" (*yâni olabildiğince yumuşak ve kısık sesli*) çaldığı romantik melodilerin refâkatinde hârikulâde bir yemek yedik. Kahvelerimizi ve sigaralarımızı keyifle içtik. Saat 22.30'da lokantayı terkettiğimizde Rûhan koluma girip bana yaslandı, mes'ud bir şekilde bana bakarak: "Bir Tânem; seninle birlikte olmak, seninle birlikte soluk almak ne güzel!" dedi. Ben de: "Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamd etsek azdır. Ben de seninle beraber olmaktan çok mutluyum. Allâh bizi birbirimizden ayırmasın!" dedim. Takside Rûhan ile hiç konuşmadık. O koluma girmiş ve bana sıkı sıkıya sokulmuştu. Gözleri bir rüyâdan uyanmak istemiyormuş gibi kapalıydı. Onu evine bıraktıktan sonra son vapura zor yetiştim.

Gece yarısına doğru eve geldiğimde annemi ve babamı beni merakla bekler buldum. Ziyâretim nasıl geçmiş olduğunu merak ettiklerinden uyku tutmamış, beni beklemişlerdi. Onlara başımızdan geçenleri naklettiğimde annem üzüntüden gözyaşlarını tutamadı. Babam da çok kederlendi. Rûhan'a çok ısınmışlar ve daha şimdiden gelinleri olarak görmeğe başlamışlardı. Babam, kederli ve bunalmış bir şekilde: "*Lâ râhate fi-d dünyâ* (Dünyâ'da rahat yoktur) evlâdım. Rabb'im bu işin sonunu hayr eylesin!" dedi. O gece beni de uyku tutmadı. Sabaha kadar yatağımda dönüp durdum. Annem ile babam da çok huzursuz bir gece geçirmişler.

Sabahleyin saat 09.30'da Wagon Lits Cook'daydım. Akşamı bekleyemedim. Van der Zee'ye telefon edip Rûhan'la görüştim. Konakta fırtına öncesi bir sessizlik sürdüğünü söyledi. Akşam 18.00'de Taksim'de aynı yerde buluşmak üzere sözleştik.

Rûhan o akşam randevuya gelmedi. Onu tam iki saat bekledim. Acabâ programı turist gezdirirken bir sebepten ötürü aksamış mıydı? Yoksa konakta beklenen fırtına mı kopmuştu? Eve dönüp gece saat 22.00'de Üsküdar Postahânesi'nden Rûhan'a telefon ettim. Telefonu o açtı. O da merak ve endîşeyle benden telefon bekliyormuş. O gün öğleden sonra zuhur eden bir turist grubunun problemleri randevusuna yetişmesine engel olmuş. Taksime 20.15'de geldiğinde de beni bulamayınca me'yûs ve mükedder bir şekilde konağa dönmüş. Konaktan verebileceği yeni bir havâdis yokmuş. Yarın da aynı grupla işi varmış ama Çarşamba günü boşmuş. "Çarşamba günü Büyükada'ya gidelim mi Ayhan'ım?" dedi. O gün için Köprü'de Adalar iskelesi'nde 11.05 vapurunda buluşmak üzere sözleştik.

Çarşamba sabahı yağın şiddetli bir yaz yağmuru dolayısıyla olsa gerek, Ada vapuru çok tenhaydı. Ben: "Tam da havasını seçmişiz" diye biraz sızlanınca Rûhan: "Havasından bize ne? Seninle ben berâberiz ya!" diye târizde bulundu. "Haklısın Bir Tânem. Bu bir yaz yağmuru. Hava açacaktır" dedim. Rûhan: "Ah, Bir Tânem! Keşke pazar günü konakta yaşadığımız da bir yaz yağmuru olsaydı!" diye içini çekti. Vapurun bulunduğu bölmesinde kimse yoktu. Sağ elimi onun sağ omuzuna atarak Rûhan'ı kendime doğru çektim: "Allâh aşkına Rûhan'ım. Konağı monağı bırak! Bugün bizim günümüz; lezzetini çıkaralım" dedim.

Rûhan kolumun cenderesinden kurtulmaya savaşımadan teslimiyetle bana baktı. Kirpiklerinin ucunda iki berrâk damla titreşiyordu: "Ah Ayhan'ım, ah Bir Tânem! Aylardır bu hareketini, beni kolunla kavrayıp kendine çekmeni bekleyip durdum. Nelerdeydin?" dedi. Ona muhabbetle baktım: "Benim seninle karşılaşınca kadar bu türlü hiçbir pratiğim olmadığı için hep utangaç kaldım. Bana güvenme!" dedim. Gü-lümsedi: "Ayhan'ım gerçekten de utangaç biri gibisin ama bu senin iffetinin ve edebinin bir tezâhürü. Buna rağmen istediğinde pekâlâ cesur da müteşebbis de oluyor-sun. Seni bu yanlarınla da çok seviyorum" dedi. Cevap olarak o kumral saçlarına bir öpücük kondurdum. Bu beklemediği öpücüğün ondaki reaksiyonu sol kolunu belime dolayıp beni kendine sıkı sıkıya çekmesi ve cenderesini bir süre gevşetmemesiyle tezâhür etti.

Büyükada iskelesine çıktığımızda Güneş açmıştı. Kolkola ve bir müddet sonra da kollarımızla bellerimizi kavramış, biribirimize yaslanmış vaziyette Splendid Otel'e kadar geldik. Sokaklarda bize bakan oluyor muydu, bakıyorlarsa nasıl bakıyorlardı hiç umurumuzda değildi. Otelin terası yağın yağmurdan ötürü oturmaya müsait değildi. Kapalı lokantasında dans pistinden uzak bir pencere kenarına yerleştik. Taş plâklardan pesden tangolar çalıyordu. Gelen garsona yemeklerimizi yarım saat kadar sonra ısmarlayacağımız söyleyip başımızdan savdık. Rûhan gene o asîl, vakur tavrını takınmıştı. Biribirimizin gözlerine bakarak üstüste iki sigara içtik.

Bunun üzerine ben ciddî bir şekilde yerimden kalkıp mubâlâğalı bir teşrîfatla: "Hanımefendi bu dansı bendelerine lûtfederler mi?" diyerek Rûhan'ın önünde XVII. asırdan kalma bir reverans yaptım. O kadar şaşırıldı ki, önce bir yutkundu: "Dalga mı geçiyorsun sen benimle Ayhan? Ben bu ayağımla nasıl dans etmeyi öğrenmiş olabilirim ki? Hiç düşünmedin mi?" diye itirazda bulundu. Ben hiç bozuntuya vermeden: "Hanımefendi bendelerinin cür'etini affetsinler! Hanımefendinin bendeleri de hayatında hiç dans etmiş değildir. Hanımefendi lûtfederlerse, onun da bu ilk dansı olacak"

dedim ve kalkması için tekrar reverans yaparak elimi uzatarak ekledim: "Hanımefendi üzülmesinler! Bendeleriyle dansları, dans eder gibi yapıp da birbirilerine iki sevgili gibi sarılmaktan ibâret olacaktır. Herhâlde hanımefendi içinde bulunmakta oldukları mekânın, bendeleriyle icrâ edecekleri bu asîl harekete en uygun tenhâlıkta olduğunu teslim etmek lûtfunda bulunacaklardır" dedim.

Rûhan başını kaldırıp yüzüme baktı. Kirpikleri, gene, titreşen iki damlaya mekân olmuştu. "Ah Ayhan'ım, ah Bir Tânem! Sen ne bulunmaz bir dostsun! Ben sensiz ne yaparım? Asıl bana Hz Eyûb sabrı gerekecek" dedi ve gözyaşlarını gizlemeğe gerek duymaksızın benimle dans pistinin ortasına kadar yürüdü. Önce aramızda bir karışlık bir mesafe bırakıp sözde müziğe uyararak dans ediyor taklîdi yaptık. Sağa sola sallanıp bâzen de bir iki adım atıyorduk. Sonra yanaklarımız birleşti. "Mes'ud musun, Bir Tânem?" diye kulağına fısıldadım. O da kulağıma: "Allâh senden râzı olsun, Ayhan'ım! Seninle bir ömür böyle dans etmeğe can atıyorum. Ah, sana *Sevgili Kocam* diyeceğim günleri görebilecek miyim?" dedi. İnce ince ağlamaya başladığını hissettim. "İnşâallâh, Bir Tânem. İnşâallâh" deyip saçını öptüm. O da beni boynumdan öptü ve masamıza döndük, uzun müddet birbirimize baktık. Sessizliği o bozdu. Mûtad ritüelle uygun olarak bir sigara yakıp bana verdi, bir de kendine yaktı.

Nihâyet yemeklerimizi ismarladık ve Rûhan ile aramızda şöyle bir konuşma geçti:

- Rûhan kimseye haber vermeden evlenirsek ne olur?
- Olmasına olur da Ayhan'ım, daha önce de söylemiş olduğum gibi bizim konakta sorumluluğunu kaldıramayacağımız, halamı da babamı da muzdarib kılacak büyük hâdiseler çıkar. Unut bunu!
- Pekiyi bir tânem. Sen birdenbire ortadan kayboluversen ve altı ay gözükmesen konaktakiler ne yapar?
- Hiç şüphesiz çok üzülürler. Polise haber verir ve beni bulmak için ellerinden gelen her şeyi yaparlar.
- Âlâ! Diyelim ki bu "escapade"ın (*kaçışın*) babanın ve halanın bilgisi dâhilinde olsa ama annenin bundan haberi olmasa ne olur?
- Annem bunu aslâ yutmaz. Önce cinci hocalara koşar. Ve, ne yapar yapar, bizi bulur.
- Tamam, tamam! Bizi bulsun ama biz geri dönmekte ısrâr edersek ne yapabilir ki?
- İşte zurnanın da zırt dediği yer de tam burasıdır Ayhan'ım. Allâh seni korusun! Bunu sana söylemeyi hiç düşünmüyordum ama ne yapayım, bunu öğrenmen artık vâcib oldu. Annem, bu durumda, tıpkı fî târihinde eniştem için yapmış olduğu gibi sana bir papaz büyüü yaptırır; onbeş gün içinde mum gibi erir, ölür gidersin de Adlî Tıbbî bile ölüm sebebini tesbit edemez!
- Sen ne diyorsun? Yâni annen eniştenin ölümüne mi sebep oldu?

- Merhûm teyzemin kocası ile annemin arası bir mîrâs meselesi dolayısıyla açıldı. Annem bir gün muzaffer bir edâ ile "Bir daha bu herif bana haksızlık edemeyecek. Ona öyle bir papaz büyü yaptırdım ki iki haftaya kadar bana karşı çıkmanın ne olduğunu anlamadan geberip gidecektir" dedi ve kapı gibi bir adam olan eniştem gerçekten de iki hafta içinde, hiçbir hastalık emâresi izhâr etmeden öldü. Kuzinim bu âniden ölüm karşısında otopsi istedi ama Adlî Tıp hiçbir şey tesbit edemediydi.
- Yâni sen annenim bana da bir papaz büyü yaptırarak ölümüne sebep olmasından endîşe ediyorsun, öyle mi?
- Endîşe etmek ne kelime, Bir Tânem! Bu kadın buna karar verdi miydi maalesef onu hiçbir şey, ne yalvarmalar ve ne de tehditler durdurabilir. Ben de, babam da, halam da onu durduramayız. Onu ancak bu menhus işe girişmeden evvel vuku bulacak kendi ölümü durdurabilir. Ve sen biliyor musun Bir Tânem? Ben geçtiğimiz pazar günündenberi annemin canını bir ân önce alması için Rabb'ime dua ediyorum.

Bu durum karşısında kendimi tutamadım. Elimi alınma çarparak masadan fırladım: "Aman Allâhım! Bu ne fâcia, Yâ Rabbi! Bizi ne ağır bir imtihâna tâbî tutuyorsun. Acı bize! Merhametine sığınıyoruz" diye feryâd ettim. Rûhan ise sâkin ama mükedder bir tavırla: "Ben senin dikkatini boşuna mı çektim, Bir Tânem! Bu trajedinin yanında Corneille'inkiler de Racine'inkiler de düpedüz mizah gibi kalır" dedi.

Hızımı alamadım. Dans pistinin etrafını me'yûs ve mükedder en az üç kere arşınladığıktan sonra perîşan bir vaziyette Rûhan'ın karşısına çöktüm. Onunla bu Dünyâ'da evlenmemizin mümkün olmadığını kesin olarak anlamıştım: Rûhan beni korumak için benimle evlenmemek dâhil her fedâkârlığa hazır. Târîzkâr bir tavırla: "İşin başındanberi benimle evlenemeyeceğini biliyordun, değil mi?" dedim. O da bitkindi. Yüzüme bakmaya cesâret etmeksizin: "Evet Bir Tânem; çünkü bana bugüne kadar yalnızca ızdırab vermiş olan annemi çok iyi tanıyordum. Ama sen bana öylesine tutkundun ki ve ben de sana birdenbire öylesine tutuldum ki! Söyle! Şimdiye kadar yaptıklarımın farklı ne yapabilirdim?"

Bu soru birdenbire aklımı başıma getirdi. Rûhan'ın bu yüzden kendisini suçlu görmesine tahammül ve müsaade edemedim. Sandalyemi onun yanına çektim. Başını muhabbetle yüzüme doğru çevirdim O güzel elâ gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Birden başımı omuzuma dayadı. Elini tutup muhabbetle dudaklarıma götürdüm. "Bir Tânem. Ne ben sana karşı şimdiye kadarki davranışından farklı bir davranış sergileyebilirdim ve ne de sen bana karşı şimdiye kadarki davranışından farklı bir davranış sergileyebilirdin. Bütün bunların Cenâb-ı Hakk'ın ezel hükmüne uygun olarak vuku bulmakta olduğuna sen de benim kadar samimiyetle inanıyorsun. Rabb'imiz bize öylesine güzel, öylesine güçlü bir aşk yaşattı ve yaşatıyor ki buna lâıykı vechile hamd etmemiz ve başımıza gelenlerden de yüksünmemiz gerekir. Ama artık anladım. Kafama dank etti: bizim evlenmemiz mümkün değil. Ama unutma Bir Tânem! Bizi ayırsalar bile bizi yaşadıklarımızın hâtırasından kimse koparamaz ve bu aşkı da ne olursa olsun kimse söndüremez" dedim. Rûhan: "Ayhan'ım hem kahroluyorum hem de mes'udum. Bu ne biçim duygu Yâ Rabbi. Bir Tânem sen bana Allâh'ın ne büyük

lûtfu, ne büyük nîmeti oldun" dedi ve büyük bir içtenlikle boynuma sarıldı. Ben de onu muhabbetle bağırma bastım. Bir müddet öylece kalakaldık.

Lokantada bir saat kadar daha oturup sâkinleşmemizi bekledik. Çok şükür ki bizden başka da müşteri zuhur etmemişti. Dışarı çıktığımızda yağmur ve rüzgâr dinmiş, yerler kurumuştı. Gök ve deniz masmâvi, Güneş de parlaktı. Gene etrafı umursamadan kimi zaman kolkola kimi zaman da kollarımızı bellerimize dolayarak iskeleye kadar indik. Vapurda: "Rûhan'ım. Ben bu kadar kolay teslim olmak istemiyorum. Bir kere de babanı bürosunda ziyâret etmek istiyorum. Kendisinden annenin nezdinde iknâ edici olmasını ricâ edeceğim" dedim. Bana acıyarak baktı: "İleride *Keşke şunu da yapsaydım* dememek için buna teşebbüs edersen engel olacak değilim, Bir Tânem. Bunu babamdan ricâ ederim. Ama babamın annem üzerinde maalesef hiçbir tesiri yoktur. Muhtemeldir ki babam benim ve senin hatırın için annem nezdinde bir teşebbüste bulunacaktır ama bunun eninde sonunda bizim münâsebetimizin sonu olmasından korkuyorum" dedi ve vapur Fenerbahçe önlerine gelinceye kadar hiç konuşmadan gözleri denize daldı gitti. Sonra muhabbetle ama hüznü bir sesle: "Bir Tânem; sen gene de bir kere babamla konuş! Bakarsın bir mucize olur. Ben bu işi babama bu gece açarım. Sen saat tam 23.00'de beni telefonla ara!" dedi.

O gece gene Üsküdar Postahânesi'nden saat tam 23.00'de Rûhan'a telefon ettim. Kendisi açtı: "Ayhan'ım; meseleyi babama açtım. Çok duygulandı. Zâten o da halam da seni çok takdîr ediyorlar ve evlenmemizin de çok isâbetli olacağına inanıyorlar. Seni yarın saat 12.00 de bürosunda bekliyor" dedi ve büronun adresini yazdırdı, kendisiyle ertesi gün akşam 18.00'de Taksim'de buluşmak üzere sözleştik. Kâbuslarla dolu bir gece yaşadım.

Ertesi günü Müemmil beyin Karaköy'de, Karaköy Palas'daki bürosundaydım. Bu, büyük bir mîmarlık bürosuydu ve tesbit ettiğim kadarıyla sekiz kişi çalışmaktaydı. Müemmil bey beni nezâket ve muhabbetle karşıladı, odasına aldı. Ona Kâmile hanımın nezdinde benim Rûhan ile evlenmeme izin vermesi için teşebbüste bulunmasını istirhâm ettim. "Muhterem oğlum; ben de Nezâhat de sizi çok beğendik, çok takdîr ettik. Sizin bu talebinizi bir vazife gibi telâkkî ediyorum. Ancak siz Kemâle hanımı da onun rahatsızlığının vüs'atini de bilemezsiniz. Bu teşebbüsün onu büsbütün çileden çıkarmasından da ciddî olarak endîşe etmekteyim; bunu da biliniz!" dedi.

Bürodan bedbin olarak ayrılıp Tünel'e yöneldim. O gün akşama kadar Wagon Lits Cook'da hiçbir iş çıkmadı. Saat 18.00'de acenteyi terkettim. Mânevî çöküntüm dolayısıyla İstiklâl Caddesi'ni âdetâ sürüklenerek katedip Taksim'e geldim. Rûhan beni her zamanki randevu noktamızda bekliyordu. Uzaktan hâlet-i rûhiyemdeki çöküntüyü fark ederek endîşeyle yanıma geldi: "Allah aşkına, neyin var Bir Tânem? Seni hiç bu kadar déprimé (*çökmüş, bunalımlı*) görmedimdi. Babamla konuşman iyi geçmedi mi?" diyerek muhabbetle koluma girdi. Ona muhâveremizi kısaca anlattım ama benim de artık bu durum muvâcehesinde ümidimin tükenmiş olduğunu ifâde ettim.

Oradan hemen yakındaki Park Otel'in Pastahânesi'ne gittik. Çok kalabalık vardı. Neyse ki kuytu köşede bir masa bulduk. Birer sâde kahve içtik. Maalesef bu, gerginliğimize tesir etmedi. Rûhan: "Bir Tânem; artık üzülmenin bir anlamı da kalmadı.

Başımıza ne gelecekse gelecektir. Seni bu vaziyette görmeğe alışık değilim. Benim hatırım için toparlan da hiç değilse bana iki muhabbet cümlesi söyle! Yokse ben de tamâmen iflâs edeceğim" dedi. Gözlerimi kaldırıp yüzüne baktım. Vechi endîşe dolu olmasına rağmen o asîl vekarından hiç ödün vermiyordu. Sağ elini ellerimin içine alıp: "Sana *Sevgili Karım* dememin mümkün olamayacağı ihtimâli beni perîşan ediyor. Seni bu imaj altında görmeğe ne kadar alıştımdı, Bir Tânem" dedim. O: "Ayhan'ım. Evlenemeyeceğimiz hemen hemen kesin. Mais, de toute façon, c'est pas la fin du Monde! (*Ama bu, ne olursa olsun, Dünyâ'nın sonu değil ki*). Nasıl olsa sevgimiz bâkîy kalacak. Gene hergün buluşur, dostluğumuza devâm ederiz. Artık bunu da yasaklayacak değıller ya! Hadi üzme kendini, bu imkân elimizde varken biz gene mes'ud oluruz" dedi. Ben, yüzüme de yansıyan nısbî bir ferahlıkla: "Evet Bir Tânem. Bunun için dahî Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamdetsek azdır" dedim ve "Seni bu sağduyun, bu güzelliğin, bu vekarınla nasıl seviyorum, bir bilsen!" diye ilâve ettim.

Akşam yemeğini de Park Otel'in lokantasında yedikten sonra bir taksiye bindik. O başını sağ omzuma yasladıktan sonra sol kolunu benim belime, ben de sağ elimi onun beline doladım. Kapısında vedâlaştığımız konağa kadar hiç konuşmadık.

Rûhan ertesi günü babasının meseleyi annesine pazar günü açacağını haber verdi. Bir kere daha gerildik. Cuma ve cumartesi günlerimiz de mûtadî vechile ama nısbî bir huzursuzluk ve endîşe içinde geçti. Cumartesi gecesi Rûhan, kendisini konağa bırakırken yüzümü sokak lâmbasına doğru çevirdi. "Bu akşam gözlerimi güzel yüzünden hiç ayırmadım. Ama şimdi sana bir kere daha doya doya bakmak istiyorum" dedi ve sonra hiçbir utangaçlık emâresi göstermeden sağ ayağının parmakları üzerinde yükselip yanaklarımdan öptü. Ben de onu öptüm. "Allâh'a ısmarladık, Bir Tânem. Yarın akşam bana 23.00'de bir telefon et!" diyerek konağa girdi. Birden kendimi konağın önünde yapayalnız, sanki en kıymetli varlığını kaybetmiş biri olarak hissettim. Bu ağır yükü kaldıramadım. Yanaklarımdan yaşlar süzüle süzüle vapurun yolunu tuttum.

Pazar günü çok gergindim. Gene Hüdâyî Degâhı'na gidip Hazret'in türbesi önünde dua ettim. Saat 22.30'a kadar odamdan çıkmadım. Yemeğe inmedim. Bizimkiler dramatik bir şeylerin döndüğünü hissetmişlerdi. Bana hiçbir şey söylemediler. Bütün gün beni rahat bıraktılar. Saat 22.45'de postahâneye gitmek üzere merdivenlerden aşağı inerken yatsı namazı için abdest almış olan babamla karşılaştım. Islak kollarını havluya silmekteydi. "Nereye gidiyorsun Ayhan?" diye sordu. "Müsaade ederseniz postahâneye Rûhan'a telefon etmeye gidiyorum" dedim. Durdu. O da gerilmişti. "Pe-kiyi evlâdım. Hayrlara muhâtab ol! Kızımızın gözlerinden öperim" dedi.

Telefonu uzun uzun çaldırmama rağmen açan olmadı. Bir on dakika sonra gene telefon ettim. Gene açılmadı. Kendi kendime: "Eyvâh ki ne eyvâh!" diye hayıflandım. Mutlakâ dramatik bir şeyler olmuştu. "Ertesi günü Van der Zee'ye telefon eder, Rûhan'ı orada yakalarım" diye düşündüm. Babam ile annem postahânedeki dönüşümü merakla bekliyorlardı. Büyük bir kederle onlara durumu anlattım. Onlar da üzüldüler. Odama çıktım. Rûhan'ı düşünerek hayatımın konakta içtiğim ilk sigarasını içtim. Müthiş tedirgindim. Sabahı zor ettim.

Saat 10.00'da Van der Zee'ye telefon edip Rûhan'ı istedim. "Rûhan hanım burada yok" cevabını aldım. İsmimi vererek, geldiğinde kendisini aramış olduğumu söylemelerini ricâ ettim. Rûhan hanımın bir saat kadar önce telefon ederek acente ile ilişkisini kesmiş olduğunu söylediler.

Panik içindeydim. Hemen konağa telefon ettim. Uzun müddet çaldırdım. Nihâyet telefonu Rûhan'ın halası açtı. Rûhan'ı sordum. "Ayhan beyefendi oğlum. Rûhan maalesef telefona gelemeyecek. Ama ilk fırsatta size bir mektup yazacak" dedi. "Efendim sıhhati nasıl? Bâri lûtfen onu söyleyin!" dedim. "Sıhhati şimdi iyi evlâdım. Özür dilirim; telefonu kapatmam gerekiyor. Lûtfen bu mecbûriyeti size karşı bir nezâketsizlik olarak telâkki etmeyiniz. Gözlerinizden öperim" dedi ve benim herhangi bir şey ilâve etmeme fırsat vermeksizin telefonu kapattı.

Tahammül edilmez bir keder içindeydim. İçinde bulunduğum panik hâli, bir ara, Rûhan'ın babasına gitmemi telkin etti. Ama bu davranışımın isâbetli de zarif de olmayacağını idrâk ettim. Rûhan'ın mektubu gelinceye kadar sabretmem şarttı.

Her gün sabahtan akşama kadar bizim konağın şahnişli odasından postacıların yolunu gözledim. Mektup perşembe günü geldi. Bıçakla zarfı kenarından açayım derken aceleden parmağımı derin bir şekilde kestim. Fıskiye gibi fişkırkan kanı durdurmak kolay olmadı. Nihâyet mektupla karşı karşıya kalabildim. Rûhan, inci gibi kaligrafisiyle, şöyle yazmıştı:

Sultanahmet, 26 Temmuz 1955

Biricik sevgilim, Ayhan'ım, Bir Tânem,

Korktuğumuz nihâyet başımıza geldi. Beklediğimiz fırtına koptu ve hepimizi bir yerlere fırlatıp attı. Babam anneme meselemizi pazar sabahı açtığı zaman annem bir reaksiyon göstermeden "Akşama bu meseleyi bir karara bağlarız" demiş. Akşam yemeğine annem inmedi. Nurhayat bacı, onun odasına istediği bir bardak ılık sütü götürüp de döndüğünde halama: "Hanımefendi bu gece kötü şeyler olacak. Kemâle hanımın o sâbit bakışlarını hiç beğenmedim" demiş.

Annem saat 21.00'de elinde bir Kur'ân-ı Kerîm ile salona girdi. Masanın önünde ayakta durdu. "Rûhan; sen o Ayhan denilen ukalâ herifle evlenmeyeceksin! Biri-birinizle aslâ konuşmayacaksınız! Biribirinizle aslâ telefonlaşmayacaksınız! İşte Kur'ân. Gel Kur'ân'a elini basarak bunlara uyacağına yemin et! Eğer yemin etmezsen ya da yemin eder de yeminini bozarsan bak işte ben de Kur'ân'a el basarak diyorum ki Vallâhi de Billâhi de eniştene yapmış olduğum gibi Ayhan'a da ölümüne bir papaz büyüüsü yaptırır işini bitiririm" dedi.

Bir Tânem; bu kadarını da beklemiyordum. Halamın daha sonra anlattığına göre "Yapamam anne, yapamam" diye haykırarak düşüp bayılmışım. Düşerken elim masanın keskin kenarına gelmiş. Kanamış. Babamın, halamın, Nurhayat bacının anneme yalvarmaları ise hiç para etmemiş. Annem, beni ayılıp elimden akan kanı durdurmalarını beklemiş. Sonra daha hâlâ ben sersem vaziyette iken saçlarımdan tutup elimi Kur'ân'a bastırarak zorla yemin ettirmiş. Maalesef babam da

halam da zaaf göstermişler; mâni olamamışlar. Annem sonra geldiği gibi de çıkıp odasına gitmiş. O gece babam, halam ve Nurhayat bacı başımda nöbet tutmuşlar. Önce ateşim 39.6 dereceye yükselmiş. Arkasından "délire" başlamış. "Ayhan'ım, Ayhan'ım, Bir Tânem; affet, affet!" diye sayıklıyordum. Sabaha karşı apar topar getirtilen doktor önce teskin edici sonra da ateş düşürücü iğne yapmış. Bu mektubu yazarken ateşim 37.7' ye düşmüş idi; ama hamdolsun kendime geldim. İlk hatırıma gelen de annemin bana seninle mektuplaşmamam için yemin ettirmemiş olduğu oldu. Allâh'a, ona bunu unutturmuş olduğu için hamd ettim. Çok şükür, hâlâ daha ümidimiz var.

İyileşir iyileşmez Bayezid Postahânesi'nde bir posta kutusu kiralar adresini sana bildiririm.

Ayhan'ım seni görmeden bu hayat nasıl geçecek? İkimize de Hz Eyûb sabrı gerek. Ama hâlâ daha ümidimiz var, değil mi Bir Tânem? Günlerdir, Sain Jean de Studion kilisesini kursla gezerken çektiğim olduğumuz toplu fotoğrafta o güzel yüzüne baka baka avunmaktayım. Seni çok özledim, Bir Tânem.

Rûhan.

Bir annenin öz evlâdına karşı nasıl bu kadar hain olabileceğini havsalam almıyordu. Kemâle hanımın çok ağır bir psikiyatrik vaka olduğu âşikârdı. Bu yüzden de kendisine bir türlü tân edemiyordum. Üzüntü ve ümitsizlikten üç gün odamdan dışarı çıkamadım. Yemek yiyemedim. Dalgın gözlerle hep Boğaz'ı seyrettim ama hayâlimde hep Rûhan ile gittiğimiz yerler, konuşmalarımız ve birbirimize olan muhabbetimizi edeble izhâr edişimiz vardı. Kemâle hanım benim ölümümü istiyordu ama ben onun ölümünü istemeyi havsala dışı bir edeb noksanı telâkki ediyordum. Hâlbuki eceliyle şu sıralarda ölüp gitse arkasından belki kocası biraz üzülürdü ama benim de Rûhan ile evlenmem artık mümkün olurdu. Beni teselli etmek için annem, ağabeyim ve yengem çok uğraştılar. Hattâ fevkalâde mahfî bir zât olan babam bile odama kadar gelip beni teselli etmeye çalıştı.

Bir hafta sonra gelen ikinci bir mektupta Rûhan kirâladığı posta kutusunun adresini veriyor, bedenen iyileşmiş olduğunu bildiriyor, oyalanmak için yeniden tercüman-rehberliğe dönmek niyetinden dem vuruyor, o korkunç geceden sonra annesinin yüzünü görmek istemediğinden bahsediyor, konakta babası dâhil kimsenin annesiyle konuşmadığını bildiriyor ve müşterek hâtıralarımıza olan sadâkatini te'yid ederek sevgisini vurguluyordu.

Cevap olarak ona şu mektubu gönderdim:

Üsküdar, 7 Ağustos 1955

Canım Rûhan'ım, Bir Tânem,

İlk mektubun beni perîşan etti. Ama ümit de verdi. İkinci mektubunla sıhhat haberini alınca biraz olsun rahatladım. Tekrar tercüman-rehberliğe dönmek kararını da çok isâbetli buldum. Kim bilir belki turist gezdirirken bir yerlerde karşı karşıya da gelebiliriz. Annenin sana ettirmiş olduğu yeminde benimle, tesâdüff

dahî olsa, karşılaşmayacağına dair bir madde yok. Bu da bize minnâcık bir imkân daha tanıyor.

Böyle bir karşılaşmada nasıl davranırsak yeminini bozmuş olmayız? Bütün mesele bunun şartlarını tesbit etmekten ibâret. Bunun birinci şartı biribirimize karşı, hiç şüphesiz, riyâzet olarak "ömür boyu konuşmamak yemini" etmiş olan "trapist râhipler" gibi davranmak. Ama acabâ hiç konuşmadan el sıkışmak, biribirimize sarılmak ya da hiç konuşmadan bir gazinoda karşılıklı oturup eskisi gibi bir kahve, bir sigara içmek de bu şarta uygun bir davranış biçimi olur muydu?

Bir Tânem; ben de aynı resme bakıp avunmaktayım ama bildiğin gibi değil: yanıyorum, yanıyorum, yanıyorum! Allâh ikimizin de sabrını arttırsın! Âmin.

Eriten, yakan, bitiren hasretimle seni kucaklayıp, bağrıma basar; o güzel elâ gözlerinden öperim, canım Yârim.

Ayhan

Rûhan ile mektuplaşmamız bu minvâl üzere bir müddet sürdükten sonra yavaş yavaş ben önceleri ona her gün, daha sonra da biri sabah biri de akşam olmak üzere günde iki mektup yazmağa başladım. Bu mektup salvosu üç ay kadar sürdü. Sonunda ondan şu mektubu aldım:

Sultanahmet, 11 Aralık 1955

Sevgilim, Bir Tânem,

Müştereken çekmekte olduğumuz çilenin ve hasretin azametini ben de bütün trajik yanlarıyla yaşamaktayım. Bütün bunlara sabretmek çok zor. Ben de depresyondayım. Ama Bir Tânem, senin hâlin beni ciddî olarak endişelendirmeye başladı. Mektuplarının sıklığı ve muhtevâsı senin maalesef benden daha ağır bir depresyon geçirmekte olduğunu ortaya koyuyor. Bir hekime görünüp antidepressant bir ilâç kullanmaya başlaman beni çok rahatlatacak. Sakın yanlış anlama! Senden gelen her mektup bana inşirâh veriyor. Fakat ben senin gibi geceleri bir iki saat uykuyla iktifâ edecek kadar güçlü değilim. Bundan ötürü de benim sana günde iki mektup yazacak gücüm maalesef yok. Mektuplarına aralıklarla cevap verince de seni rencîde ya da ihmâl ediyor görüntüsü vermiş olmak ihtimâli beni geriyor. Ne olur Bir Tânem, temkini elden bırakmayalım; dengeyi muhâfaza edelim. Zîrâ sen bana nefes almam kadar gereklisin.

Bu çerçeve dâhilinde uzun uzun seni düşündüm. Sen bana da bu memlekete de lâzımsın. Bizim muhabbetimiz birimiz ölsek de devâm eder, Bir Tânem. Ama senin rûh sağlığın için, zâten büyük olan çilemizi daha da ağırlaştırmamamız lâzım. Senin beni unutmama aslâ râzı olamam. Sen de zâten unutmazsın. Hattâ bir başkasıyla evlensen dahî unutmazsın. İşte bunun içindir ki, ve annemin de dünyâyâ kazık kakacak kadar sıhhatli olduğu vâkıası karşısında, sonunda beni bekleyecek yerde senin mutlakâ birisiyle evlenmenin gerekli olduğuna karar verdim. Bu senin hayatına muhakkak nısbî bir denge getirecektir. Bu da bizim aşkımızın zedelenmeden fakat derin bir muhabbete inkılâb ederek idâmesi için bana gerekli

Rûhan

görünüyor. Bunu sâlim bir kafayla iyice bir düşün! Etrâfına bir bak! Senin ciddiyetin şimdiye kadar gözlerini perdelemiş olsa bile fakültede iffetinden dolayı sana açılmayan ama sana âşık pekçok genç kıızı mutlakâ teşhis edeceksin.

Lûtfen beni kınama ve bana darılma! Senin sağlığın ve verimliliğin için ben senin evlenmene seve seve katlanacağım ve belki de bugünden daha çok huzurlu olacağım. Ve, inan bana Ayhan'ım, sana olan muhabbetim de aslâ eksilmeyecek. Lûtfen sâkin bir şekilde bunu düşün ve bana yaz!.

Seni canından çok seven Rûhan'ın.

Rûhan'ın samimiyetine inanmakla beraber, bu mektup beni çok etkiledi ve çok üzdü. Depresyonum büsbütün azdı. Elim ona bir cevap yazmağa varmadı. Hayâl-i fener gibi dolaşmaya başladım. Babam bu durum karşısında beni bir doktora götürdü. Doktor ağır bir depresyon geçirmekte olduğumu söyleyerek bana barbitürikli bir ilâç verdi ve geceleri saat 22.00'de bir tâne almamı tavsiye etti. İlk aldığımda bu ilâç beni tam 17 saat uyutunca ertesi günü bütün şişeyi kubura boca ettim ve aile doktorumuz Sıbgatullâh beye giderek durumumu anlattım. O ise bana sabah akşam onbeşer damla almak üzere bir bitki ekstresi olan "Phytinal" diye bir ilâç verdi.

Bu ilâç sâyesinde durumum yavaş yavaş düzeldi ama Rûhan'a da üç hafta kadar bir satır dahî yazamadım. O bana bu mektuplarımda vuku bulmuş olan bu inkıtanın kendisini ne kadar üzmemekte olduğunu, bunu kendisine kırılmış olduğum şeklinde telâkki ettiğini bildiren ve lûtfen bir an önce kendisine muhabbetimi ve güvenimi te'yid eden bir mektupçuk olsun yazmamı ricâ eden üç mektup gönderdi. Biraz kendime gelip de toparlandığımı hissedince, nihâyet ona şu mektubu yazdım:

Üsküdar, 28 Ocak 1956

Vaz geçmem, kırılmam mümkün olmayan Rûhan'ım, tek sevgilim, Bir Tânem,

İtirâf etmem gerekir ki 11 Aralık târîhli mektubun depresyonumu azdırdı. Ve nihâyet bir doktora müracaat etmek zorunda kaldım. Onun bana verdiği barbitürikli bir antidepresan daha ilk alışımında beni 17 saat uyutunca başka bir doktora müracaat ettim. Onun verdiği, bir başka ilâçla bir aylık bir tedâvi sonunda depresyonum iyicesine hafıfledi. Sana mektup yazabilecek duruma geldim.

Durumumu ve senin önerini daha dengeli düşündüm. Seninle rollerimizi hayâlimde mübâdele ettim. Senin yerinde olsam, benim de eninde sonunda sana aynı şeyi tavsiye etmek durumunda kalacağımı idrâk ettim. Benim için çok çok zor ama bir "ersatz" aramaya karar verdim.

Artık sana haftada bir mektup yazacağım.

Seni çok özledim. Ah o güzel yüzünü, o vakur endâmını bir kere daha görebilsem! Seni hasretle kucaklıyorum, Bir Tânem.

Ayhan

Rûhan

21 Haziran 1957 Cuma günü fakülteden arkadaşım ve benden de birkaç yaş büyük olan Asiye hanımla evlendim. Eylül başında Rûhan'dan kısa bir mektup aldım. Mektup her zaman olduğu gibi bizim konağın adresine gönderilmişti. Üzerindeki yazıdan mektubun diğerleri gibi Rûhan'dan geldiğini gören ağabeyim onu bana Asiye hanım'dan gizli olarak verdi. Mektup kısaydı:

Sultanahmet, 7 Eylül 1957

Bir Tânem,

Evlenmiş olsan bile sana "Bir Tânem" dememezlik edemem. Lûtfen bana bildir: Çivi mi? Raptiye mi?

Daha önce yazdıklarımınla birlikte bu mektubu da imhâ et! Bunların Asiye hanımın eline geçmesinden ve onu üzmesinden endîşe ediyorum. Sana herhâlde mektup yazmam artık doğru olmaz, ama ne olur sen beni ihmâl etme!

Seni gene de ömrünün sonuna kadar bekleyecek olan Rûhan'ın.

İçim cız etti. Ertesi günü ona şu kısa mektubu yolladım:

Üsküdar, 8 Eylül 1957

Rûhan'ım, Bir Tânem,

Sorduğun sualin cevâbını sana iki sene önce kesin olarak vermiştim. Hâlâ şüphe mi ediyorsun? Mektuplarını ise imhâ etmem mümkün değil. Onları, ölünceye kadar, kıymetli hâtıralarımız olarak saklayacağım. 11 Ekim'de Paris'e hareket ediyoruz. Eşim Ecole Supérieure de Physique et de Chimie Industrielles de la Ville de Paris'de araştırmalara katılacak. Ben ise Sorbonne'da teorik kimyâ konusunda uzmanlaşmaya çalışacağım. Asiye hanım dört aylık hâmile. Çocuğumuz herhâlde Fransa'da doğacak. Sana Paris'den yazacağım.

Seni özliyorum, Bir Tânem.

Ayhan

Fransa'dan yurda avdet ettiğimizde oğlum Haldun 5 aylıktı. Ben ise teorik kimyâda doktora çalışmasına başlamış ve bir hayli de ilerletmiştim. Fen Fakültesi Kimyâ Bölümü'ndeki açık bir asistanlık kadrosuna müracaat ettim. Fakat 1958 sonunda Cerahpaşa Tıp Fakültesi'nde difüz peritonitten dolayı ağır bir ameliyat geçirdim. Bunu bir sürü komplikasyonlar ve iki ameliyat daha tâkib etti. Hastahânedede iki aydan fazla kaldım. Bir yıl sonra da bu sefer barsağımı tıkayan karsinoma tipi hızlı ilerleyen bir kanser yüzünden bir metre kalın ve üç metre de ince barsağımı aldılar. Gene ameliyat sonrası bir sürü komplikasyondan ve gene iki ay sonra kadîdim çıkmış, 14 kilo zayıf-

lamış olarak konağa avdet edebildim. Uzun bir nekahat döneminden sonra Kürsü'deki vazifeme başladığımda masamda Rûhan'ın şu mektubunu buldum:

Sultanahmet, 14 Mart 1960

Dostların en hası, canım Ayhan'ım, Bir Tânem,

Dün akşam babamın dostlarından Doç. Memduh bey bizi ziyârete gelmişti. Söz döndü dolaştı Cerrahpaşa Hastahânesi'nde iki sene üstüste 4 ameliyat geçirmiş olan (onun tâbiriyle) "çok müstesnâ, farklı, büyük irâde ve metânet sâhibi bir genc"e geldi. Memduh bey neredeyse ölecek iken bu gence son anda difüz peritonit teşhisi koymuş ve baş asistanlardan birine ameliyat ettirmiş olduğunu; bu gencin, iki ay hayat ile ölüm arasında bocaladıktan sonra üçüncü ameliyatını kendisinin yaptığını ve bir sene sonra da gene hastahâneye hızlı ilerleyen bir kanser teşhisiyle yatmış ve birkaç metre barsağının alınmış olduğunu anlattı.

Bu gencin ismini, bir hissikablelvuku ile kendisine sorup da, o da " Fen Fakültesi Kimyâ Bölümü'nden asistan Ayhan Çuhadar" dediği zaman babama bakıp "Baba, yoksa annem mi?" diye attığım feryad herkesi dondurdu. (Annem her zamanki gibi kendi odasında idi). Memduh bey tabî ki bu reaksiyonumdan bir şey anlamadı. Ama babam bembeyaz kesildi, eli ayağı titremeye başladı, telâşla: "Dur bakalım kızım hemen vehme kapılma! Öğreneceğiz. Memduh bey, Ayhan beyin durumu şimdi nasıl?" diye sorduğunda Memduh bey: "Hamdolsun atlattı; ama muhakkak ki ilâhî bir müdâhale sâyesinde ve bir de eşinin sâyesinde atlattı. Ben eşine bu kadar muhabbetli, bu kadar fedâkâr ve gece gündüz yanından bir sâniye bile ayrılmayan bir genç hanım görmedim. Başta klinik şefimiz Fahrettin Arel olmak üzere hiç kimsenin onun yaşayacağından en ufak bir ümidi yoktu" dedi.

Ayhan'ım Asiye hanım seninle evlendiği zaman onu aslâ kıskanmadım, yalnızca gıpta ettim ve saadetiniz için, Allâh şâhidim, hep dua ettim. Ama şimdi onu tıpkı pek azîz bir kızkardeşimmiş gibi görüp boynuna sarılmak, bizzât teşekkür etmek isterdim. Allâh onu her iki cihânda da azîz etsin!

Memduh bey gittikten sonra bildiğin gibi uysalların uysalı bir şahsiyete sâhip olan babam hırsıyla yukarı kata annemin odasına fırladı. Bir müddet sonra konakta o güne kadar aslâ şâhit olmadığımız vüs'atte bir patırdı koptu ve babamın: "Allâh belânı versin kadın!" diye haykırıp kapıyı hızla çarparak kendi odasına kapandığını duyduk. Bu, babamın ağzından çıkması aslâ mümkün olmayan ama gene de çıkmış olan ifâde kanımızı dondurdu. Halam gözlerinden yaşlar inerken bana baktı: "Rûhan'cığım; bunu da mı görecektik? Şimdi anlaşıldı vehbinin ker-râkesi" dedi. Ertesi sabah babamla karşılaştığımda gözlerinin altı uykusuzluk ve kederden mosmordu. "Baba; Allâh aşkına söyle! Annem Ayhan'a papaz büyüüsü mü yaptırmış?" diye sorduğumda beni bağına bastı: "Benim güzel kızım! Hangi evliyânın duasıyladır bilinmez, ama Allâh Ayhan beyi bize bağışladı ya! Mühim olan o. Gerisiyle uğraşma!" dedi.

Yâ, Ayhan'ım; bu da başımıza gelecekmiş. Seni çok özledim, hasretle kucaklıyorum Bir Tânem.

Rûhan (N.B. Bir aydır Arkeoloji'de asistanım)

1969 sonunda ben profesör olduğum zaman Rûhan hasret ve iftihâr hisleriyle dolu bir mektupla beni tebrik etti. O da doçent olmak üzereydi.

10 Ağustos 1971'de ise, artık profesör olmuş olan Memduh beyin yaptığı bir safra kesesi ameliyatında bu sefer de bir anestezi şoku yaşadım. Saatlerce ölümle hayat arasında gidip gelmişim. Memduh bey durumu gene Rûhan ile babasına bildirince Rûhan'ın muhabbet ve özlem dolu mektupları sıklaştıydı. O Edebiyat, ben Fen Fakültesi'nde ama aynı çatı altındaydık. Fakat hiç karşılaşmamıştık. Zâten karşılaştığımızda da nasıl davranacağımızı kestiremediğimizden sanki birbirimizle karşılaşmaktan özel olarak kaçınıyor gibiydik. Artık her ikimiz de mektuplarımızı Fen Fakültesi postahânesine atıyorduk. Sabah attığımız mektup öğle dağıtımında yerine ulaşıyordu.

1976 yılında mart ayının yağmurlu ve soğuk bir cuma günü akşamı eve gitmek üzere Karaköy'den 16.45 Kadıköy vapuruna bindim. O zamanlar Kadıköy'de otuyordum. Herkes soğuktan korunmak için vapurun kapalı yerlerine sığınmıştı. Ben üst katta arkadaki açık bölmede vapurun sancak tarafında, gidiş istikâmetindeki kanapenin, şiddetlice esen poyraz rüzgârından nisbeten mahfûz olan, deniz tarafındaki ucuna oturdum. Pardösümün yakasını kaldırarak rüzgârdan korunmağa çalıştım. Vapur kalktıktan sonra gözlerimin Marmara'nın sularına iyice dalıp gittiği bir anda içeriden birisinin bir gölge gibi gelip tam karşıma oturduğunu hissettim. Başımı çevirip de baktığımda kalbim duracaktı. Karşımda bütün o eski sükûneti ve vekarıyla Rûhan vardı.

Bana fevkalâde dalgın ama büyük bir muhabbetle bakmaktaydı ama o güzel elâ gözlerinin kirpiklerinde gözyaşları titreşmeğe başlamıştı bile. Bunlar gizlenemeyecek kadar coşkulu akmaya başlayınca çantasından güneş gözlüğünü çıkarıp taktı. Ama onun da benim de gözyaşlarımız yanaklarımızdan süzölmeye başlamıştı. Hipnotize olmuş gibi, ama ona ettirilmiş olan yemine sâdik bir biçimde hiç ses çıkarmadan, birbirimize bakıyorduk. Birbirimizi görmeyeli neredeyse 21 sene olacaktı. Vücûdu hâlâ genç kızlığındaki inceliğini muhâfaza ediyordu ama alnı benimki gibi biraz kırışmıştı. Saçları eski güzelliğindeydi; boyalı değillerdi. Hiç değişmeyen asîl görünüşü ve zerâfeti beni bir kere daha tam kalbimden vurmuştu. Çantasından *Gitane* paketini çıkardı. Çakmağı ise tutukluk yaptı. Sigarasını ayağa kalkarak benim çakmağımla yaktım. İki nefes çektikten sonra, eskisi gibi, bana verecek mi diye baktım ama gözleri denize dalmıştı ve gözyaşları da dinmemişti. Bunun üzerine ben kendi paketimden bir sigara yaktım. Birden sanki bir şey yapması gerekmiş de yapamamış gibi kısa bir telâş içinde oldu; ve ilk defa bana mahzun bir şekilde gülümsedi. İkimiz de olağanüstü mahzunduk ama sanırım mes'udduk da.

Bu durum vapur Kadıköy iskelesine yanaşınca kadar devâm etti. Onun kalkmasını bekledim. Kalktı; vapurdan, sağdan içerinin kalabalığına karışarak mı, yoksa soldaki fevkalâde dik merdivenden vapurun arkasına inip küpeşteden geçerek mi iskeleye çıkması husûsunda kısa bir tereddütten sonra sağa yönelerek kalabalığa karışmak yolunu seçti. Ben de arkasından kendisini tâkip ettim.

Rûhan düz yolda, bacağının aksamasına rağmen, büyük bir irâdeyle ve kuğu gibi kayarak yürürdü ama vapur çıkışı gibi kalabalık yerlerde, bir sağ bir sol ayağına ağır-

lığını vermek zorunda oluşu dolayısıyla, iyice aksar ve ızdırab çekerdi. Aşağı kata inen merdivenin başına kadar, arkasından, iki elimle kollarını sıkı sıkı tutarak denge-sini sağladım. Merdivenden sol trabzanı tutarak inerken de sağ koluna girerek destek oldum. İskeleyle çıkarken soluna geçtim. Büyük bir istekle, ve sevgisini bana sol omuzunu üzerinden muhabbetle bakıp bilhassa izhâr ederek, bu sefer o benim koluma girdi. İskele dışına çıkarken başını kaldırarak gene solundan yüzüme muhabbetle baktı. Gözleri hâlâ benimkiler gibi yaşlıydı. Kolumdan yavaşça çıkıp sol elinin baş parmağıyla sağ elime, tıpkı eski zamanlarda taksilerde yapmak mûtabında olduğu gibi, hafifçe bastırды ve başıyla zarif bir şekilde selâm verdikten sonra iki adım önümde yürümeğe başladı. Ben bililtizam geride kaldım.

Biriyle buluşacağı belliydi. Nitekim yirmi metre kadar ilerde onunla aynı yaşta gözükten bir hanım elindeki mecmuayı sallayıp kendini belli ederek: "Rûhan, buradayım" diye bağırıyordu. İki hanım el sıkışırken yanlarından geçiyordum ki bekleyen hanımın: "Ne o Rûhan? Gözlerin sanki ağlamış gibi" dediğini duydum ama Rûhan'ın cevâbını duymadım. Bu 20-25 dakikalık saadet gerimizde kalmış olan 21 yılın boşluğunu, ümitsizliğini ve ızdırabını mûcizevî bir şekilde örtüvermişti. Ama mes'ud muydum yoksa mükedder miydim? Rûhan'ı 21 sene görmemek canıma tak etmişti; ama nihâyet görmüştüm işte. Fakat ona 21 sene hitâb edememiş olmak ve hâlâ da hitâb edememek bana büyük bir azab veriyordu.

Üç gün sonra pazartesi günü fakültede postanın akşam dağıtımından çıkan Rûhan'ın mektubu, onun vapurun kapalı yerinde otururken yanından geçtiğimi görünce bililtizam gelip açık yerde karşıma oturmuş olduğunu ve yaşadığı bu kısa mutluluktan da uçtuğunu bildiriyordu.

1978 yılı sonbaharında Sultanahmet Adliyesi'nde 10 dakika bile sürmeyen bir mahkeme sonunda Asiye hanım, maalesef, benden boşandı. İki gün sonra Rûhan'dan şu mektubu aldım:

Sultanahmet, 20 Ekim 1978

Bir Tânem, sevgilim, vefâ ve sadâkat timsâli Ayhan'ım,

Asiye hanımın senin aleyhine boşanma dâvâsı açmış olduğundan Ağustos ayındanberi haberim vardı. Kaderin garib bir cilvesi olarak Asiye hanım gitmiş, koca İstanbul'da sanki başka avukat yokmuş gibi, teyzemin kızını kendisine vekil tâyin etmiş. Birkaç gün önce bir celsede boşanmışsınız. Asiye hanımın nasîbsizliğine üzüldüm. Bununla beraber teyzemin kızı Asiye hanımın fevkalâde kaliteli ve vakur bir hanımefendi olduğunu ısrarla belirtti. Ameliyatlarındaki o hârikulâde özverisi dolayısıyla kendisine hâlâ şükrân duyuyorum. Ne diyebilirim ki? Allâh senin de, onun da, Haldun'un da hakkında hayırlı etsin! Neyse ki Haldun artık yirmi yaşında. Bu, boşanmanızın travmasına tahammül edebileceği kadar olgun bir yaş.

Şimdi muhakkak bana, fırsat bu fırsattır diyerek: "Annen vefât etti mi?" diye sorarsın. Maalesef canım! Bu kadın beni bile gömer. Onun için beni beklemeğe kalkışma; lûtfen mâkul ol ve kendine yeni bir çivi ara! (Lâtifeme gücenmedin değil mi?)

Seni dünyâlar kadar seven ve boşanmış olduğundan dolayı da bu sevgisini delicesine haykırabilme hürriyetine nihâyet ve tekrar kavuşmuş olan Rûhan'ın.

Rûhan Aralık 1978'de profesörlüğe yükseltildi. O sıralarda Üniversite Senatosu'nda üyeydim. Profesörlüğü hemen hemen ittifakla geçti. Oylamanın sonucu alınır alınmaz yerimden kalkıp Edebiyat Fakültesi Dekanı'nı tebrik ettim. Dekan da tebrik için ertesi günü Rûhan'ın odasına gittiğinde kendisine: "Rûhan hanım; Kimyâ Fakültesi'nden Prof. Ayhan Çuhadar sizin profesörlüğünüz geçer geçmez gelip beni ve Edebiyat Fakültesi'ni hararetle tebrik edip bunun hakkıyla kazanılmış bir profesörlük olduğunu beyân etti. Bu ondan hiç beklemediğim bir hareketti. Çünkü Prof. Çuhadar bizden çok farklı yapıda çetrefil bir zât. Ona şimdiye kadar nedense hiç sempatik bakamadım. Hattâ, itiraf edeyim, Senato'da büyük bir kesimin antipatisine sâhip. Ama bu hareketi beni fevkalâde şaşırttı" demiş. Rûhan da Dekan'ın bu şaşkınlığına için için gülmüş.

Bir hafta sonra elimde tek bir kırmızı gülle Rûhan'ın Edebiyat Fakültesi'ndeki odasının kapısını çaldım. İçeriden onun o lâtif mezzo soprano "Girin" sesi gelince kapıyı açıp içeri girdim. Rûhan 5 talebesiyle toplantı hâlindeydi. Beni karşısında görünce allak bullak oldu. Şaşkın şaşkın bakakaldı. Bir şey diyemedi. Onun yerine ben talebelerine: "Çocuklar ben Kimyâ Fakültesi Teorik Kimyâ Profesörü Ayhan Çuhadar'ım. Uzun zamandanberi görüşemediğim Rûhan hanımın profesörlüğe yükseltmiş olduğunu duyunca onu tebriğe geldim. Acaba bize bir yarım saat müsaade edebilir miydiniz?" dedim. Gençler edeble hemen toparlanıp: "Tabî Efendim" diyerek ayağa kalktılar. Rûhan 23 yıldır duyamamış olduğum o edâlı sesiyle: "Çocuklar, en iyisi siz saat 16.00'da gelin. Belki Prof. Ayhan bey ile işimiz biraz uzayabilir" dedi.

Aman Yâ Rabbi! Bu teshir edici sesin yokluğuna 23 sene nasıl da katlanabilmiştim! Ruhân gençleri kapıya kadar geçirip kapıyı kapattıktan sonra sırtını kapıya dayayıp kollarını açtı. 23 yıllık bir hasretin acısını birkaç kaçamak sâniyede çıkarabileceğimiz vehmiyle biribirimize ömrümüzde ilk defa sıkı sıkıya fakat sessizce ve sözsüzce sarıldık. Ben onun saçlarını o da benim boynumu öptü. Kendisine gülü takdîm ettim. Büyük bir sevinçle göğsüne bastı; sonra kokusunu içine çekti. Dolaptan zarif ince bir vazo çıkarıp içine yerleştirdi. Kendisine yıllar önce hediye etmiş olduğum malakit kolye hâlâ boynundaydı.

Sonra karşılıklı oturduk. Rûhan bir zile bastı ve gelen hademeye: "Mehmet Efendi; bize lûtfen iki sâde kahve getir, şu vazoya da biraz su doldur" dedi. Elele tutuştuk ve gene sessizliğe gömüldük. Ama pınarlarında yaşların tomurcuklandığı gözlerimiz biribirimize neler anlatıyor, ne serenatlar yapıyordu.

Rûhan çantasından sigara paketini çıkardı. Zevki değişmişti. Artık o da benim gibi beyaz filtreli uzun *Maltepe* içiyordu. Eski günlerimizdeki gibi bir sigara yakıp iki nefes çekerek bu sefer kendi eliyle zarif ve muhabbet dolu bir jest ile dudaklarımın arasına yerleştirdi. Kendi de bir tâne yaktı. Hareketleri 23 sene öncesi gibi ölçülü, zarif ve vakurdu. Dumanların ardından biribirimizi sessizce seyrederken kahvelerimiz geldi. Hademe: "Rûhan hanım senelerdir buradayım. Sizin sigara içtiğinize hiç şâhit olmamıştım" diye hayretini belirtti. O: "İçerim Mehmet Efendi, ama genellikle bura-

da içmezdim" diye cevap verdi. O gün Mehmet Efendi bize üç kere sâde kahve getirdi ve biz de dörder sigara içtik. Oda tekke gibi olmuştu. Rûhan pencereleri açtı. Bir ara bölümün sekreteri içeri girdi. Alışık olmadığı bu manzara onu da şaşırttı. Rûhan ile uzunca süre bir konu hakkında konuştular. Ben konuşma uzasa da Rûhan'ın o hasret kaldığım sesini daha uzun müddet duyabilsem diyordum.

Rûhan'ın yanında 55 dakika kalmışım. Ayrılırken o gene kapıya sırtını dayadı. Sessiz ve sözsüz, vedâ bâbında, gene muhabbetle birbirimize sarıldık.

Rûhan Şubat 1979 ortalarında Kimyâ Fakültesi'ndeki odama iade-i ziyârete geldi. Herhâlde gelirken Dekanlık katında benim odamın nerede olduğunu sormuş olacak ki ortada fol yok yumurta yok iken önce Dekanlık Personel Şefi, arkasından Dekan'ın Özel Kalem müdfresi, sonra Ayniyat'tan bir hanım ve nihâyet Fakülte Sekreteri beşer dakika arayla ya benden bir şey sormaya ya da bana bir şey bildirmeye geldiler. Bildirdikleri de sordukları da önemsiz, entipüften şeylerdi. Bekâr bir profesöre çok farklı, asîl görünüşlü fakat bir ayağı hafif aksayan bir hanımefendinin ziyâretinin Dekanlık katındaki dedikodu çarklarını hızla döndürmüş olduğu muhakkaktı. Ben gelenleri Rûhan'a, Rûhan'ı da gelenlere takdîm ettim. Aksi davranış milleti daha da meraklı kılacaktı. Ayrıca benim odamın bir koridora ve bir de kütüphânemize açılan kapısı olması ona bir nevi "yol geçen hanı" havası vermekte olduğundan Rûhan'ın odasında bulduğumuz mahfiyetin benim odamda da tekrarlanması mümkün değildi.

Tabî bu arada benim sekreterim de, asistanlarım ve doçentlerim de bir bahâneyle beni ziyârete geldiler. Buna rağmen biz gene de, sessizce ve sözsüzce, iki sâde kahve ile iki de sigara içebildik. Gitmek üzere ayağa kalktığında tabî ve sâde bir tavırla koluma giren Rûhan'ı asistanlarımın, sekreterimin ve hadememizin şaşkın bakışları arasında aşağı kata indirerek Edebiyat Fakültesi'nin cümle kapısına kadar teşyi ettim.

Bu ziyâretten sonra Rûhan bir mektubunda üç karşılaşmamızda da sükûtu muhâfaza edişimizin artık bu duruma kendimizi alıştırmış ve bunu bir "modus vivendi" (*hayat tarzı*) hâline getirmiş olmamızdan duyduğu memnûniyeti dile getirdi; benim mutlakâ yeniden evlenmemin gerekli olduğuna inandığını ve bunu bana kalp huzuru ile ikinci defa tavsiye ettiğini bildirdi. Ben de, kendisine cevabımda, boşanmadan bir müddet önce yanına taşınmış olduğum annemin yaşlılığı dolayısıyla bu yeni düzenimi bu tarzda yürütmemin imkânsız olduğunu nihâyet idrâk etmiş olduğumu ve yeniden evlenmeyi ciddî bir şekilde düşündüğümü yazdım. Ayrıca sessizliği sağlamak husûsundaki olgunluğumuza güvenerek ben evleninceye kadar pekâlâ eski beraberlik günlerimizi ihyâ edebilmemizin de artık mümkün olduğuna dikkatini çektim; ve kendisine 11 Haziran Pazartesi günü saat 10.00'da sokaklarının başında randevu verdim.

Randevuya zamanında gelen Rûhan memnûniyetini o güzel tebessümüyle izhâr ederek koluma girdi. Ben hemen bir taksi çevirmedim. Kolkola ve 23 yıllık bir hasretin acısını çıkarırcasına Vilâyet'in önüne kadar yürüdük. Bunu ne kadar özlemişim! Rûhan ise zaman zaman sol omzunun üstünden yüzüme bakıyor, saadetini bir tebessümle ya da sağ kolumu sağ eliyle hafifçe sıkarak dile getiriyordu. Duygularımızı lisanla değil beden diliyle anlatmanın çıraklığını yaşıyor gibiydik.

Vilâyet'in önünden çevirdiğim bir taksi bizi Emirgân'a götürürken o da başını sol omzuma dayamış, sağ elimi iki elinin arasına hapsetmişti. Arada bir elimin üzerine baş parmağıyla icrâ ettiği hafif tazyikle birbirimizin yüzüne muhabbetle ve doya doya bakıyorduk. Ancak tâbî olduğumuz bu mecbûrî sükûtun ağırlığı, duymakta olduğum bütün huzura rağmen, gözlerimde iki damla yaşa sebep olunca Rûhan çantasından çıkardığı mendiliyle bunları büyük bir muhabbetle kuruladı.

Emirgân'da Mehtap Kahvehânesi'nde gene kuytu bir masaya oturup kahvelerimiz geldikten sonra sigaralarımızı eski ritüelimize uygun olarak yaktık. Ama ben, eskiye nisbetle, bir şeylerin eksik olduğunu farketmekteydim. Gençlikte fütursuzca izhâr ettiğimiz şevkimiz biraz törpülenmişti sanki. Eskisi gibi *spontané* (doğal) değildik. Belki de bunun sebeplerinden biri sükûtu muhâfaza mecbûriyetimizdi. Meğer lisan insanın hislerini ifâde etmekte ne büyük bir araçmış! Ama başka bir şey daha vardı. Bir kere, hareketlerimiz çok daha ölçülüydü; ve karşımızdakini inceden inceye gözetten hesâbî bir temele dayanıyor gibiydi. Ama her ikimizin de olgun bir saadet yaşamakta olduğumuz âşikârdı.

Rûhan senelerin değiştirmemiş olduğu zarif tavrıyla sigarasını söndürdükten sonra çantasından orta boyda bir bloknot çıkararak ilk sayfasına bir şeyler yazıp önüme sürdü. Kağıtta: "Bir Tânem; bizi tekrar bir araya getiren Cenâb-ı Hakk'a hamd ediyorum. Mektuplaşmamız yasak olmadığına göre lütfen sen de bana bana tatlı bir söz yaz!" diyordu. Ah benim Rûhan'ım! Nasıl oldu da bu yazışma yoluyla anlaşmak bundan önceki karşılaşmalarımızda hiç hatırıma gelmedi. Allâh senden râzı olsun! Ben de "Canım, Bir Tânem! Ne akıllı bir kızsın! Neden bunu daha önce düşünemedik ki? Ben de Cenâb-ı Hakk'a hamd ediyorum. Rûhan'ım seni çok özledim. Senin bana destek olan tatlı hayâlin olmasıydı boşanmanın ızdırâbına nasıl tahammül ederdim, bilemem. Seni hep özledim. Ve seni, Asiyeye hanıma ihânet olması aslâ mümkün olmayan, "transcendantal" (*aşkın*) bir muhabbetle sevdim" şeklinde bir cevap verdim. Bu mesaj Rûhan'ı memnûn etti. Bu satırlara uzun uzadıya ve âşikâr bir muhabbetle baktı. O güzel kirpiklerinin uçlarında gene iki damla gözyaşı tomurcuklandı. Sağ elimi aldı; minnet ve muhabbetini izhâr edercesine iki eli arasına bir müddet hapsetti; sonra: "Bir Tânem, birbirimizi görmeyeli meğer sen bayağı filozof olmuşsun!" diye yazdı ve bana bakarak muzib bir şekilde tebessüm etti.

Öğle yemeğini Bebek'teki eski lokantamızda yedik. Sonra Âşiyân'a doğru yürüyüp eski bir bankta kolkola oturarak yarım saat denizi seyrettik. Daha sonra bir taksiye atlayıp Alman Konsolosluğu'nun alt tarafındaki Cennet Bahçesi'ne gidip bir müddet oturduk. Oradan da Sarayburnu'ndaki gaziinoya geldik. Akşam olunca bu sefer soluğu Hilton'un Şadırvan Restaurant'ında aldık. Masaya oturduğumuzda Rûhan bloknotu: "Dis donc Chéri, aujourd'hui, ç'a été comme un pèlerinage!" (*Şu işe bak sevgilim! Bugün bu, tıpkı kutsal bir ziyaret gibi bir şey oldu*)" diye yazdı. Bundan sonra aramızda şu yazışmalar oldu:

- "Mes'ud musun Bir Tânem?"
- "Mes'udum, hem de çok, Ayhan'ım.
- "Bunu gelecek ay da tekrarlıyor muyuz?"

Rûhan

- "Fakülte 15 Temmuz'da 3 aylığına beni Fransa'ya görevli olarak gönderiyor. Louvre Müzesi'nde ve Bibliothèque Nationale'de (*Millî Kütüphâne'de*) tetkikler yapacağım. Bunu, eğer o zamana kadar evlenmemişsen, ancak Kasım başında tekrarlayabiliriz İnşâallâh.
- "İnşâallâh Bir Tânem".

Gece saat 23.00'e doğru Rûhan'a sokaklarının başında vedâ ettim. Bunca sene sonra gene birlikte bir gün geçirmiştik. Mes'uddum ama bu saadetin lezzeti maalesef gençliğimde duyduğum kadarki gibi değildi. Yıllar içimden, şevkimden, tabîliğimden tam tesbit edemediğim bir şeyleri aşındırmıştı. "Demek yaşlanmak böyle oluyormuş" diye düşündüm.

Bunun Rûhan ile hayatımın son vicâhî görüşmesi olduğundan ne benim ve ne de onun haberi vardı.

Rûhan annesinin, ne olduğunu öğrenemediğim bir rahatsızlık dolayısıyla, hastahâneye kaldırılması üzerine Eylül başında apar topar İstanbul'a dönmek zorunda kaldı. Paris'den hareketinden önce bunu bana:

Paris, 6 Eylül 1979

Bir Tânem,

Bugün halam telefon etti. Annem acele hastahâneye kaldırılmış. Yarın İstanbul'a avdet ediyorum. Seni çok özledim.

Rûhan

şeklindeki kısa bir mektupla bildirdiydi.

Ben 15 Şubat 1980 Cuma günü şimdiki eşim Müjgân hanımla evlendim. Nikâhımıza gelen çok oldu. Bu arada pekçok da çiçek yollayan oldu. Çiçeklerle asistanlarımdan biri meşgûl oluyor, bahşişleri o dağıtıyordu. Ancak bir çocuk elinde 10 beyaz gülün ortasında kan kırmızısı bir gül bulunan bir demet getirdi. Ben onu asistanıma yönlendirmek isteyince: "Efendim ben bahşişimi peşin aldım. Bunu size gönderen hanımefendi bunu yalnız ve yalnız size teslim etmemi sıkı sıkıya tembih etti" dedi. Bukete ilişik kartın üzerinde yalnızca bir R harfi vardı.

Aynı sene içinde Kimyâ Fakültesi'ne dekan seçildim. Sene sonuna doğru da bir akşam İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün salonlarında yeni eşimle birlikte hem bizim fakültenin ve hem de bu fakülteyi doğurmuş olan Fen Fakültesi'nin eski öğretim üyeleri şerefine bir resepsiyon-büfe verdim. Eşim o günkü merâkın tabîi odağı idi. Herkes Asiye hanımdan sonra nasıl biriyle evlenmiş olduğumu olağanüstü merak ediyordu. Müjgân hanım o gün edebi, yol-yordam bilirliliği, sâdeliği, tevâzuu, zerâfetiyle ve vekâriyle çok büyük bir etki yaptı. Kendisinden ve resepsiyonumuzun başarısından Fakülte'de uzun süre bahsedildi.

Resepsiyondan bir hafta sonra Rûhan'dan şu mektubu aldım:

Edebiyat Fakültesi, 22 Ekim 1980

Bir Tânem, canım Ayhan'ım,

Sırrımıza vâkıf ama sizin Fakülte'den olmayan, ismini saklamama müsaade edeceğimi umduğum, bir dostum geçen hafta Müjgân hanımla birlikte verdiğiniz resepsiyondaki müşâhedelerini bana nakletti. Tabî seni yerlere göklere sığdıramadı ama asıl etkilendiği Müjgân hanım olmuş. Bana aynen şunu söyledi: "Rûhan; bu hanımı ilk gördüğümde kendisinden neşet eden tabîlik, zerâfet ve asâlet bana hemen senin ahvâlini hatırlattı. Bu hanım çok farklı; ama bir bakış açısıyla da seni andırıyor. Zâten gecenin tek konusu da hemen hemen sâdece oydu. Herkes Asiye hanıma Ayhan bey gibi bir adamdan ayrılmış olduğu için şaşıyor fakat böyle hârikulâde bir hanımla evlenmiş olan Ayhan beyi de bu isâbetli seçimi dolayısıyla takdîr ediyordu. Resepsiyonun en ilgi çekici hâdisesi ise eski dekan hanım ile birlikte resepsiyona gelen Asiye hanımın kendilerini salonun kapısında karışılardan Ayhan ve Müjgân hanım ile el sıkışmasıydı".

Bir Tânem; bu sefer uygun bir "çivi" bulmuş olduğuna inandım. Sana beni hatırlatacak müstesnâ bir hanımla evlenmiş olmana, bil ki, çok ama çok memnûn oldum. Senden evvel ölürsem, inan, artık gözüm arkamda kalmayacak ve gözlerim açık gitmeyecek. Allâh sizleri mes'ud etsin. Hayırlı çocuk sâhibi olun İnşâallâh!. Ne kadar huzur içinde olduğumu sana târif edemem. Cenâb-ı Hakk'a hamdediyorum.

Sana olan muhabbeti hiç ama hiç eksilmeyen, daima genç ve daima zinde kalan dostun Rûhan.

Bu Rûhan'ın bana hayatında yazdığı son mektup oldu. Rûhan bir sene sonra henüz daha 46 yaşında ve mesleğinin zirvesinde iken annesinden, babasından ve halasından önce vefat etti. Vefat sebebini ise hiç öğrenemedim.■

II.

RÛHAN'IN HÂTIRA DEFTERİ

Seneler geçti. 1998 senesinin bir ilkbahar günü yolum Bayezid'de Sahaflara'a düştü. Âdetim olduğu vechile, bütün sahaf dükkânlarını bir bir dolaştıktan sonra bir müddet oturup sohbet etmek üzere (Allâh şimdilerde kendisine âcil şifâlar versin!) dostum İsmâil beyin dükkânına girdim. İsmâil bey her zamanki dostluğu ve samimiyetiyle beni karşıladı. Dükkândaki dört adet alçak, arkalıksız, örme hasır iskemleden birine oturmamdan sonra bana bir sâde kahve ikrâm etti. Bir yandan da ilgimi çekebilecek olan yeni gelmiş kitapları bir bir takdîm etmekteydi. Benim gözüm ise hemen yanı başımdaki "Skira" koleksiyonu yığınınına takılmıştı. İsmâil bey ilgi odağımın bu yığına takıldığını görünce bunları teker teker bana göstermeğe başladı. Üçüncü ya da dördüncüsünü eline almıştı ki kitabın altından her yönüyle fransız işi olduğu anlaşılan, kahverengi maroken kaplı bir cild ile ciltlenmiş, bir parmak kalınlığında bir defter çıktı. Defterin kenarları altın yaldızlıydı. Şık etiketinin üzerindeki "*Journal IV*" diye iki kelimededen ibâret elyazısını gördüğümde kalbim duracak gibi oldu. Titreyen elimdeki kahve fincanının tabağına hâkim olamadım. Fincanda kalan birkaç yudum kahve pantolonumun üstüne döküldü. İsmâil bey buna kendisinin sebep olduğu zannıyla bir yandan özür diliyor, diğer yandan da pantolonumu berbat etmiş olan kahveyi silmeye çalışıyordu. Ben ise donmuş kalmıştım: elyazısı Rûhan'ındı. Rûhan onu en son gördüğüm târihten tam ondokuz sene sonra şimdi, mûcizevî bir şekilde Mâverâ'dan benimle yeniden bağlantı kurmaktaydı. İçimden "Aman Allâh'ım Yücelik de Kudret de Sana mahsûstur. Sana nâmütenâhî hamd olsun! Senin Mülk'ünde rastlantıya aslâ yer yoktur. Her şey Ezel'de o nâmütenâhî Hikmet'inle takdîr ve tâyin edilmiştir" diye hamdettim. Bu IV numaralı hatırâ defterinin ilk üçü ve eğer varsa bundan sonrakiler de acabâ dükkânda mıydı?

Gümbür gümbür atan kalbimin sesini ve heyecanımı bastırıp, belli etmemeye çalışarak: "Yâhu İsmâil bey! Sen hâtıra defterleri de satın alıyor muydun?" diye sordum. "Yoo; ama, arada bir kitapların arasına bâzen bunun gibi karışanları da oluyor işte" dedi. "Bunun gibi daha başkaları da var mı sende?" diye sordum. "Hayır; son satın aldığımı koleksiyondan şimdilik bir bu çıktı" dedi. "Bunun cildi de çok güzelmiş. Hoşuma gitti doğrusu. Başka bir şey için kullanılabilir. Buna ne istiyorsun?" dedim. İsmâil bey defteri eline alıp şöyle bir tarttı; evirdi, çevirdi: "Bir on kâğıt bırak, yeter Hocam" dedi. Parayı verip hâtıra defterini çantama koydum.

Sanki önemli hiçbir şey olmamış gibi gene "Skira" koleksiyonuna döndüm. İki sütûn yığın teşkil eden yaklaşık 80-100 ciltlik bu koleksiyon bir servete bedeldi. Hâtıra defteri bunların arasında bulunduğuna göre herhâlde bunlar da rahmetli Rûhan'ın kütüphânesinden geliyordu. Annesinin, halasının ve babasının vefâtından sonra Rûhan'ın mîrâsı hangi hayırsızın eline geçmiş de bunu târumâr etmişti? Gönlüm koleksiyonun tümünü satın almamı emrediyor ama aklım zâten ağır borç altında olduğumdan Rûhan'ın hâtıra defteriyle yetinmemi telkin ediyordu.

En sonunda, "Hiç değilse onun kullanmış olduğu bir kitap bana hâtıra olarak kalsın!" düşüncesiyle bu kolleksiyondan 1956 yılı basımı *Les Grands Siècles de la Peinture – Le XVIème Siècle: De Leonardo au Gréco* (Resmin Büyük Yüzyılları – Leonardo'dan Greco'ya kadar XVI. Yüzyıl) başlıklı kitabı satın almaya karar verdim ve İsmâil bey ile bunu iki taksitte ödemek üzere anlaştım.

Dükkândan çıktuktan sonra Mercan Yokuşu'ndan aşağıya nasıl indiğimi ve vapura nasıl bindiğimi hatırlamıyorum. Terden sıırıslıklam olmuşum. Mendilimle yüzümü, başımı, boynumu kuruladım. Nabzımı tuttum. Müthiş bir taşikardim vardı. Vapur hareket ettikten sonra biraz sâkinleştim. Hâtıra defterini ihtimamla çantamdan çıkarıp karıştırdım. Sonlarına doğru sayfalar arasında kurumuş kırmızı bir gül vardı. Bu, herhâlde, profesörlüğünü kutlamaya odasına gittiğimde kendisine takdîm ettiğim gül olacaktı. İlk sayfaya döndüm. Bu arada, Rûhan'ın kullanmak mûtâdında olduğu ve defterin sayfalarına da sinmiş olan o hafif ve lâtif parfümünün kokusu burnumu gıdıkladı. Bir anda kendimi takside, onunla elele tutuşmuş, birbirimize muhabbetle yaslanmış ve benim onun saçlarından neşet eden parfümünü teneffüs ederken buldum. Beni bu rüyâmdan vapura refâkat eden martuların, yolcuların kendilerine attıkları simit parçalarını kapmak için verdikleri mücâdelede çıkarmakta oldukları canhıraş seslerinin gürültüsü uyandırdı. Rûhan'ın rûhuna bir Fâtîha okudum.

Tekrar deftere döndüm. Rûhan'ın o kendine mahsûs inci gibi yazısı karşımdaydı. Rûhan bütün hâtırâtını Fransızca olarak kaleme almıştı. İlk sayfa 9 Eylûl 1957 târihini taşımaktaydı:

9 Eylûl 1957

Dün Ayhan'a gönderdiğim mektuptan hemen sonra pişmân oldum. Ona "Çivi mi, raptiye mi?" (*Defterde bu soru Türkçe olarak yazılmıştı*) sorusunu aslâ sormamam gerekirdi. Bu hiç de zarif bir davranış değildi. Bunu, kendisine bir itimatsızlık ya da benim kıskançlığımın bir emâresi olarak telâkki etmesinden korkuyorum; ama ok bir kere yaydan çıktı. Kendimi bir kere daha tarttım. Hayır; içimde Asiye hanıma karşı kıskançlıktan eser yok. Bir kadın ömrünün sonuna kadar bekâr kalabilir ama bir erkeğin bekâr olarak hayatını sürdürmesi, bence, bir felâkettir. Üstelik ona evlenmesini kalp huzuru ile tavsiye eden de benim. Ayhan ile aramızdaki aşkı yüceltip de (*Fr.: "en sublimant"*) birbirimizin yalnızca saadet ve huzurunu dileyen engin bir muhabbete dönüştürmüş olan Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamdetsem azdır. Bu muhabbet teessüs etmemiş olsaydı, karşılaştığımız imkânsızlıklar karşısında hayat bizim için taşınması mümkün olmayan ağır bir yük olacaktı. Bir aşkın engin bir muhabbete inkılâb etmesinin kadrini ve kıymetini artık çok daha iyi idrâk ediyorum.

Dumanlanan gözlerim yanından geçmekte olduğumuz Kızkulesi'ne takıldı. Bunun karşısına tesâdüf eden eski falezin üstünde şimdi yerinde yeller esen Salacak Aile Gazinosu'na Rûhan ile acabâ neden bir kerecik olsun gitmedik? diye düşündüm. Buradan bir Ekim akşamı Güneş'in o muhteşem batışını seyretmek ne kadar da huzur bahşedici olurdu. Sonra kendi kendime: "Behey gâfil! Rûhan ile beş aylık vicâhî mâceran Mart'ta başlayıp Temmuz sonunda bitti. Kızı Ekim ayında Salacak Aile Gazinosu'na nasıl götürür de Güneş'in batışını seyrettirebilirdin?" diye mırıldandım.

Vapur Üsküdar iskelesine yanaştığında kalabalığın arkasında kaldım. Acele etmeden vapurdan çıktım. Rûhan'ın hâtıra defterini kütüphânemde nereye saklayabileceğimi düşünmekteydim. "En iyisi pek sık kullanmadığım *Les Chefs D'Œuvre de l'Art* (*Sanat Şaheserleri*) koleksiyonumun arkasına saklayayım" dedim.

O gece evde herkes yattıktan sonra çalışma odamda hâtıra defterini açtım. Bu hâtırat yalnızca bana hasredilmiş değildi. Ailesinin fertleri, bölümdeki arkadaşları ve diğer tanıdıklarıyla olan münâsebetleri de buraya yansımaktaydı. Benimle ilgili olan bölümleri merakla okumaya başladım. Gözüme dramatik bir bölüm çarptı:

12 Haziran 1958

Bugün Bahçekapı'daki Halk Bankası şûbesinde Şükran hanımın ağabeyi Dünder beyle karşılaştım. Beni derhâl hatırladı. Bu şûbede şefmiş. Odasına dâvet edip kahve ikrâm etti. Ayhan ile benim mâruz kaldığımız çileden haberi vardı. Samimî üzüntülerini beyân etti. Teselli etmeğe çalıştı. Çok kibar bir zâttı. Ayhan'dan haber almağa o kadar ihtiyâcım vardı ki gururumu bir yana bırakıp Ayhan'dan haberi olup olmadığını sordum. Ayhan'ın ve Asiye hanımın Fransa'da çileli bir hayatları olmuş. Asiye hanımın hâmileliğinin son üç ayı çok sıkıntılı geçmiş. Demek ki Ayhan bu sıkıntılar yüzünden bana hiç mektup yazamamış. Asiye hanım sonunda sezaryenle nûr topu gibi bir oğlan doğurmuş. Adını Haldun koymuşlar. Bunda, muhakkak ki, Ayhan'ın hocası Haldun beyi çok sevip takdîr etmesinin de bir payı vardır. Bu arada yanlışlıkla Ayhan'ın bursu da kesilmiş. Yeniden bursu bağlanıncaya kadar birkaç ay çok sıkıntı çekmişler. Ağustos başında yurda döneceklermiş. Bu kadarcık bilgi bile beni mes'ud etmeğe yetti.

Ben hiçbir zaman çocuk doğuramayacağımdan Haldun'u sanki kendi oğlummuş gibi telâkki ettim. Onun için dualar ettim. Ona ne hediyeler almak isterdim. Ama bunu onlara nasıl takdîm edebilirdim ki? Bu zevkden dahî mahrûmum. Akşam evde halama bu yeni havâdisleri verdim. Onunla uzun süre dertleştim. Ayhan'ı çok özlemiş olduğumu, yüzünü uzaktan olsun bir kere daha görmeyi çok arzula-dığımı ifâde ettim. Halamın gözleri uzaklara daldı. "Belli olmaz kızım. Belki onu her istediğin an seyredebileceğin bir imkân doğar" dedi.

.....
Hala acabâ bununla ne demek istemişti? Rûhan da bu husûsta herhangi bir açıklama yazmamıştı.

13 Mart 1960

Bu akşam babamın dostlarından Doç. Memduh bey bizi ziyârete geldi. Sözü Cerahpaşa Hastahânesi'nde iki sene üstüste 4 ameliyat geçirmiş olan "çok müstesnâ, farklı, büyük irâde ve metânet sâhibi genç bir hastasına getirdi. Memduh bey neredeyse ölecek iken son anda bu gence difüz peritonit teşhisi koymuş ve baş asistanlardan birisine ameliyat ettirmiş olduğunu; bu gencin, iki ay hayat ile ölüm arasında bocaladıktan sonra üçüncü ameliyatını kendisinin yaptığını ve bir sene

sonra da gene hastahâneye hızlı ilerleyen bir kanser teşhisiyle yatmış ve birkaç metre barsağının alınmış olduğunu anlattı.

Ben bir hissikablelvuku ile kendisine hastasının ismini sordum. "Fen Fakültesi Kimyâ Bölümü'nden asistan Ayhan Çuhadar" dediği zaman babama bakıp "Baba, yoksa annem mi?" diye feryad ettim. Annemin Ayhan'a da papaz büyüü yaptırmış olması ihtimâli beni bayılabak raddeye getirdi. Babam bembeyaz kesildi, eli ayağı titremeye başladı, telâşla: "Dur bakalım kızım hemen vehme kapılma! Öğreneceğiz. Memduh bey, Ayhan beyin durumu şimdi nasıl?" diye sorduğunda Memduh bey: "Hamdolsun atlattı; ama muhakkak ki ilâhî bir müdâhele sâyesinde ve bir de eşinin sâyesinde atlattı. Ben eşine bu kadar muhabbetli, bu kadar fedâkâr ve gece gündüz yanından bir sâniye bile ayrılmayan bir genç hanım görmedim. Başta klinik şefimiz Fahrettin Arel olmak üzere hiç kimsenin onun yaşayacağından en ufak bir ümidi yoktu" dedi.

Bu şartlarda dahî olsa ondan aradan bunca zaman geçtikten sonra bir haber almış olmak beni mutlu etti. Yarın ona bir mektup göndereceğim. Memduh bey gittikten sonra babam annemin yanına çıktı. O zamana kadar Konak'ta duymamış olduğumuz bir kavgaya şâhit olduk. Babam, o zarif, o kibar beyefendi, "Allâh senin belânı versin, kadın!" diye annemin kapısını çarparak çıktı, kendi odasına kapandı. Halamla ben donup kaldık.

14 Mart 1960

Ertesi sabah babamla karşılaştığımda gözlerinin altı uykusuzluk ve kederden mosmordu. "Baba; Allâh aşkına söyle! Annem Ayhan'a papaz büyüü mü yaptırmış?" diye sorduğumda beni bağına bastı: "Benim güzel kızım! Hangi evliyânın duasıyladır bilinmez, ama Allâh Ayhan beyi bize bağışladı ya! Mühim olan o. Gerisiyle uğraşma!" dedi. Kahroldım. Kahroldum.

.....

14 Eylûl 1960

Bugün 25 yaşımı tamamladım. Ayhan ile biribirimizin yaşgünlerini kutlamamız mümkün olmadıydı. Ayhan'ın doğduğu ay olan Nisan'da Tercüman-Rehber kursunda daha henüz biribirimizle kaçamak bakışıyorduk. Vicâhî mâcerâmız ise aslâ Eylûl ayını göremeydi. Sabahtanberi gönlüm Ayhan ile ve onun hasretiyle doluydu. Öğleye doğru Kürsü'ye şöyle bir uğradıktan sonra, dayanamadım, Emirgân'a Mehtap Kahvehânesi'ne gittim. Hava Eylûl ayı için bayağı sıcaktı. Yalnız başıma iki kahve iki sigara içip beraber olduğumuz eski günlerimizi üzüntüyle hatırladım. Dönüşte Robert Kolej durağında inip deniz kenarında Ayhan ile oturduğumuz bankta bir saat kadar oturdum. Akşam vakti Güneş'in batışını Alman Konsolosluğu'nun altındaki gazinodan seyrettim.

Bu ziyâretlerden (*Fr.: p  lerinage*) eve avdet ettiğimde babam ve halam sofraya oturmak üzereydiler. Yemeğın sonunda sofradan kalkmadan babam yaş günüm münâsebetiyle bana Longines marka altın kaplama zarif bir saat hediye etti. Elini öpüp boynuna sarıldığımda, gözleri iyice nemlenmiş olarak: "Benim sevgili, çile-

li kızım. Allâh seni korusun!" dedi. Halam ise: "Rûhan'cığım ben seni biraz sonra odanda ziyâret edeceğim" dedi.

Doğrusu halamın, babamın önünde vermek istemediğini hissettiğim hediyesinin ne olduğunu merak ediyordum. Annem ise, mûtâdı üzere, kendi odasında yemek yiyor ve alt kata nâdiren iniyordu. Zâten benim yaşgünüm onu hiçbir zaman ilgilendirmemişti. Odama çekildikten bir çeyrek saat sonra halam elinde büyük bir kitap ebadında bir paketle geldi. Bana gene, mûtâdı vechile, Skira kolleksiyonundan bir kitap almış zannettim. Fakat paketi açtığımda kalbim duracak gibi oldu. Gözlerimden yaşlar boşandı. Halamın boynuna sarıldım: "Halacığım, canım benim! Ne eşi menendi bulunmaz bir kadınsın! Ne büyük bir ressamısın! Bunu nasıl düşündün? Ellerin dert görmesin!" diye haykırdım. Paketten çıkan Bir Tânem'in, Ayhan'ımın yağlıboya, aydınlık, hârikulâde bir portresi idi. Halam Ayhan'ı bütün ciddiyeti ve asâletiyle resmetmeyi başarmıştı. Ancak ilk heyecânım geçip de resme daha dikkatli bakınca Ayhan'ın yüzünde La Jaconde'daki hüznü andıran belli belirsiz bir hüznün yer almış olduğunu da hayretle teşhis ettim.

Hayatında Ayhan'ı yalnızca bir kere görmüş olan halamın bu emsalsiz müşâhede kudretine ve ressamlığına bir kere daha hayrân oldum. Halama: "Allâh aşkına, bunu ne zaman yaptın hala?" diye sorduğumda: "Ayhan beyin konağa geldiğinin ertesi günü başladım. Araya başka gâileler girdi; ancak birkaç gün önce bitirebilirdim. Ebadını da, bunu kütüphânende Skira kolleksiyonunun arkasına rahatlıkla saklayabilesin diye, Skira ebadından bililtizam bir parmak kadar küçük tuttum" dedi. Ah benim ince düşünceli sevgili halam. Sen benim için de babam için de ve hattâ annem için de ne bulunmaz bir nîmetsin! Bana çileli yalnızlığımı unutturacak ne kıymetli bir hediye verdin!

Bunu okuduğumda beni müthiş bir kubûziyet istilâ etti. Acabâ bu portrem İsmâil beye satılmış olan Skira kolleksiyonu ile beraber miydi? Bu ihtimâl bana sıkıntılı ve uykusuz bir gece geçirtti. Sabahı zor ettim. Saat 09.00'da İsmâil beyin dükkânındaydım. Kendisine Skira kolleksiyonuyla birlikte bir de hemen hemen aynı ebadda yağlıboya bir erkek portresinin gelmiş olup olmadığını sordum. İsmâil bey kolleksiyonun dükkânın alt katındaki tasnif edilmiş olan bölümünden böyle bir şey çıkmamış olduğunu, ama üst katta da bir çuval daha kitap olduğunu, onları henüz tasnif etmemiş olduğunu söyledi. Isrârım üzerine dar merdivenden üst kata çıkıp söz konusu çuvalı boşalttık. Bunlar da yalnızca arkeolojiyi ve sanat târihini ilgilendiren eserlerdi ve aralarında ne söz konusu portrem ve ne de Rûhan'ın başka bir hâtıra defteri vardı. Dükkândan hayal kırıklığıyla, me'yûs ve mükedder ayrıldım.

.....

9 Aralık 1960

Cuma akşamlarını Ayhan'a tahsîs ettim. Akşam yemeğinden sonra odama çekiliyorum. Ayhan'ın portresini karşıma yerleştiriyorum. Nurhayat bacının odama getirdiği sâde kahvemi bir sigara refâkatinde içerken de önce Franco Corelli'nin "Napoli Şarkıları" uzunçalarını iki kere üst üste dinliyorum. Bilhassa Tercüman-Rehber kursunun mezuniyet kokteylinde Ayhan'ın Radyo Evi'nde İlham Genç'er'in refâkatinde söylediği *Non ti scordar di me*'de çok hisleniyorum. Ardın-

dan gene Franco Corelli'nin söylediği Werther operasının uzunçalarını pikapa koyuyor ve Ayhan'ın bizim konakta okuduğu *Les Lamentations de Werther*'i gözlerim yaşlı olarak dinliyorum. Bu uzunçaların peşinden çok koştumdu. Fransa'da bulunmadı. Neyse ki Melâhat Roma'da bulmuş, geçen hafta getirdi. Dünyâlar benim oldu. Franco Corelli Ayhan'ın en beğendiği tenordu. Bütün araştırmalarım rağmen *La Canzone Proibita*'yı ihtivâ eden bir uzunçaları ise maalesef bir türlü bulamadım.

Bu "ritüel"i her cuma akşamı tekrarlıyorum.

.....

12 Ekim 1964

Bugün Atillâ beni Fakülte'de ziyâret etti. Benimle evlenme isteğini tekrarladı. Kendisinin dostluğundan memnun olduğumu fakat kimseyle evlenme niyetinde olmadığını açıkça ifâde ettim. Bana: "Rûhan; sen de pekâlâ biliyorsun ki bütün bunların hepsi de bahâne. Bana kalırsa sen evlenemeyeceğini bildiğin birini gizli gizli seviyorsun ve onun hâtırasına sâdık kalmak istiyorsun. Ben de böyle bir sevgiye mazhar olmayı doğrusu çok isterdim" dedi ve bu konuyu bir daha açmayacağını beyân ederek me'yus ve mükedder bir tarzda benimle vedâlaştı. Doğrusu, Atillâ'nın bu basîretine hayran kalmadım desem yalan olur.

.....

28 Mart 1976

İki gün önce Melâhat ile hafta sonunu onda geçirmek üzere sözleşti. 16.45 Kadıköy vapuruna bindiğimde giriş katı lebâleb dolu olduğundan üst kata çıkmak zorunda kaldım. Zar zor bir yere sıkıştım. Aradan iki dakika geçmemişti ki Ayhan'ın merdivenlerden çıktığını gördüm. Onu görmeyeli tam 21 sene oldu. Kalbim parçalanacak gibi çarpmaya başladı. Etrâfına bakıp da beni görmesini çok istedim. Ama o burada boş yer olmadığını iyi bilen biri tavrıyla kalabalığın içinden geçip vapurun arkasındaki açık bölmeye yönelmişti. Arkama dönüp baktım. Kapıyı açıp dışarı çıktı ve Marmara tarafındaki kanapelerde kapalı bölüme en yakın olanının karşısındakine oturdu; pardösüsünün yakasını kaldırdı. Dışarıdaki soğuk ve rüzgâr dolayısıyla bu bölmede ondan başka kimse yoktu. Vapurun hareketine kadar 4-5 dakika ve daha sonra da vapur Sarayburnu önüne erişinceye kadar gidip karşısına oturmak için kendi kendimle çok mücâdele ettim. Beni gördüğünde benimle konuşur ve ben de bunca yılın hasretine dayanamaz ona cevap verir de yemini bozarsam hâlimiz nice olur diye çok tereddüt geçirdim. Ama sonunda: "Ne olursa olsun! Bu hasret canıma tak etti" deyip yerimden kalktım. Açık bölmeye geçip yavaşça (*Fr.: discrètement*) karşısına oturdum. Ayhan'ın beni farketmediği anda yüzündeki hayret, muhabbet ve acıyı târif etmem mümkün değil. Donmuş gibiydi ama o koyu elâ gözlerinden yaşlar süzölmeye başlamıştı bile. Ah Bir Tânem; ne sâdık, ne çelik gibi irâde sâhibi adamsın sen! Beni konuşmaya zorlamamak için ağzından tek bir kelime çıkmadı; yalnızca, hasretini ve ızdırâbını haykırır gibi derin bir iç çekiş. Hepsisi o kadar. Benim gözyaşlarım ise onun güzel yüzünü göremeyecek kadar bol ve hızlı akıyordu. Birileri bizi görse

acabâ ne derdi? Gözyaşlarımı gizlemek için güneş gözlüğümü taktım ama nâfile! Hatırıma her zaman yaptığımız gibi sigara içmek geldi. Fakat çakmağım tutukluk yaptı. Bunun üzerine Ayhan ilk defa olarak hareket etti. Ayağa kalkarak kendi çakmağıyla sigaramı yaktı. Oturduktan sonra biraz bekledi. O da bir sigara yaktı. O zaman sigaramdan iki nefes çektikten sonra ona uzatmayı unutmuş olduğumu hatırladım. Benim için büyük bir anlamı olan bu fırsatı kaçırmış olduğum için kahroldum. Vapur Haydarpaşa iskelesinden sonra Kadıköy iskelesine varıncaya kadar vakit hep birbirimizin gözlerine doya doya bakarak ve yavaş yavaş ağlayarak geçti.

Vapur boşalmaya başladığında göz yaşlarımızı sildik. Kapalı bölümün kalabalığına karıştık. Ayhan bu kalabalıkta dengemi sağlamak üzere kollarımdan beni sıkı bir şekilde kavramıştı. Merdivenlerden indikten sonra soluma geçti. Ben de eskisi gibi muhabbetle onun koluna girdim. İskelenin dışında Melâhat bekliyor olmalıydı. Bir süre sonra kolundan çıkıp gülümseyerek başımla Ayhan'ı selâmladım. Birisinin beni beklediğini ve benim de mahfiyâne davranmak istediğimi anladı sanırım. Selâmıma mukâbele ederek birkaç adım geride kaldı.

Melâhat, buluştuğumuzda, benim ağlamış olduğumu farketti ve ısrarla ne olduğunu sordu. O akşam ona vapurda Ayhan ile nasıl karşılaşmış olduğumu anlattım. O da çok hislendi.

Cumartesi günü öğleden sonraya kadar evde tembellik ettikten sonra uzun süre Moda'da dolaştık. Akşam yemeği için Melâhat beni Bahariye'de "Çömçe" adıyla mâruf meşhur bir lâhmâcuncuya götürdü. Burada tam çorbalarımızı bitirmek üzereydik ki dükkândan içeri Ayhan ile eşi ve oğlu girip bizden dört masa ileride, kapıya yakın bir yere oturdular. İki günde bu kadar heyecan bana fazla geldi, kalbim gene hızla çarpmaya başladı; ama merâkım da ağır bastı. Ayhan beni görmedi. Sırtı bize dönüktü. Eşi ile Haldun'un yüzleri ise bize dönüktü. Asiye hanımı da Haldun'u da ilk defa görüyordum. Haldun babasına çok benziyordu. Aslan gibi bir delikanlıydı. Asiye hanım ise ciddî ve vakur bir hanım. Yemek boyunca Asiye hanım hemen hemen hiç konuşmadı. Üst üste iki sigara içti. Sanki Ayhan ile arasında sıkıntılı bir durum varmış zehâbına kapıldım. Buna karşılık Haldun babasıyla hararetli bir konuşma sürdürdü. Melâhat'e onları gösterdim. Melâhat Ayhan'ın yüzünü görmediği için onun hakkında bir şey diyemedi ama Asiye hanım ile de Haldun ile de Kadıköy'de pekçok defa karşılaşmış olduğunu hatırladı. Onlar dükkânı terk etmeden biz de yerimizden kalkmadık. Ayhan'ın 21 sene önce bana uyguladığı taktiği bu sefer Melâhat ile ben ona uyguladık ve arkalarından giderek nerede oturmakta olduklarını tesbit ettik.

O gece Melâhat ile konuşmamız hep bu mevzuda ve onun binbir sebebeden ötürü bir türlü evlenemediği, Brüksel Büyükelçiliği'mizde Müsteşar olan nişanlısı hakkındaki konuşmalarla geçti.

Pazar günü Moda'da Ayhan ile gitmiş olduğumuz gazinoya gittik. Gazino çok değişmiş. Bana o güzel günleri hatırlatacak hiçbir şeyi kalmamış. Sıkıldım. Birer kahve içip kalktık. Akşam üzeri konağa tuhaf hislerle döndüm. Cuma olmamasına rağmen cuma ritüelini bu gece de tekrarlamak ihtiyâcını hissettim..

.....
28 Ağustos 1978

Eyvâh ki ne eyvâh! Bugün Nazîre telefon ederek müvekkili Asiye hanımın Ayhan aleyhine "şiddetli geçimsizlik" sebebiyle boşanma dâvâsı açmış olduğu haberini verdi. Kaderin şu cilvesine bak hele! Koskoca İstanbul'da başka avukat yokmuş gibi Asiye hanım gidip teyzemin kızını bulmuş. Ayhan gibi sâdık ve hassas bir adamın eşinin açtığı boşanma dâvâsı karşısında duyacağı elemi tasavvur dahî edemiyorum. Allâh yardımcısı olsun! Ayhan bu bâdirenin altından zor kalkacaktır.

.....
19 Ekim 1978

Nazîre saat 13.00'de telefon ederek bu sabah 10 dakika bile sürmeyen bir duruşma sonunda Asiye hanımın Ayhan'den boşanmış olduğunu bildirdi...

.....
28 Aralık 1978

Bu akşam profesörlüğümün Senato'dan sıkıntısızca geçmiş olduğunu bildirdiler. Akşam babam ve halam bunu kutlamak için beni Hilton'a Şadırvan Restaurant'a akşam yemeğine götürdüler. Sevinmem gerekirken burada Ayhan ile yemiş olduğumuz akşam yemeğini hatırlayıp büyük bir hüzne kapıldım. Konağa dönüşte ise, günlerden perşembe olmasına rağmen, cuma ritüelimi tekrarlayarak biraz huzur buldum.

29 Aralık 1978

Bugün Dekan odama kadar gelip profesörlüğümü tebrik ederek: "Rûhan hanım; Kimyâ Fakültesi'nden Prof. Ayhan Çuhadar sizin profesörlüğünüz geçer geçmez gelip beni ve Edebiyat Fakültesi'ni hararetle tebrik edip bunun hakkıyla kazanılmış bir profesörlük olduğunu beyân etti. Bu ondan hiç beklemediğim bir hareketti. Çünkü Prof. Çuhadar bizlerden çok farklı yapıda ve düşüncede, çetrefil bir zât. Ona şimdiye kadar nedense hiç sempatiyle bakamadım. Hattâ, itiraf ediyim, Senato'nun büyük bir ekseriyetinin ona karşı büyük bir antipatisi var. Ama bu hareketi beni fevkalâde şaşırttı" dedi.

Ayhan'ın Senato'daki diğer zevâtan çok farklı biri olduğu muhakkak. Ama onların bu farklılığı tartabilmesi imkânsız. Bir de şu var ki Ayhan hürriyetine de hayşiyetine de dinine de pek düşkündür; Senato'daki zevâtın çoğunluğu gibi Mason olup da bunlardan yoksun olmak istemez. Bunlar Ayhan'ı bu yüzden antipatik ve çetrefil buluyorlardır.

.....
4 Ocak 1979

Bugün Ayhan yüzünden az kaldı kalp sektesinden gidiyordum. Ayhan, o edeb dolu hicâbı yanında çok kritik zamanlardaki kararlılığı ve isâbetli fakat kendin-

den beklenmeyen hareketleriyle de beni hep şaşırtmıştır. Bugün saat 15.00'de lisansüstü öğrencilerimle odamda çalışırken kapıyı açıp içeri girdiği zaman kalbim duracak gibi oldu. Benim öğrencilere bir şey söyleyemeyecek durumda olduğumu anlar anlamaz büyük bir pişkinlikle onlara: "Çocuklar ben Kimyâ Fakültesi Teorik Kimyâ Profesörü Ayhan Çuhadar'ım. Uzun zamandanberi görüşemediğim Rûhan hanımın profesörlüğe yükseltilmiş olduğunu duyunca onu tebriğe geldim. Acaba bize bir yarım saat müsaade edebilir miydiniz?" diye bir hitab edışı vardı ki öğrenciler bu müşfik otorite karşısında ne diyeceklerini şaşırıp toparlandılar. Ben de biraz kendimi toplayıp: "Çocuklar, en iyisi siz saat 16.00'da gelin. Belki Prof. Ayhan bey ile işimiz biraz uzayabilir" dedim.

Çocukları kapıya kadar uğurlayıp kapıyı kapatır kapatmaz arkamı kapıya dayayıp kollarımı açtım. O da gelip bana büyük bir muhabbetle sarıldı. Bu, hayatımın en mes'ud ânı oldu. Ama her an birinin gelmesi korkusu karşısında bu saadet ancak birkaç on sâniye sürebildi. Sessiz ve sedâsız ellerimizi tutarak karşı karşıya oturup uzun müddet birbirimizin gözlerinin içine baktık. Eski günlerin ritüelini tekrarladık. Oda sigara dumanından kahvehâneye döndü. Bu arada bize sürekli kahve yapıp getiren Mehmet Efendi de sekreterim de benim sigara içmemi ilk defa gördükleri için çok şaşırdılar. Ayhan bana kan kırmızısı tek bir gül getirmişti. Bunu kurutup hâtıra defterimin arasında saklayacağım. Ayhan ile sessiz ve sedâsız bir saat kadar bakıştık. Sonra kalktı. Ben gene kapıya arkamı dayayıp kollarımı açtım. Birbirimize gene muhabbetle sarıldık. O beni saçlarımdan ben de onu boynundan öptüm. Hayatımda hiç bu kadar mes'ud ve dinç olduğumu hatırlamıyorum.

Ah benim Bir Tânem! Rûhan'ının da en az senin kadar kararlı, senin kadar müteşebbis olduğunu yakında sana göstereceğim. Bu gece gönlüm gene seninle dolu. Bilmem bu mutluluk bu gece beni uyutur mu?

.....
16 Ocak 1979

Beyhan beni bugün Profesörler Evi'nde yemeğe dâvet etti. Bu yemek dâvetini özellikle hazırlamış; çünkü yemekte Kimyâ Fakültesi'nden biri Ayhan'ın eski eşi Asiye hanım olmak üzere iki kişi daha olacaktı. Ayhan'ıma ameliyatlarında her türlü takdîrin fevkinde bir özveriyle bakmış olan Asiye hanımı yakından tanımak için bundan iyi bir fırsat olmazdı. Profesörler Evi'ne önce ikimiz geldik; biraz sonra da diğerleri. Tanışma faslından sonra masada ben Asiye hanımın karşısına düştüm. Beklediğim ve Çömçe'de de uzaktan teşhis ettiğim gibi, her hâliyle kibar ve vakur bir hanımefendiydi. Ama yüzünde herhâlde boşanmanın tevlîd ettiği derin bir hüznün vardı. Hem çok sigara içmesi hem de yemek esnâsında bir şişe şarabı bitirmesi dikkatimi çekti. Sağdan soldan, üniversiteden söz ettikten sonra Beyhan: "Nasıl Asiye, yeni düzenine alışabildin mi?" diye sordu. Asiye hanım: "Hayat devâm ediyor. Çok şükür ki oğlum yanımda; ve gördüm ki insanın da her duruma alışması husûsunda büyük bir yeteneği varmış" diye kısa bir cevap verdi. Ben: "Hanımefendi Kimyâ Fakültesi'nde herkes sizi ve Ayhan beyi ideal ve mutlu bir çift olarak görüyordu. Boşanmanız herkes için bir şok tesiri yapmış olmalı"

dedim. Gözleri Bayezid Meydanı'na daldı: "Evet öyle oldu. Fakülte'de pekçok arkadaş bu durumun eskiye rücû edebilmesi için hem benim hem de Ayhan'ın nezinde teşebbüste bulundular. Boşanma dâvâsını ben açmış olduğum için ilk adımı maalesef ben atamazdım. Sanırım Ayhan'ın da sabrı taşmıştı. O da Nuh dedi, peygamber demedi. Bunun üzerine arkadaşlar Ayhan'ı benim de üyesi olduğum Yönetim Kurulu'na seçtiler. Böylece bu kurulda aramızdaki diyalog kopukluğunun kendiliğinden izâlesini düşünüyorlardı. Ama bu seçim Dekan hanımı, her nedense, hiç memnûn etmedi. Benim derhâl Yönetim Kurulu'ndan istifâmı istedi. Ve ben aynı zamanda Bölüm Başkanım da olan ve kendisine çok şey borçlu olduğum Dekan'ın bu emrine uysal biz kız gibi uymak mecbûriyetinde kaldım" dedi.

Beyhan: "Pekiye Asiye, Ayhan bey sana karşı çok mu haşindi Allâh aşkına?" diye sordu. Asiye hanım uzun müddet gözlerini Meydan'dan ayıramadı; sonra sâkin bir şekilde: "Her erkeğin de her kadının da sinirli ve bâzen de haşin yanları olur. Ama Ayhan olağanüstü sinirli de haşin de değildi. Aksine eşi olarak bana hep muhabbet ve îtimad etmiş, geniş bir hareket alanı bırakmış, ilmî ilerlememe her zaman yardım etmiş ve benimle de iftihâr etmişti. Evdeki düzenime de hiç karışmazdı. Ancak devamlı borçlu olmamız, yoğun akademik meşgûliyetlerimiz dolayısıyla biribirimize kendimizi tatmîn edecek kadar zaman ayıramamamız, tatil yapacak maddî imkânlarımızın olmayışı, buna rağmen biribirimizden belki çok şeyler beklememiz ama bunları gerçekleştirmemize gerek şahsî gerekse bâzı dış sebebler dolayısıyla imkân bulamamış olmamız sinirlilik potansiyelimizi yavaş yavaş arttırıp bugünkü durumumuzu doğurdu. Fakat bu duruma gelinceye kadar da daima *Kol kırıldı, yen içinde kaldı*" dedi. Gene Beyhan: "Hayırlısıyla ne zaman profesör oluyorsun?" diye sordu. Asiye hanım: "Takdîr edersin ki bu durum sağlığıma da çalışma hayatıma da tesir etti. Profesörlük tezime bir süre ara vermek zorunda kaldım. Ama ümid ederim ki bu sene içinde profesörlük için müracaatımı yaparım" dedi.

O gece bu konuşmaları uzun uzun düşündüm. Asiye hanımı çok takdîr etmiştim. Belli ki Ayhan gibi bir adamdan boşanmış olmaktan pişmandı. Ama acısını ve üzüntüsünü büyük bir vekarla gizliyordu. Hâfızam, gene, Asiye hanımla evlendiğinde Ayhan'a bir mektubumda sormuş olduğum *Çivi mi? Raptiye mi?* sorusuna takıldı. Derûnumda bir kere daha mahcûbiyet duydum. Meğer Asiye hanım gerçek anlamda bir "Çivi" imiş.

Bununla beraber aklım Ayhan'ın haşinliğine(!) (*Fr.: âpreté*) takıldı. Şimdiye kadar ben Ayhan'ın yalnızca şefkat ve muhabbet vechesini gördümdü. Acabâ evli olsaydık Ayhan bana da haşin davranır mıydı? Ya da: davranabilir miydi? (*Bunun altını Rûhan çizmişti*). Babama bakıyorum, o 30 senedir annem gibi bir kadına karşı hep sabırlı ve hep müşfik oldu, ama gene de bir kere sabrı taşı ve bir kocanın karısına söyleyebileceği en ağır sözü de söylemek zorunda kaldı.

Eğer iyi tahlîl edebilmişsem Ayhan dışa dönük, cemiyet hayatının lezzetlerini arayan birisi aslâ değil. O daha çok derûnuna dönüktür. Hayatı olduğundan fazla önemsiyor, yükümlü olduğu görevleri şuurla ve adâletle, âdetâ ibâdet eder gibi yapmayı prensip edinmiş. Bir Profesör olarak kaç kişiye doktora yaptırmış, kaç

ders kitabı yazmış! Gençliğimizde de bir keresinde bana: "Bir Tânem; Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamd etsem azdır. Allâh bana herhangi bir kimsenin haslet ve imkânlarını kıskanma hissini hiç tattırmadı" demişti. Ama Ayhan muhakkak ki başkaları tarafından çok kıskanılmıştır. Asiye hanımın onunla hem iftihâr etmiş hem de farklı açılardan kıskanmış olması da tabîdir. Ama anladığım kadarıyla vekârı bunu açığa vurmağa müsaade etmemiştir; ve bu yüzden de epeyi ızdırab çekmiş olsa gerektir.

Bence eşler arasında soğukluk ihdâs edecek bir vekârdan ziyâde dürüst ve muhabbetli bir açıksözlülük hükümrân olmalıdır. Asiye hanımın, endîşelerini Ayhan'a mutlakâ açık kalplilikle söylemesi gerekirdi. Ayhan, inanıyorum ki, o şefkat ve muhabbet zenginliğiyle herhâlde Asiye hanımı ânında tatmîn ederdi. Bana kalırsa aralarındaki farklılaşmanın (*Fr.: le clivage*) sebebi Asiye hanımın içine kapanıp endîşelerini açık kalplilikle Ayhan'a açamaması ya da açtığı zaman ithamkâr konuşması olmuştur. Bence bir evlilikte kesinlikle kaçınılması gereken iki husûs vardır ki maalesef civârımdaki kadınların da erkeklerin de çoğu buna riayet etmediklerinden hem kendi hayatlarını ve hem de eşlerininkini rezil etmektedirler. Bunlardan biri eşlerin birbirlerini vara yoğa ithâm etmeleridir. Diğeri ise, eşlerin gururlarına mağlûb olarak, "Aman başıma çıkarmayayım!" korkusu ile birbirlerini yüzlerine karşı meth etmekden çekinmeleridir.

.....
19 Şubat 1979

Bugün Ayhan'ın beni tebrike gelişindenberi karar vermiş olduğum iade-i ziyâret arzumu tatbik mevkiine koymak istedim. Öğleden sonra Kimyâ Fakültesi'nin Dekanlık katına geçip Ayhan'ın odasını sordum. Bir kat üstte olduğunu söylediler. Ayhan'ın kapısı sonuna kadar açıktı. Pervazı tıklattım. Beni görünce Ayhan sessiz bir sevinç tezâhürü gösterdi. Mütevâzî odasının sâdeliği beni şaşırttı. Dar uzun odasında çalışma masasının karşısında, Büyük Reşid Paşa Caddesi'ne bakan tek pencerenin kenarında tek bir koltuk vardı. Beni oraya oturtup benim girdiğim kapıyı da, muhtemelen sekreterinin oturmakta olduğu ve içeri girerken kütüphâne salonu olarak teşhis ettiğim salonun kapısını da kapattı. Arkasındaki duvarda, başının üstünde, ilmî ve insanlığına hayrân olduğu Linus Pauling'in çok büyük ebadda bir portresi asılıydı. Uzun müddet birbirimize muhabbetle baktık. Ayhan hademeyi çağırarak kahvelerimizi ısmarladı. Bu arada pekçok kişi aslında sudan bahânelerle gelip benim hakkımdaki meraklarını tatmin ettiler. Ayhan'ın odasında benim odamdaki mahfiyeti maalesef yakalayamadık.

Ayhan gene büyük bir irâde ile bana hiç hitâb etmedi. Ben de Ayhan'ın karşısında üç seferdir sessiz kalabilmemin artık yerleşmiş ve irâdem altında bir tavır olduğunu idrâk ettim. Bu bana büyük bir huzur verdi. İkimiz de buna uyduktan sonra 23 sene evvel olduğu gibi gene beraberce gezebilir, gazinolara, lokantalara, sinemalara pekâlâ gidebilirdik. Neyse, bunu zaman gösterecektir. Ayhan ziyâretimin sonunda ve Kürsü'sündekilerin şaşkın bakışları altında beni Edebiyat Fakültesi'ne kadar teşyi etti.

Bu gece gene mutluydum. Geleceğe gene ümitle bakmağa başladım.

11 Haziran 1979

Ayhan bugün aldığım mektubunda, benim aklımdan geçenleri okumuşcasına, gençliğimizde dolaştığımız yerleri bir kere daha ziyâret etmek ve eski günlerimizi tekrar yakalayabilmemiz için bana 18 Haziran Pazartesi saat 10.00'da bizim sokağın başında bir randevu vermekteydi. Bunu büyük bir tehâlûkle kabul ettiğimi kendisine muhabbetli bir mektupla bildirdim. Fakat acabâ 20 yaşımızda serâzat bir şekilde yaşamış olduğumuz o unutulmaz anları neredeyse 45 yaşına merdiven dayamış olduğumuz şu günlerde de, ve de bize icbâr edilmiş olan o dayanılmaz sükûtun ezici ağırlığı altında, aynı his yoğunluğuyla tekrar yaşayabilecek miyiz? İşte bunu çok merak ediyorum.

19 Haziran 1979

Dün Ayhan beni, önceden mektup aracılığıyla randevulaşmış olduğumuz gibi, sokağımızın başından aldı. Vilâyet'e kadar biribirimize yaslana yaslana yürüdük. Onunla kolkola yürümeğe 23 senedir hasrettim. Oradan bir taksiyle Emirgân'a gittik. Bütün gün gençliğimizin ritüellerine uygun hareket ettik. Benim bloknotla yazışarak anlaşma girişimim Ayhan'ı pek memnûn etti. "Şimdiye kadarki karşılaşmalarımızda bunu neden düşünemedik?" diye yazıyla hayıflandı durdu. Ona Haldun'u sordum. Annesiyle birlikte oturan Haldun, Boğaziçi Üniversitesi'nde Matematik tahsil ediyormuş ve olağanüstü başarılıymış. Ne kadar memnûn oldum! Bir taraftan da, elimde olmadan, içim burkuldu; eğer Ayhan ile evlenebilseydik herhâlde bizim çocuğumuz da şimdi o yaşlarda olurdu.

Öğle yemeğini Bebek'te yedikten sonra Âşyan'da deniz kenarındaki bankımıza oturduk. Oradan Alman Konsolosluluğu'nun alt tarafındaki gazinoya, oradan da Sarayburnu'ndakine gittik. Akşam yemeğini Hilton'da Şadırvan Restaurant'da gene mum ışığında ve gene romantik piyano parçaları refâkatinde yedik. Bir günde adam başına yarım paketten fazla sigara içmişiz. Bu arada Ayhan'ın boşanmanın hemen akabinde sıkıntı ve üzüntüsünden, bir müddet, bir gecede iki paket sigara içecek kadar ipin ucunu kaçırmış olduğunu öğrendim. Neyse bu faslı artık atlatmış. Ama gene de günde 4-5 sigara içebiliyormuş. Gece saat 23.00 sularında bizim sokağın başında istemeyerek ve sessizce vedâlaştık.

Bütün gün boyunca mes'uddük, çok mes'uddük; ama ben sanki gençliğimizin tabîliğini (*Fr.: spontanité*) tam anlamıyla bulamadığımız kanaatindeyim. Biribirimize karşı belli belirsiz bir çekingenliğimiz vardı sanki. Herhâlde bunca zaman dūçar olduğumuz çilelerin, ızdırabların, biribirimizden uzak kalmamızın, hayat şartlarının ve de sükûtumuzu muhâfaza etmek mecbûriyetinde oluşumuzun da bunda bir rolü var. Aramızdaki sihrin bozulabileceği endişesiyle Ayhan'ın da aynı hisse kapılıp kapılmamış olduğunu kendisine sormak cesâretini kendimde bulamadım. Bu yüzden de konağa döndükten sonra gecem saadet dolu bir buruklukla geçti.

Ayhan, gene bloknot aracılığıyla, Temmuz ayında da bugünkü gibi buluşmamızı istemişti ama ben Paris'e gideceğimden, eğer o Temmuz'a kadar evlenmezse

(*Bunun altını Rûhan çizmişti*), bu buluşmamız ancak Kasım ayında mümkün olabilecekti. Ayhan'a mutlakâ evlenmesi için bir kere daha ısrar ettim; çünkü anlattıklarından hayatının ve düzeninin alt üst olmuş olduğu anlaşılıyordu. Çok şükür ki onun da ciddî olarak yeniden evlenmeğe niyeti var. Bugün bunları telefonla Melâhat'e anlattığımda bana: "Rûhan; seni hiç anlayamıyorum. Yoksa sen mazozist falan mısın? Bir kadın sevdiği bir erkeğin başka bir kadınla evlenmesini nasıl olur da tavsiye eder ve de buna nasıl olur da tahammül eder?" diye çıkıştı. Ne diyebilirdim ki? Maalesef Melâhat daha aşk ile muhabbet arasındaki insanı yücelten ve huzur veren o muazzam farkı anlayabilecek idrâkte değil.

.....

6 Eylül 1979

Bu sabah Nurhayat bacı annemin karnının ağrıdığından şikâyet ettiğini babama söylemiş. Endişelenen babam Prof. Memduh beyi eve çağırılmış. Memduh bey muayene sonrasında annemin derhâl hastahâneye kaldırılmasını, bütün emâlelerin apendisinin patlaması sonrası oluşan diffüz bir peritonite işaret ettiğini ve annemi hemen ameliyata alacağını söylemiş. Annemi Amerikan Hastahânesi'ne kaldırmışlar. Ameliyat üç saatten fazla sürmüş. Memduh bey ameliyat sonrasında: "Endişe ettiğim gibi difüz bir peritonit çıktı. Durumu oldukça kritik. Yakından izleyeceğiz" demiş. Babam annemin yanında bütün gece kalmak üzere hemen uzman bir hemşire tutmuş. Bu arada Memduh bey babama: "Müemmil bey; İnşâallâh hanımefendi çabuk toparlanır. Nekahat dönemine geçmeden onun psikiyatrik durumunu düzeltmek için bundan daha iyi bir fırsat olamaz. Yarın psikiyatrist iki arkadaşla bir konsültasyon yapıp bir strateji belirleyeceğiz. İnşâallâh bu bâdire hanımefendinin psikiyatrik olarak da iyileşmesine vesile teşkil eder" demiş. Bunları bu akşam bana telefonla halam bildirdi. Bir şerrin bir hayra sebep olabilmesi ancak Allâh'ın bir lûtfuyla mümkün olabilir. Bu ihtimâl bana umut verdi ve benim de geceleyin bu durum hakkında derin derin tefekkür etmeme sebep oldu. Yarın bilet bulursam İstanbul'a dönüyorum.

8 Eylül 1979

Dün uçaklarda yer bulamadımdı. Bugün erken saatte Orly'den kalkan Türk Hava Yolları uçağında bir yer bulabildim. Öğleye doğru Yeşilköy'e vâsıl olur olmaz Amerikan Hastahânesi'ne koşup annemi ziyâret ettim. Ateşi 39 derecenin üzerindeymiş. Geceleyin sâkinleştirici bir iğne yapmışlar. Yarasına koydukları drenlerden yeşil renkli cerahat geliyormuş. Kaderin garip cilvesine bak ki annem de Ayhan gibi difüz peritonit oldu. Söyleyecek söz bulamıyorum. Fakat, Allâh âcil şifâ versin! Büyük ızdırab çektiği muhakkak. Herhâlde bundan dolayı etrâfıyla hiç ilgilenmiyor. Ne babama, ne halama ve ne de bana ızdırabını ifâde bâbında bile tek bir kelime etmedi.

.....

15 Eylül 1979

Annemin ateşi nihâyet 38 dereceye düşebildi. Çok da zayıflamış. İlk defa bugün bir çorba içebilmiş. Son drenini de bu sabah çekmişler. Memduh bey konsültas-

yon sonunda anneme ameliyatın 15. gününden itibâren antidepresan ilâçlar verilmeğe başlanmasına ve gerekirse bir 15 gün kadar da uyutulmasına karar verilmiş olduğunu ifâde etti. Ameliyat sonrası durumdan memnûn olduğunu, annemin çok kuvvetli bir bünyesi olduğunu ama tehlikeyi tamâmen atlatmış olduğunun anlaşılabilmesi için daha bir 10 gün geçmesi gerektiğini beyân etti.

.....
26 Eylûl 1979

Çok şükür, annem difüz peritoniti komplikasyonsuz atlattı. Kendisine birkaç gündür antidepresan ilâçlar verilmekteydi. Bu tedâvi, doktorların son kararlarına göre, bir ya da birbuçuk ay sürecekti. Ondan sonra da bir 15 gün kadar derin uyku hâlinde tutmayı düşünüyorlar. Bu süreyi La Paix Hastahânesi'nde geçirmesini öngörüyorlar. Hayrlısı Allâh'dan!

.....
13 Kasım 1979

Bugün annemi La Paix'ye taşıyıp uyuttular. Amerikan Hastahânesi'nde verilen ilâçların tesiriyle zâten yarı uykuda gibiydi. Amerikan Hastahânesi'nde her gün kendisine masaj yapıldı. Ayrıca yatmaktan dolayı sırtında, kaba etlerinde ve bacaklarında yara açılmaması için de fevkalâde dikkatli davrandılar. Aynı bakım La Paix'de de sürecekti. Annemi, uyuduğu sürece, hep damardan besleyeceklermiş. Doktorlar annemi 2 Aralık'da uyandırmayı düşünüyorlar. Bu münâsebetle ilk reaksiyonlarını ölçmek için Nurhayat bacı da dâhil hepimizin o anda yanında olmamızı istiyorlar. Bakalım ne olacak?

.....
2 Aralık 1979

Doktorlar bugün saat 14.30 itibâriyle annemi uyandırdılar. Hepimiz odasındaydık. Annem önce babamı fark etti: "Müemmil, mon chéri, başım ağrıyor. Çok da halsizim. Pour l'amour de Dieu, qu'est-ce qui m'est arrivé? (Allâh aşkına, bana ne oldu böyle?) Seni de çok özledim" dedi. Doktorlar bakışlarıyla bu reaksiyonu çok müsbet bulduklarını ihsâs ettiler. Ardından halama: "Nezâhat; o natürmortunu bitirebildin mi bâri?" diye sordu. Nurhayat bacıya da: "Nurhayat; boğazım kurumuş. Lûtfen bana bir bardak ılık süt ile bir de aspirin getir misin!" dedi. Sonra gözleri bana takıldı. Sanki sislerin ardından bakıp da teşhis etmeğe çalışıyormuş gibi bana uzun uzadıya baktı. Odada herkes bana karşı reaksiyonunun ne olacağını nefeslerini tutarak merakla bekliyordu. Bir müddet sonra göz pınarlarından yaşlar süzülmeğe başladı: "Rûhan'ım. Canım. Biricik kızım. İyi misin?" dedi.

Bu son satır Rûhan'ın IV numaralı hâtıra defterinin son sayfasının da son satırıydı. ■